

Het glazen kruis

Frank van der Meijden

Proloog

Elk verhaal vindt een ander. Als journalist speel ik louter met verhalen van anderen. Makelaar in verhalen zou ik mezelf kunnen noemen. Geen enkele vertelling heeft mij zo gegrepen als dat van de schrijver Stiegford. Ik raakte er zelf in verweven en het heeft me veel inspanningen gekost om er niet in verstrikt te raken. Stiegfords ongemakkelijkheid in het leven ontroert me nog steeds, zijn uitvlucht in verkapt alcoholisme – zijn eigen woorden – stemt me verdrietig. Een bijtend boek van zijn hand lokte me in zijn verhaal. Zijn echte verhaal. In het wit van de boeken, zoals een van zijn personages stelt. Ik ben Björn Guijk. Aangenaam. Ik bevind me in de winter van mijn carrière als journalist. Genoeg over mezelf.

Liever vertel ik over een boek waarin verhalen samenkomen. En zelfs jaren nadat het boek verscheen, blijven er geschiedenissen mee in aanraking komen, alsof rivieren van woorden onophoudelijk stromen en elkaar daarbij ontmoeten.

Nog vaak blijf ik passages uit het boek herhalen, als mantra's zonder kop en staart. De eerste keer dat ik het boek opensloeg, viel mijn oog op deze woorden, die mij omstremgelden als een liefhebbende python omkleed met suède.

‘Mijn pamflet over ouder worden: doe het snel.
Een gebeurtenis uit mijn verleden knaagt nog aan
mijn geweten. Een goedbedoelde geste sloeg een
zonnige dag om in duisternis. Jeugd. Een
slopende voorbereiding op volwassenheid. De
geilheid van jongens en hoe meiden het
gebruiken, is als korzelig zuur voor een poreuzer
wordend geweten. Neem mijn woorden in beraad.

Mannen zijn de handen en voeten van Satan.
Vrouwen zijn het brein.’

De laatste bewering, waarbij mannen en vrouwen
lichaam en geest van de duivel vormen, trof me. De
woorden verraadden onmacht, woede en bitterheid. Als
lezer kon ik me niet vereenzelvigen met de strekking
ervan, maar deze passage in de roman ‘De zwemmiddag’
vervulde mij met nieuwsgierigheid, want ik wist dat hier
meer stond dan een fictief schouwspel. De
romanschrijver had zijn ziel, zijn werkelijkheid erin
verstopt.

Ik zag het boek voor het eerst in de centrale bibliotheek
van Amsterdam, tien jaar voordat ik de schrijver in zijn
eigen huis zou spreken. De donkerpaarse, bijna zwarte
omslag en rug van het boek – oneerbiedig met plastic
omwonden en al door vele vingers aangevreten bij de
hoeken – trokken aandacht, maar juist door de

contrasterende crèmekleurige schreefloze letters Maarten Stiegford. Ik had daarvóór nooit van de schrijver gehoord. Nooit iets van hem gelezen. De harde klank van de achternaam Stiegford resoneerde in mijn gedachten, terwijl ik het boek bij de top van de rug aanraakte met mijn wijsvinger en het toen achterover trok, alsof ik een kind wegtrok bij een ravijn, om te voorkomen dat het nooit meer in mijn nabijheid zou zijn. Het boek viel in mijn andere hand en de harde kaft vouwde gewillig open in de ronding tussen mijn duim en vingers. Ik bladerde terug tot het titelblad en zag toen pas de naam van het kind, het juveniele geschrift dat ik gered had van de kloof: 'De zwemmiddag'.

Op het omslag stond niet veel. De donkerpaarse kleur werd van de randen naar het midden toe steeds lichter. In het lichtere gedeelte tekende zich iets af dat spiegelend en golvend wateroppervlak kon zijn. Iets boven het midden van de omslag was een ondergaande zon te zien. Daar weer boven de titel van het boek, onder de achternaam die mij bleef intrigeren. Stiegford zag er raadselachtig uit, internationaal gericht ook. Maarten vond ik maar niets. Ruikend naar aardappelen met vleesjus. Ik had, als ik de uitgever was, de schrijver geadviseerd om een pseudoniem als voornaam te gebruiken.

‘De zwemmiddag’ las ik in de avonduren, en het centrale gevoel van de roman nestelde zich in mijn gedachten, ook overdag. Het was een verhaal van een eenling, maar hij was niet op die manier herkenbaar omdat hij wel altijd in groepen te zien was. Gedurende de roman ontwikkelt de hoofdpersoon een bijna psychotische razernij, alsof hij alle gedragingen van alle mensen om hem heen in zich op heeft gezogen, maar nooit heeft geventileerd. Slechts via de letters van dit boek. De woede wás echt. Nooit las ik een boek dat zo vriendelijk leek, maar van binnen zwart was. Of andersom, in de climax van het verhaal werd de hoofdpersoon een vilein monster; als lezer wist ik echter hoe dit kwam, waardoor de zinnen, met hun door misantropie doorspekte woede, een zachte vulling herbergden. Elke lezer wist hoe dit kwam, elke lezer zou sympathie voor de worstelende jongeman hebben, dat wist ik zeker.

De andere werken die ik ontdekte van Stiegford waren interessant en succesvol. Zijn boeken verkochten met aantallen die vereist waren om ervan te kunnen leven. Hij sprong echter nooit in het oog met een verhaal dat het goed deed tot ver over de landsgrenzen. Ook waren zijn boeken niet filmisch geschreven, dus bioscoopbezoekers heeft hij nooit kunnen bereiken. Zijn voortbrengselen waren degelijk. De novelle ‘Het teken van levenden’ was een vrolijke noot in zijn oeuvre, over twee vriendinnen die hun laatste gezamenlijke verjaardagsfeest geven

voordat een van de twee naar Canada emigreert. Ze ontdekken op dat feest geheimen van elkaar en het afscheid wordt daardoor alleen maar heftiger. Stiegford compenseert het gewicht van het afscheid met veel humor. Zijn dichtbundel 'Hartig' werd wisselvallig beoordeeld. Poëzie was niet zijn sterkste kant, het was allemaal te gezocht. Verder schreef hij vier essays, tientallen columns en enkele pittige opinieartikelen in landelijke dagbladen. Elk stuk deed ertoe. Maar geen van zijn daden haalde het norske genoeg dat 'De zwemmiddag' uitstraalde. De waarachtigheid van het werk legde pijnlijke schoonheid bloot. Stiegfords productie stagneerde anderhalf jaar geleden, toen bij hem kanker werd geconstateerd. Hij had meer willen schrijven, maar ook niet zo graag dat hij de kanker uit zijn leven kon wegschrijven. Hij stopte ermee, schreef af en toe een zeurderige column voor een dagblad, en gaf om de zoveel tijd een interview over schrijven, leven en de naderende dood.

Mijn stijl riekt naar een in memoriam. De zoete geur van de dood laat zich niet verloochenen, ook niet in dit geval.

Zo is het. Maarten Stiegford is nu dood. De laatste tien jaar van zijn leven heb ik – als journalist en biograaf – hem met grote interesse gevolgd. Journalisten zijn schaamteloze aasgieren, maar zij behoren dat ook te zijn. Toen op een landelijke nieuwssite het bericht opdook met

de schaamteloze kop ‘Stiegford heeft kanker’, belde ik hem. Tweemaal eerder had ik hem geïnterviewd voor een regionale krant en een persbureau. Zijn telefoonnummer brandde al tijden in mijn mobiel en deze aanleiding was een bevrijding om eindelijk weer contact met hem te kunnen leggen.

De eerste minuten besteedde ik aan vriendelijkheden, ik maakte duidelijk dat ik met hem meeleeftde. ‘Zou je ook met me mee doodgaan?’ vroeg Stiegford toen. Dat was zijn stijl. ‘Dat zou pas compassie zijn.’

‘Op een later moment’, gaf ik terug. Hij grinnikte. Journalisten behoren aasgieren te zijn, zei ik inwendig nog eens tegen mezelf. Die overtuiging gaf mij het vermogen om het ook te dŭrven zijn. Na de uitwisseling van persoonlijke wetenswaardigheden vroeg ik hem of ik zijn biografie mocht verzorgen. ‘Zijn biografie’, inderdaad. De eerste die er zou zijn en de laatste die er zou zijn over Stiegford. Voordat hij met zijn ogen kon knipperen, zo stelde ik me voor, moest ik de vraag bij hem neerleggen. Dat moet het nut van de journalist zijn. Als deze het niet doet, doet niemand het. Of het gebeurt te laat. We zijn er om de wereld vast te leggen, ook al draait deze ombekommerd door.

‘Laten we daar eerst over praten’, antwoordde hij. Dat interpreteerde ik als een ‘ja’, dus ik stelde voor een afspraak te maken. Hij zei dat hij tijd genoeg had, tenminste, de tijd die de kanker hem nog toestond.

De volgende ochtend kon ik hem spreken in zijn huis.

Dat gesprek was plezierig. Het was een achtbaan waarbij hij af en toe duwde en trok. Ik bewoog zo veel mogelijk met hem mee, als in het verbale equivalent van Japanse krijgskunst. Aan het eind van het gesprek, dat een uur duurde, gaf hij me nog geen volmondige bevestiging. Hij stelde voor gewoon te beginnen en te kijken waar het schip zou stranden. Ik wist niet wat hij met 'schip' bedoelde. Zijn lichaam of ons gezamenlijke project.

Een week later, op maandag, zouden we 'ons project' starten. Ik zou hem interviewen, ik mocht ons totale gesprek opnemen en ik zou er 'iets zinnigs mee doen', zoals hij het formuleerde. In de week die ertussen lag, verdiepte ik me in zijn denkwijzen door veel interviews te lezen. Wat me opviel: hij liet niets los. Elke journalist schreef hetzelfde op. Stiegford draaide vakkundig iedere keer de deur naar de werkelijkheid op slot, en vertelde fictie over zichzelf. En de journalisten, inclusief ikzelf in die twee interviews, leken te denken dat ze in hun interview de persoon achter de boeken ontmantelden. Maar ze hadden niets dan beenderen en stof van zijn arsenaal aan verbeeldingskracht. Dat zou mij nu niet gebeuren.

1

Ochtend

Zijn huis deed enkele vooroordelen van mij over hem wegwaaien met de lentebries die de klimop bij zijn voorgevel in beroering bracht. Ik schatte Stiegford in als hard, zakelijk, onesthetisch en van de natuur afgekeerd. Hoe slecht kende ik hem blijkbaar in de jaren dat ik hem nauwlettend volgde.

Zijn huis, vrijstaand en rustiek, had de bouwstijl van een boerderij, echter met de harde lijnen van een jaren-tachtighuis. De harde lijnen werden gecompenseerd door vriendelijk geel geverfde houten panelen vanaf de dakgoten, de in toom gehouden klimop langs de zachtrode baksteen en de bladgroene kozijnen. Dit alles werd omsloten door plantenbakken en een keurig bijgehouden oprit in S-vorm, waarbij het grint beoordeeld leek op kiezels van gelijke grootte. Zijn auto, een donkere BMW, stond geparkeerd tussen een ronde met bakstenen gemetselde waterput en het huis. Ik zette mijn auto aan de andere kant van de waterput. De rust van de omgeving voelde welkom. Ik, afkomstig uit Amsterdam, torste geconditioneerd de geur van uitlaatgassen en het geluid van draaiende motoren met me mee. Toen ik mijn portier opendeed, was er geen ander geluid dan zacht geruis van gebladerte en knerpend grint onder mijn linkervoet, die door mijn toestand van

verbazing op de kiezels viel voordat ik zelf besloot uit te stappen.

De vlekkerige rode bakstenen van de put werden af en toe onderbroken door mos en onkruid. Ik rook water, buitenwater, en de geur ervan was zuiverend.

De groene voordeur was recent gelakt. Ik drukte de bel in en wachtte op antwoord terwijl ik de houtnerf in de deur bestudeerde. Er was geen gestommel en geen gedraai aan sloten. De deur ging abrupt open en daar stond de man die ik jaren geleden ook ontmoette voor een vraaggesprek, maar destijds was zijn gezicht voller en zijn haar langer. Zijn zwarte haar hing in zijn jongere jaren met een lichte slag over zijn oren. Ik herinnerde dat hij na ieder antwoord het haar tevergeefs achter zijn beide oren probeerde te draperen, om beurten, en hoe dat mij begon te ergeren.

Nu was zijn haar kort, gemillimeterd bijna, met grijze puntjes tussen al het zwart. Wel was het nog even vol als altijd. Zijn gezicht was smaller. De jukbeenderen vielen me op. De donkerbruine ogen lagen dieper in de kassen, maar ze lachten. Nu zag ik zijn mond ook: een vriendelijke glimlach heette me welkom. Ik pakte zijn rechterhand aan en lachte terug.

‘Welkom, Björn. Welkom in de rust.’

Ik vertelde hem dat de weinige geluiden hier mij bijna horendol maakte. Hij glimlachte slechts.

‘Kom binnen,’ zei hij en hij deed een stap opzij terwijl zijn linkerarm horizontaal open rolde om de weg vrij te maken naar binnen. Ik stapte langs hem heen de betegelde vloer op. Stiegford was een alleenstaande man. De geur van bloemen in de hal, de trapsgewijs gerangschikte portretjes aan de muur en stofloze plinten maakten me duidelijk dat hij niet onachtzaam was voor details.

‘Nu al een prachtig huis’, zei ik terwijl ik me omdraaide. ‘Attent,’ zei hij met een lichte glimlach, de linkerkant van zijn voorhoofd knikte even naar de grond, gelijk eeuwenlang complimenten worden ontvangen. ‘Loop verder, in de keuken nemen we een kop koffie.’

Hij roerde de melk met systematische slagen door zijn koffie. ‘Wat een eer, dat je een heuse biografie aan mij wijdt.’ Al roerende kwam de vooropgezette opmerking, om zijn bescheidenheid te tonen, er toch nog natuurlijk en speels uit. Roeren met een lepeltje maakt alles wat je zegt minder zwaar, vond ik. Roeren maakt het mogelijk oprechtheid te laten varen. Ik dacht op dat moment aan de film Schindler’s List. Daar waar een Duitse hoge militair tegenover de eveneens leidinggevende nazi Amon Göth al roerende duidelijk maakte dat hij zich niet bezighield met ‘jodenhatersgekleets’, maar dat de uitroeiing ‘politiek’ was. Het is politiek nu, zei de man, terwijl hij zijn koffie zorgvuldig roerde, het lepeltje

aftikte op de rand van het kopje en het vervolgens netjes op zijn schoteltje legde. Het uitroeien van joden was ‘politiek nu’, maar zijn lepeltje en zijn koffie waren belangrijker en juist omdat ze belangrijker waren, werd zijn opmerking zachter. Bijna mooi, durfde ik toen te denken in de bioscoop, maar het zat hem niet enkel in de inhoud van zijn opmerking. Alles had te maken met de combinatie met het lepeltje en de koffie.

Koffie. De mijne was zwart en ik wenste opeens ook graag melk of suiker erin. Zwarte koffie was onaf.

‘Het is voor mij een eer om ‘m te schrijven,’ zei ik.

‘Eerlijk gezegd ben ik verbaasd en daarom heel blij dat je toezegde om in ieder geval met me in gesprek te gaan.’

Ik klemde mijn handen om het kopje. Bij gebrek aan een luchtig lepeltje.

‘Waarom?’ vroeg hij.

‘Omdat je mijn biografieplannen in dit stadium van je leven ook als aasgierengedrag zou kunnen opvatten.’

‘Dat is ’t ook,’ reageerde hij.

Ik wist niet wat te zeggen en nam een slok van mijn koffie die eigenlijk nog te heet was. Mijn bovenlip brandde na.

Hij vulde de stilte op: ‘Maar dat betekent niet dat ik er niet aan mee zou willen werken. Boeken verkopen is ook aasgierengedrag. Hoe vaak ik niet tragische momenten van andere mensen heb gejat om ze in mijn boeken te gebruiken.’

Tragisch. Ik dacht aan zijn ziekte en ik benoemde deze. 'Wat een woord, hè?' repliceerde hij. 'Kanker...' Hij sprak het langzaam uit, spottend bijna, waarmee het de toon van het scheldwoord kreeg, de tirade die in voetbalstadions gewoon bleek. De dubbele 'k' deed pijn in het gehoor en vertolkte de verzengende vernietigingsdrang van de ziekte. Het viel me op, toen Stiegford het uitsprak, dat de twee k's hun boze kracht kregen door de keelklank van de 'n', die in het midden van het woord verstopt zat. De velaire klank rotte aan de oppervlakte en liet de tweede 'k' tot een ingetogen explosie komen, waarna de verlossende 'r' aan het slot van het woord de onvermijdelijke conclusie bij de kwaadaardige vorm leek na te bootsen. Ik vroeg welke vorm het was.

'Borstkanker,' zei hij. 'Dat zou alleen bij vrouwen voorkomen, dacht ik. Maar nee dus. Ook bij mannen, en dus ook bij mij. Ik ben een van de honderd dit jaar, het lijkt wel een televisiespel. Daarnaast ben ik ook wonderlijk jong in het macabere gezelschap. Ik moet nog negenendertig jaar worden. De arts vertelde me dat de meeste mannen die een kwaadaardige vorm van borstkanker hebben, boven de zestig zijn.'

Ik vroeg hoe erg het nu was. Hoe lang heb je te leven, dat vond ik te hard klinken, hoewel hij waarschijnlijk de tweede eerlijke vraag prefereerde.

‘Ik heb uitzaaiingen, en flink ook. Mijn totale lichaam lijkt ten prooi te zijn gevallen. Omdat ik zelf zo dom was alle aankondigende kleine kwaaltjes te negeren. Een jaar lang. Hij noemde het de vierde graad. De dokter geeft me in ieder geval drie maanden. Maar daarna kan het ieder moment klaar zijn.’

Ik werd getroffen door die absolutie. Deze man had waarachtige literatuur geschreven, hoe weinig ook, en hij zou er over een half jaar niet meer zijn. De opmerking die hij vervolgens maakte, trof me echter nog meer. Het maakte zelfs dat ik bijna wilde stoppen met de biografie. Bijna.

‘Dus we moeten haast maken,’ zei hij.

Bij de tweede kop koffie voelde ik me meer op mijn gemak bij Stiegford, ik durfde eerlijker te zijn. ‘Het spijt me,’ zei ik, ‘dat ik je blijkbaar tot haast maan.’

‘Geen probleem’, reageerde hij. ‘Ik heb het gevoel dat ik in de laatste maanden van mijn leven een doel heb. Dat geeft me ook weer finale levensdrang. De afgelopen twintig jaar lijken grijs. Nu wordt het zwart en daar heb ik meer vrede mee. Ik houd niet van de grijze tussenvorm, hoewel ik weinig mijn best heb gedaan om mijn leven kleurrijker te maken, dan wel zwart.’

Ik voerde aan dat het schrijven veel kleur heeft gebracht. In ieder geval wel voor veel lezers.

‘Erg lief van je, maar dat is een verkeerde interpretatie van mijn werk en volgens mij weet je dat ook dondersgoed. Zullen we één ding afspreken? Voor een journalist ben je verdomde aardig en ik weet niet of dat komt doordat ik in mijn laatste levensfase zit, maar hou er alsjeblieft mee op. Wees niet aardig terwijl je de waarheid, of erger nog, de werkelijkheid verbloemt. Zeg wat je denkt en benoem wat je ziet. Dan doe ik hetzelfde.’

‘Ik doe mijn best,’ zei ik subtiel. ‘Maar kun je niet toegeven dat je werk, hoe duister het ook kan zijn, wel kleur geeft juist omdat het aan de oneindige wereld van fantasie ontsproten is?’

‘Voor anderen misschien,’ reageerde hij kortaf. ‘Maar voor mezelf niet.’

Ik vroeg of hij helemaal geen lol aan het schrijven beleefde.

‘Ja, dat wel,’ antwoordde hij. ‘Sterker nog: zonder het schrijven had ik waarschijnlijk niet geleefd. Het is... belangrijk voor me.’

‘Waarom?’

‘Ik sprak laatst een automonteur, of eigenlijk ex-automonteur die net twee maanden van z'n pensioen aan genieten was. Maar van genieten was geen sprake. De man had geen doel. Ademen hield hem in leven, net als eten. Pissen moest hij omdat zijn lichaam hem dat gebod. Maar naast alle primaire fratsen die je eigen lichaam je ingeeft, is er nog iets. Levenskracht, inspiratie, het gevoel iets extra's te kunnen brengen naast eten, zitten, praten, slapen en ga zo maar door. Deze man, deze monteur, wilde sleutelen. Nog steeds. Hij had geen hobby's, realiseerde hij zich. Hij kon geen hobby's bedrijven zolang hij geen sleutel nummer dertien in z'n hand had. Hij zou niet meteen dood gaan, maar het leven werd minder comfortabel. En uiteindelijk zou hij daardoor wel ten onder gaan. Dit is mijn eigen interpretatie, maar het verhaal tot aan de sleutel nummer dertien is het verhaal dat hij me vertelde.’

‘Dus?’

‘Dus, voor mij geldt hetzelfde. Ik schrijf sinds ik kan schrijven. Vijfentwintig jaar ben ik er uitvoerig mee

bezig. Ermee stoppen is een stukje levenskracht inleveren.’

‘Dan is levenskracht toch kleur? Het brengt toch...’

‘Stop,’ onderbrak hij me. ‘Schrijven brengt fleurigheid in m’n leven, maar je stelde dat mijn schrijfwerk kleur geeft. Zo is het niet. Ik geniet van het schrijven, maar mijn output, mijn resultaat, mijn uitlaatgassen zijn zwart. Het werkt katalyserend voor mezelf, maar het leesvoer dat het oplevert voor iedereen die het onder ogen krijgt, is roet. Kom daarom niet aan met de bewering dat mijn werk kleur brengt in het leven van mensen. Het brengt hoogstens een ander perspectief in het leven van mensen.’

Ik knikte. Vervolgens slikte ik en ik kwam erachter dat ik dat enkele minuten niet meer gedaan had. Zijn ogen waren donker, bijna woedend.

‘Vind je het goed als we nu je oeuvre chronologisch doornemen?’ vroeg ik.

‘Goed idee,’ zei hij zacht.

Het viel me op dat hij, terwijl hij dat zei, weer in zijn laatste restje koffie roerde.

‘Het teken van levenden,’ zei ik, alsof het een stelling was. Voor ons beiden stond er een glas water. Mijn recorder lag midden op tafel, mijn papier en pen recht voor me.

‘Ja?’ Hij was niet van plan zelf met reacties te komen. ‘Je schreef... het werd uitgebracht in 2001. Wanneer schreef je het, hoe lang heb je erover gedaan?’ Twee vragen in één. Prut, beginnersfout.

Hij sloeg er geen acht op.

‘Ik ben begonnen in 1999. Het was niet mijn eerste boek. Ik heb twee romans geschreven voordat ik aan ‘Het teken van levenden’ begon. Twee rammelende historische romans. Qua roman zat het goed, het historische was waardeloos. Toen geen enkele serieuze uitgeverij zich geroepen voelde daar iets mee te doen, schreef ik ‘Het teken van levenden’ uit baldadigheid. Fantastisch dat baldadigheid tot erkenning kan leiden. Ik vond het zelf narrenproza. Maar literair getinte lieden vinden het blijkbaar bestaansrecht hebben.’

‘Narrenproza?’

‘Er staan lollige dingen in die niet lollig zijn.’

‘Flauwe grappen?’

‘Ja.’

‘Ik moest erom lachen. Veel andere mensen ook.’

‘Het is oppervlakkig.’

‘Is dat erg?’

‘Ja. Als je iets wilt schrijven dat mensen zou moeten raken, dan is oppervlakkigheid erg.’

Ik wilde hem zeggen dat ook oppervlakkigheid iemand kan raken. Ook wilde ik toevoegen dat één werk met oppervlakkigheid naast zwaarwichtiger werk geen probleem is. Juist mooi, het zoekt en vindt de balans. Ik zag keurig geordende vakjes voor me. Mondriaan combineerde oppervlakkige kleuren met bombastischer varianten om evenwicht te bereiken in een schijnbaar simpel kleuren- en lijnenspel. Rood trekt geel omver, en blauw corrigeert. Oppervlakkigheid corrigeert zwaarwichtigheid, dacht ik.

Maar ik zei het niet. Zoals vaker, reeds in ons nog korte gesprek, bemerkte ik dat ik hem irriteerde. Niet uit wat hij zei, maar uit zijn lichaamshouding en toon. Daarom liet ik de discussie rusten. In plaats daarvan vroeg ik hoe hij in ‘Het teken van levenden’ op het idee kwam om twee vrouwelijke hoofdpersonen binnen één verjaardagsfeest elkaars leven te laten ontdekken, terwijl ze dachten dat ze elkaar hun leven lang al echt kenden. ‘De magie van het moment vind ik een van de mooiste dingen in het leven,’ zei hij. ‘Sommige mensen komen door het lezen van een boek, door een goed gesprek met iemand anders of door één klein moment in een wereldreis tot een ommekeer in hun leven. Ik heb dat zelf nooit gehad, althans, bijna nooit.’

Ik wist waar hij op doelde. Eén van zijn boeken, *De Zwemmiddag* ging juist wel over een ommekeer, kon ik me voorstellen. Levensvreugde en de dood stonden daarin pal naast elkaar. Hij was slechts een tiener en hij speelde een vreemde rol in een waargebeurd verhaal met een macaber einde.

‘Met bijna nooit bedoel je de ervaringen die hebben geleid tot *De Zwemmiddag*?’

‘Hoezo denk je dat ik dat bedoel?’

Hij speelde een spelletje. Ik had geen zin daaraan mee te doen.

Ik antwoordde: ‘De afgelopen jaren heb ik veel interviews over je gelezen en stukje bij beetje kan ik daar een verhaal in ontrafelen. Namelijk dat *De Zwemmiddag* echter is dan op het eerste gezicht lijkt. Het is op zijn minst gebaseerd op een werkelijke gebeurtenis in je leven, maar ik denk zelfs dat de gebeurtenissen in dat boek voor jou een biecht zijn.’

Ik hield mijn adem in. Tot nu had ik hem fluweel benaderd, maar deze laatste opmerking was in feite een beschuldiging.

‘Ik vind het opvallend dat je schijnbaar uit interviews kan opmaken of ik een biecht doe over een gebeurtenis waar je met geen mogelijkheid weet van kan hebben.’

‘Dat lees ik niet direct in de interviews’, reageerde ik zo rustig mogelijk. ‘Maar in de interviews heb je genoeg aanwijzingen gegeven dat bepaalde facetten in het boek

aan de realiteit ontleend zijn. En als ik het boek er dan bijpak en die momenten lees, dan lees ik in het boek de biecht.’

‘Dus jij vindt dat boek een biecht.’

‘Ja,’ antwoordde ik. Hij deed dit slim. Met ‘jij vindt’ evolueerden mijn uitspraken tot een mening, maar deze semantische discussie wilde ik niet aangaan. Wederom niet. Ik moest hier geen energie insteken. Het belangrijkste was: ik voelde dat ik gelijk had. Na mijn kordate ‘ja’ leek hij uit het veld geslagen. Hij zei enkele seconden niets. Eindelijk deed hij zijn mond open, zonder zijn ogen neer te slaan.

‘Ik dacht trouwens dat je me aan het uithoren was over *Het teken van levenden?*

‘We gaan daarmee verder,’ reageerde ik. *De Zwemmiddag* kwam later. Mijn volgende vraag was weer een gevaarlijke. De dames in het boek *Het teken van levenden* ontdekken elkaars geheimen. Het boek over de dramatische zwempartij, dat in mijn ogen autobiografisch zou zijn, herbergt ook geheimen. In elke publicatie van Stiegford spelen geheimen een rol, realiseerde ik me. Ik vroeg hem waarom.

‘Puur voor de spanning,’ zei hij en ik dacht dat hij de laconieke toon speelde. ‘Bij intermenselijk contact in een boek zijn geheimen iets moois, iets kostbaars. En dan vooral voor de lezer. Is dat namelijk niet fantastisch? Als lezer van literatuur heb je een sleutel in handen.

Tenminste, dat gevoel heb je. Het boek bevat een schatkist en de personen in het boek proberen die schat te bemachtigen. De schat is het mengsel van zielenroerselen van de ander. Iedereen wil weten wat de ander echt voelt, iedereen wil het hart en de ziel van de ander grijpen om het vervolgens onder een vergrootglas te leggen. Want dan voel je je even God. En jij, jij 'lieve lezer', ziet de sleutel en komt stapje voor stapje dichterbij om hem te pakken. Wanneer je hem vervolgens hebt, zou je het ding wel naar de hoofdpersoon willen góóien! Want die persoon is op zoek naar de werkelijkheid, of erger nog, de waarheid! De lezer ziet de waarheid! De lezer vergeet de schrijver... Zo moet het zijn. Uiteindelijk gaat het om spanning en herkenning. Laten we er niet iets hogers van maken.'

Critici vonden het afscheid het minste van het boek, bracht ik Stiegford in herinnering.

'Daar hebben ze gelijk in,' zei hij. 'Het is te gespeeld, te voor de hand liggend. De vrouwen vinden het moeilijk om afscheid te nemen. Het is nogal wieses. Achteraf had ik het boek een heel andere draai moeten geven. De geheimen, de schatten die de lezers – zij wél – langzaam in het vizier kregen, hadden moeten ontaarden in iets onmenselijks. De ene vrouw had de ander moeten vermoorden. Het verhaal is nogmaals zoet als kinderkoek, maar helaas ook snel slof. Liever had ik sterk gekruid bakersspeculaas gemaakt, bestendig om een

tijdje mee te gaan. Daarom was en ben ik ook zo verbaasd waarom je dit verhaal over mij wilt maken. Een terugblik op Hermans of een interview met Grunberg levert je meer op denk ik.'

'Dat weet ik niet,' reageerde ik snel, 'ook ik ben op zoek naar de schat. Naar het geheim van de ander.'

Ik moest oppassen, ik begon hem zowaar een oncomfortabel gevoel te geven, daar waar het aan het begin van het gesprek andersom was. Maar de deur moest openblijven. Hij klemde zijn lippen even opeen en wist er toen een glimlach uit te persen.

'Ik hoop dat je de sleutel vindt,' zei hij.

Ik glimlachte terug.

'Dichten vind je moeilijk,' zei ik, om de lucht te klaren.

'Waarom heb je dan een dichtbundel geschreven?'

'Ik heb geen dichtbundel geschreven,' zei hij. 'In de loop der jaren heb ik veel gedichten geprobeerd te schrijven, en een deel van die gedichten – de minst erge – zijn in die bundel terechtgekomen. Een dichtbundel schrijven vind ik iets anders. Er zijn slimmeriken die dat kunnen. Zij kunnen de taal in zijn pure zuiverheid weergeven, maar voor mij blijft het troebel. Mijn uitgever spoorde me aan om er toch iets mee te doen. De verkoopcijfers waren niet eens slecht, wat volgens mij eerder veroorzaakt werd door het goedverkopende verhaal over de twee dametjes die na hun partijtje geen afscheid

konden nemen. Mijn naam was gevestigd en dat doet meer dan kwaliteit.'

Ik vroeg hem wat er dan voor hem zo moeilijk was aan poëzie.

'Was het maar moeilijk. Was het maar al-tijd moeilijk. Maar dat is het niet. De ene keer is een gedicht simpel, de andere keer is het te moeilijk. Ik kan er geen lijn in houden, ik kan mijn stijl niet vinden. Letterkundigen doen er vaak nog kwalitatieve uitspraken over ook. Waar ze die wijsheid vandaan halen is mij een raadsel. Een gedicht is kut of goed. Of, nee, het is als een kut. Niet goed, niet fout. Je kunt er geen kwalificatie aan ophangen, ook al beloven veel pornoboeren anders. Een kut is fijn, dat hoor je me niet ontkennen, maar verder niet. Het is er gewoon en zo is het ook met poëzie. Het is er gewoon. Goede poëzie, denk ik, en hoor mij nou zeggen 'goede poëzie', is net als goede muziek en goede seks. Het voelt fijn en het is er gewoon. Letterkundigen proberen er patronen in te ontdekken. Hebben ze 'goede seks' ooit al wetenschappelijk geanalyseerd? Ja, anatomische bijkomstigheden en plekjes waar meer zenuwen lopen zijn wetenschappelijk te bevestigen, maar de beleving is toch niet te abstraheren? Alsof het ene gedicht een graadmeter kan zijn voor alle gedichten die volgen. Ik geloof daar niet in.'

Ik raakte de draad kwijt. Ondanks mijn gedachtenlabyrint probeerde ik vragen te formuleren. Was zijn poëzie dan niets? Kon hij er geen kwalificatie aan hangen?

‘Mijn poëzie is er niet gewoon. Schubert, Mozart, Bach en alle andere notenkrakers herkenden muziek in de lucht. Zij grepen het uit de lucht en toverden het om in klanken. Althans, ze zetten het om in de code van het notenschrift, waardoor orkesten er hun klanken van konden maken. Mijn poëzie is te bedacht. En dat heb je vast wel eens gelezen bij enkele critici, dat kan geen verrassing zijn.’

Ik knikte. Daarnaast, ik raakte in vervoering van zijn analyse van zijn eigen werk. Het liefst zou ik de hele dag naar hem luisteren.

‘Nou...,’ zei hij terwijl hij even zijn armen spreidde, ‘te bedachte poëzie is er niet gewoon. En daarom is het in mijn ogen ook niet goed.’

‘Maar,’ reageerde ik, ‘ook jouw poëzie is niet te analyseren als een patroon en daarom hoeft jouw poëzie ook geen graadmeter te zijn voor vervolgpoezie.’

‘Helemaal goed,’ zei hij tevreden. ‘Goede kunst is gevoelswerk en dat kan onmogelijk wetenschappelijk becommentarieerd worden.’ Ik voelde me een eerstejaars student die een opdracht goed afrondde, maar niet wist waarom.

Ik knikte even en wilde het liefst doorgaan met dit gespreksonderwerp, op deze manier. Maar het zou

nergens toe leiden, hoe leuk het ook was. Daarom vroeg ik wat er na de dichtbundel 'Hartig' gebeurde in zijn kunstactiviteiten.

'Na 'Hartig' gebeurde er niets,' antwoordde hij. 'Hartig was slechts een momentopname van vele jaren geploeter met strofen en rammelende ritmiek. Terwijl mijn uitgever 'Hartig' in elkaar knutselde, was ik al enkele jaren bezig met *De Zwemmiddag*. Het was een slopend traject.'

Ik vroeg: 'Waarom enkele jaren? Waarom zo lang voor een roman van ruim honderdtachtig bladzijden?'

'Is dat lang dan? En dan bedoel ik niet die honderdtachtig bladzijden.'

'Je lijkt me een snelle schrijver. Je essays en opinië artikelen waren qua stijl heel verzorgd en die heb je naar verluidt ook razendsnel geschreven.'

'Ik doe geen uitspraken of ik er lang over heb gedaan of niet. Wat vaststaat, is dat het verhaal voor mij moest rijpen.'

'Maar wás het verhaal er niet gewoon? En dan bedoel ik niet als poëzie uit de lucht gegrepen, maar meer als een herinnering.'

'Je bedoelt autobiografisch?'

'Ja.'

Hij plukte aan zijn kin. Hij slikte. Hij haalde zijn neus op, terwijl hij niet verkouden was.

'Delen ervan vormen een herinnering,' zei hij.

‘Waar gaat het volgens jou over,’ vroeg ik, zonder vragende intonatie. ‘Wat betekent het,’ voegde ik snel toe. Ik probeerde het onbedacht te laten klinken. Wat ik in al mijn interviews voor kunstpagina’s in kranten had geleerd: vraag niet aan een schrijver waar zijn verhaal over gaat. ‘Je kunt dat toch godverdomme lezen,’ was ooit een van de antwoorden die ik kreeg. Stiegford had gezien zijn onvoorspelbare temperament ook zo geantwoord kunnen hebben, maar hij deed dat nu niet. Hij krulde zijn mondhoeken naar boven.

‘Veel,’ zei hij. ‘Medemenselijkheid. Liefde. Geen liefde. De eerste ontwikkeling van haatgevoelens en de ontbinding daarvan. Dood. Overleven. Over leven. Geilheid. Moet ik doorgaan?’

‘Wie ben jij in het boek?’

‘Ik ben de verteller in de ik-persoon,’ antwoordde hij. ‘Als God in de bijbel zegt: ik ben wie ik ben... dan ben ik dat in dit boek. Waarmee ik niet bedoel te zeggen dat ik een godheid ben.’

Dit had in geen enkel interview gestaan. Mijn hart maakte een sprongetje. Deze vragen had hij altijd vakkundig omzeild. Nu moest ik niets kapot maken. Niets. Ik besloot hem het verhaal van het boek te laten vertellen. Zijn huidige werk kon me even niets schelen, zijn essays en artikelen net zomin. Ik wilde weten wat zijn verhaal, met de nadruk op het bezittelijke voornaamwoord ‘zijn’, achter de omslag van het boek

zou zijn. Het boek dat ik ooit redde van het denkbeeldige ravijn in de bibliotheek in Amsterdam.

‘Wil je het verhaal achter het boek vertellen?’ vroeg ik. Met de nadruk op achter.

Er knapte iets in hem.

Hij stond op, pakte zijn koffiemok en smeed het met de armzwaai van een Amerikaanse honkballer tegen zijn keukenmuur. De mok versplinterde meedogenloos. Ik voelde dat ik mijn schouders richting mijn oren trok en probeerde zo snel mogelijk te ontspannen. Ooit had een leraar me afgeblaft op de lagere school, hij bulderde van nog geen meter recht in mijn gezicht en een elektrisch gevoel kroop snel omhoog, van mijn staartbot tot mijn nek. Ook toen trok ik mijn schouders naar elkaar en dat voelde als de werkelijke vernedering, die beweging. Nu wilde ik me niet laten vernederen. Wel wachtte ik die luttele seconde terwijl de mok aan gruzelementen viel af wat er uit de mond van Stiegford zou komen.

‘Je wilt het verhaal achter het boek niet!’ schreeuwde hij. Hij deed niet heel veel onder voor die leraar aan de lagere school. ‘Je wilt godverdomme mijn verhaal! Míjn verhaal!’

Hij benadrukte het woord ‘mijn’ met scheurende stem. ‘Wees eerlijk!’ brulde hij vlammend.

‘Ga zitten,’ zei ik rustig. Ik deed mezelf versted staan.
‘Ga eerst zitten en luister dan naar me. Alsjeblieft.’
Na enkele seconden, zijn ogen priemden nog steeds in me, ging hij zitten. Hij zocht met zijn linkerhand naar zijn koffiemok, hij zocht houvast, maar er was lucht.
‘Ik ben eerlijk,’ zei ik. ‘Maar begrijp,’ ik laste een mooie pauze in, ‘dat ik via omwegen – in jouw ogen althans – tot de kern moet komen. Langzaam wil ik dit verhaal opbouwen.’
Hij boog voorover. ‘Maar ik wil dat niet,’ zei hij scherp. Hij boog nog verder voorover. Hij fluisterde: ‘Ik zeg dit nog één keer...’ Dit fluisteren, het messcherpe geluid van het samenspel van adem, tanden, tong en venijn, deed meer pijn dan zijn schreeuwen. Het ging niet van staartbot tot nek, maar recht in mijn maag. ‘Ik. Heb. Geen. Tijd.’ Die vier woorden sprak hij fluweelzacht uit. Hij ging achterover zitten, ontspande zijn schouders en liet zijn linkerhand met zijn rechter spelen. Ik was blij dat hij het zwellende woord ‘kanker’ er niet aan toevoegde. De klank maakte me ziek.
‘Sorry,’ zei ik. ‘Beschouw het dan als mijn verkeerde inschatting.’
Hij veegde over tafel met zijn handen, positioneerde zijn voeten om op te staan en zei: ‘Misschien is het ook geen goed idee om hiermee door te gaan.’
‘Ik wil je verhaal,’ zei ik snel. ‘Het boek *De Zwemmiddag* is een pijnlijke geschiedenis. Een pijnlijke

geschiedenis, dat had de ondertitel moeten zijn. Dat verhaal wil ik. Ik wil weten wat er in werkelijkheid gebeurd is. Neem me mee naar de ochtend van die echte zwemmiddag.'

Hij snoof langzaam. En liet een zucht ontsnappen.

'Ik ga naar het toilet,' zei hij. 'Als ik terug ben, beginnen we opnieuw.'

Hij stond op en liep richting de hal. Ik voelde me beroerd, maar was ook blij dat ik kon krijgen waar ik eigenlijk voor kwam. Althans, dat hoopte ik.

Toen hij terugkwam, bleef hij even rechts achter me staan. Een kort moment had ik een onveilig gevoel. 'Schrijver vermoordt biograaf tijdens interview', zei de krantenkop in mijn hoofd. Toen ik net mijn hoofd wilde draaien om me ervan te vergewissen dat hij geen mes of dolk bij zich had, schoot zijn rechterarm naar voren.

Een klein glazen potje met wit deksel raakte hard de houten tafel. De harde tik leek te echoën in de keuken. Er zat iets zwarts in, of donker bruin.

'Modder,' zei Stiegford. Hij had geen zin om me te laten raden. Zijn haast om het verhaal te vertellen kwam in alles naar voren. Zelfs in zijn snelheid van pissen. Ik keek hem aan, ik moest mijn hoofd nog flink bijdraaien, want nog steeds bleef hij schuin achter me staan. De blik in zijn ogen was uitdrukingsloos, maar als ik er iets uit

kon opmaken, dan zat er lichte boosheid in verscholen. Alsof hij mij ergens van beschuldigde. Misschien van het feit dat ik binnen de enkele seconden die verstreken nog niet gevraagd had waarom hij dit potje liet zien.

‘Wat betekent dit?’ vroeg ik.

‘Dit staat voor krankzinnigheid,’ antwoordde hij.

Ik keek nog eens naar de inhoud van het glas. De modder was uitgedroogd, maar nog verrassend vers. Want ik vermoedde hoe oud deze modder zou zijn. Dit potje had hij zelf niet vaak opengemaakt. Dit was geen zandprutje uit een weiland rond zijn huis, maar een artefact uit zijn verleden. Zijn tienerjaren stonden er op natuurlijke wijze in gegraveerd. Nogmaals keek ik hem vluchtig aan, met vragende blik en een klein knikje.

‘Ga je gang,’ zei hij.

Ik draaide het witte deksel linksom open. Er kwam een zanderige en muffe lucht uit. Even raakte ik gedroogd modder aan de rand van het glas aan met mijn wijsvinger. Het voelde als gedroogd klei. Ik hield het potje onder mijn neus, subtiel, sloot twee seconden mijn ogen en rook water, zand, waterriet en jeugd.

Ik zette het potje neer.

‘Waarom staat dit voor krankzinnigheid?’ vroeg ik.

‘Dat zal duidelijk worden in mijn verhaal. Wel laat in mijn verhaal. Je zult dus even de tijd luisterend moeten uitzitten. Ben je daar klaar voor?’

Ik knikte en zei ja. Voor mijn gevoel knikte mijn hele lichaam.

‘Zie je de zon prachtig weerspiegelen in dit water?’ Stiegford zette twee longdrinkglazen met koolzuurwater op tafel. De zon die door het kleine keukenraam de tafel wist te bereiken, speelde inderdaad schitterend met het bewegende water. Of andersom.

‘Water, glas, drinken, zon. Het is mijn herinnering aan de zwemmiddag bij Het Dorp. We waren tieners, zaten bij het water, dronken fris en bier, keken naar meiden en kauwden op wiet. Sorry, ik moet één ding corrigeren: we dronken alleen bier, geen fris. En slechte rum trouwens. Neprum eigenlijk.’

Stiegford nam een slok water. ‘Net een ansichtkaart, zo zou het plaatje eruit zien als ik mijn gedachte op de muur achter je kon projecteren. Gezond gras, veel mensen om de recreatieve plas en aan het begin van de middag grote broers die al behoorlijk dronken begonnen te worden. Wij probeerden mee te doen. Maar dat is slechts een impressie van wat ik wens dat de zwemmiddag voor beeld achterlaat. Het werkelijke beeld is troebel zwart. Zwart omdat het mijn daglicht niet kan verdragen en troebel omdat ik het wil verdringen. In de jaren erna, tot het moment dat er kanker bij me werd geconstateerd, heb ik een leven geleid met verkapt alcoholisme. Ik wil niet zeggen dat die bewuste middag me tot alcoholmisbruik

aanzette, maar de reinigende werking van alcohol op mijn vervuilde geest, herinnert me aan de zwemmiddag. De meest waardeloze beslissing in mijn leven begon op de middelbare school in Het Dorp aan het eind van het schooljaar. Roland vervloek ik, omarm ik en gedenk ik nog regelmatig. Ik...'

Hij viel even stil, keek me opeens aan terwijl zijn handen op tafel elkaar kort aanraakten en weer loslieten. Alsof een stukje spanning, natuurlijke stroom, even zijn lichaam beroerde. Mijn digitale recorder deed zijn werk, ik keek er even naar omdat ik niet wist wat ik met de licht geschrokken blik van Stiegford aan moest. En ik was nu nog radeloos, want ik snapte niets van de start van zijn verhaal. Ik hoopte dat het ergens naartoe zou gaan. Ook vroeg ik me af of mensen met kanker misschien onsamenhangend zouden kunnen gaan praten. 'Wat is er?' vroeg ik.

'Weet je dat ik bezig ben om godverdomme een belangrijke bekentenis te doen?' Zijn hoofd wiegde mee op de woorden, en hij beklemtoonde enkele woorden met venijn, waarbij hij zijn ogen tot spleetjes kneep. Alsof hij mij iets negatiefs toedichtte. Wéét...

bézig...belángrijke...bekéntenis...? Met het ritme van een mooi gedicht hadden zijn klemtonen weinig te maken.

'En... heb je daar een probleem mee?' vroeg ik. Ik wist werkelijk niet welke kant hij op wilde.

‘Nee. Maar ik wil wel dat jij het weet. Dat je je realiseert wat je hiermee in handen hebt. En dan bedoel ik geen prachtige biografie van een grote schrijver, want dat ben ik niet. Nee, je hebt mijn... schat in handen. Mijn geheim. Tenminste, straks. Als mijn verhaal af is.’
‘Dat waardeer ik’, zei ik. ‘Ik ben benieuwd wat je bedoelde met die Roland.’

Hij glimlachte en nam een slok.

Ik glimlachte terug. Althans, mijn mond maakte een spasme.

‘Ik moet terug naar het toen,’ zei hij met opgeheven stem en wenkbrauwen, hij likte enthousiast water van zijn onderlip. Hij acteerde vriendelijk gedrag, juist om niet aardig te doen. En hij deed weer geen moeite zijn acteergedrag te verbloemen. Ik werd nerveus omdat ik zijn bedoelingen niet kon achterhalen.

Weer nam hij een slok en met een harde tik zette hij zijn glas terug op tafel. ‘Terug naar de jaren negentig! Weet je trouwens dat de jaren negentig nooit verwezenlijkt zijn in de literatuur? Niet naar mijn zin in ieder geval.’

‘Het is mij inderdaad ook niet opgevallen,’ zei ik. Ik begon velletjes langs mijn nagels weg te krabben van ellende. Als zijn hele verhaal zo doorging, kon dit een beproeving worden.

‘Terwijl de jaren negentig hun eigen sfeer hebben,’ zei hij. ‘De jaren van pragmatisch denken. Geen gefilosofeer, geen spiritualisme, maar de harde zakelijke

maatschappij, ingezet in de jaren tachtig, om in de hele jaren negentig tot grote hoogten te stijgen. Daarnaast rock n' roll! In Nederland begonnen enkele artiesten zich te realiseren dat ons land meer te bieden had dan platte pop in je moerstaal en er dienden zich heuse bandjes aan. Maar het leeuwendeel van ons muzikale erfgoed bleek uit de platte dans te bestaan. Maar gelukkig waren daar de Amerikaanse bands! Zij gaven de jaren negentig glans met rauwheid, hardheid en echtheid. En geen gepolijste schijtwereld rondom dansende huppelkutjes verweven, maar het leven van de straat bezongen in harde rock.' Hij bracht zijn hand naar zijn kin en keek even schuin opzij. 'Maar ik vergeet wel de hiphop. Zij waren anti-rock en rock was anti-hiphop.'

Ik werd niet goed. Dit had niets te maken met het verhaal van een begenadigd schrijver. Het kon niet anders of hij was me in de zeik aan het nemen. Waar was zijn blik op de schrijvers die hij destijds las? In interviews die over zijn inspiratiebronnen gingen, haalde hij af en toe verveeld en ongemeend Mulisch aan, Campert. Brouwers voor mijn part. Zo kon hij het ook gezegd hebben. 'Vind je het goed als ik je af en toe terugbreng in de lijn van je verhaal?' vroeg ik.

'Dit is m'n verhaal.'

'Ok, het is jouw verhaal.'

‘Dank je. Verder met de jaren negentig. De zomers waren heet. De winters waren waardeloos. Nou goed, de rest wordt duidelijk in m’n verhaal.’

Ik trommelde even met m’n wijsvinger op tafel. ‘Ik ben benieuwd,’ zei ik. Mijn tenen kromden zich van frustratie.

Hij nam een slok bruisend water en zei op serieuze toon: ‘Elke dag fietsten we ongeveer acht kilometer naar een middelbare school, net buiten Het Dorp. Er was twee weken vóór het einde van dit schooljaar een nieuwe jongen in de klas gekomen....’

2

Stiegford's herinnering

..... en hij heette Roland. Ik ontmoette hem voor het eerst aan de rand van het fietsenhok van onze school, allebei plaatsten we onze fietsen het liefst in de marge van de wereld. Ik vermoed dat we allebei ook op die manier in het leven stonden. Hij was schuchter, bedeesd, maar niet echt verlegen, want één op één kon hij praten als de beste. Ik was ook rustig en hield me op de achtergrond in nieuwe omgevingen, maar ik was tegelijkertijd een losbol in groepsverband tussen bekenden, daar waar Roland – hoe kort ik hem ook kende – altijd maar afgemeten gedrag vertoonde. Zijn lippen waren dun en vaak gesloten, dat stond voor mij gelijk aan zijn karakter: gereserveerd, maar na enige overreding toch aimabel en soms zelfs flamboyant, vooral wanneer het discussies over zijn favoriete schrijver Wolkers betrof. Zijn liefde voor Wolkers kon ik nooit plaatsen. De extravagante levensstijl van die grijze kunstenaar paste niet bij deze teruggetrokken jongen, vond ik. Daarom vroeg ik me geregeld af hoe hij in zijn eentje was, op zijn slaapkamer. Of met een biertje op.

‘Hoi,’ zei hij snel, terwijl hij zijn fietssleutel in zijn broekzak stopte. Het was de enige keer op school –

meende ik – dat hij zelf het initiatief tot een conversatie nam.

Ik beantwoordde zijn groet en stelde me voor.

Al de eerste minuten in de klas, toen hij werd geïntroduceerd door onze leraar die tevens mentor was, zag ik haviksogen die zich richtten op Roland. Zijn verschijning deed broos aan. Na reeds twee dagen had hij het predicaat homoseksueel gekregen. Onterecht overigens, hij had een subliem beeld op de schoonheid van de vrouw. Hoewel homo's ook kijk op de vrouwelijke schoonheid hebben, herbergde Rolands blik iets anders. Hoe zal ik het zeggen, heteroseksuele lust met klasse. Maar dat komt later.

Twee weken gingen voorbij tot de zomervakantie aanbrak. Mijn vrienden mochten niet door. Ik wel, en ik was er niet eens blij mee. Mijn vrienden zou ik missen. Tenminste, dat was toen nog mijn overtuiging. De rol van Roland was reeds beslist, hij had al zijn vakken gehaald, examens afgerond, maar moest de laatste twee weken op onze school uitzitten, aangezien de inspectie het niet toestond dat hij vakantie zou houden, daar waar hij dat in zijn oude woonplaats, een oud dor stadje in het westen, wel zou doen. Als de verschillen in vakanties voor regio's niet hadden bestaan, dan was Roland en mij, vooral mij, veel ellende gespaard gebleven.

Met Rien trok ik geregeld richting het openluchtwembad in Het Dorp. Meer was er niet te doen in de hete begindagen van de zomer. Met name de laatste dagen van onze middelbare schooltijd ging het om formaliteiten. We spendeerden alleen nog moeite aan de jaarlijks terugkerende examenstunt, waarvan ik me niets meer kan herinneren. De krat pils die ik met mijn vier vrienden op het grasveld voor onze school soldaat maakte was wellicht debet aan het slijten van het langetermijngeheugen voor dat moment. Hoewel ik me de heerlijke roes op het voor enkelen van ons vrije – eindelijk vrije – schoolplein nog goed voor de geest kan halen.

Simon, een jammerlijke mislukkeling als het om schoolresultaten ging maar wel een intelligente jongen, stond de laatste dag voor mijn ingeving in zijn ouderlijke tuin onkruid te wieden. Zijn moeder was het beslist oneens met het feit dat hij in de examenperiode genoeg nam met ruime onvoldoendes. Net als Rien was Simon een oorspronkelijke bewoner van Het Dorp. Juist omdat hun beider ouders daar ook al een groot deel van hun leven woonden. Ik woonde er zelf ook een groot deel van mijn leven, maar had geen enkele familiebanden in de regio.

Ik voelde me nooit echt één van hen.

Daarom kon ik me Rolands positie ook goed voorstellen. Stefan, een brede jongen met golvend donker haar, was

net als Rien niet intelligent, maar wel brutaal. En vooral erg aardig. Het was weinig verrassend dat ze het schooljaar niet zouden halen. Rien kon in het jaar erop wel succes behalen, maar Stefan was gedoemd te mislukken. Hij ging na de middelbare school aan het werk.

Nadat ik met enig leedvermaak had staan kijken bij de tuinierskunsten van Simon, vervolgde ik die dag voor mijn ingeving mijn weg naar huis. Het was op de hoek bij de bakker van ons dorp waar ik voor de zoveelste keer geconfronteerd werd met Roy. Ditmaal was Roland het lijdend voorwerp. Roy was een verschrikking. Dom, maar bijzonder intelligent als het om afpersing en mishandeling ging.

De stalen buis zoefde rakelings langs mijn rechteroor.

Het was een onderdeel van de fiets van Roland.

‘En jij bent de volgende!’ schreeuwde hij me toe.

Hij had Roland in een armklem op de grond. Ik zei niets en deed niets. Langzaam fietste ik door, hopen dat Roland niet zou opkijken. Ik had geluk. Wat ik in die luttele seconden kon zien was slechts zijn verbeterd gezicht dat naar de grond gericht was. Sterker nog, zijn neus raakte de grond. Met zelfverachting fietste ik door. Ik hoorde hem zacht kermen.

Thuis voelde ik me rot. Mijn moeder kookte, ik hoorde troostende geluiden van pannen uit de keuken. Nog geen woord had ik met haar gewisseld, ik was immers net binnen en spoedde me naar de huiskamer, maar juist het feit dat ik haar nog niet zag maar haar hoorde, troostte me optimaal. De wereld ging door en ik hoefde er niets voor te doen.

Een half uur lang ging mijn schuldgevoel niet weg. Van de stoel slenterde ik naar de bank. En weer terug. Wat tijdschriften bladerde ik ongestructureerd door, het bladeren gaf me meer voldoening dan het lezen. Ik schatte inmiddels in dat Roland al thuis zou zijn. Licht hinkelend zag ik hem in mijn gedachten de oprit van zijn ouderlijk huis opgaan. Misschien strompelde hij zelfs. Ik pakte het telefoonboek vanonder de plank in de hal, waar onze telefoon stond. Liers heette Roland van achteren, zo wist ik uit onze eerste kennismaking. Hun naam was reeds in het boek te vinden, ook al woonden ze nog relatief kort in Het Dorp.

Zijn moeder beantwoordde de telefoon. Ze klonk jong, verstandig en zakelijk. Anders dan mijn moeder. Ze was bijna sexy, haar stem was zacht maar toch gedecideerd met de krachtige medeklinkers die ze zo mooi uitsprak in de hoorn. Ze had geen accent, haar taalgebruik was op geen enkele manier regionaal gemarkeerd. Ik beeldde me de hoorn in haar handen in en haar lippen die bijna de

gaatjes raakten van het spreekgedeelte. Haar lippen bekeek ik van dichterbij, voelde ik van dichterbij, maar die gedachte zette ik snel uit mijn hoofd. Het gas ging in de keuken aan, mijn moeder kuchte. Ik schaamde me. ‘Roland? Die is er wel,’ zei ze. Toen, nadat ze de hoorn bij haar gezicht weghaalde en hem er weer terugbracht – ik kon het horen want haar adem die warm moest zijn was even weg en kwam weer terug – voegde ze nog toe: ‘Waar gaat het over?’

Ze moest op dat moment naar het gezicht van haar zoon hebben gekeken, met schrammen en misschien een blauwe plek. Natúúrlijk wilde ze weten waarom ik belde. Of ik goed volk was.

‘Ik wil hem graag uitnodigen voor een middag zwemmen, met mijn vrienden.’

Zo, mijn ingeving was eruit.

Het bleef stil aan de andere kant.

‘Hij kan vast wat gezelschap gebruiken, want hij woont hier natuurlijk nog niet heel lang,’ voegde ik toe. Ik zei het zo bedeesd mogelijk. Zonder welke ondertoon dan ook.

‘Dat is eh.. inderdaad een goed idee.’ Ze klonk blij en dankbaar.

Weer bleef het stil, haar adem was weer verdwenen, dus de hoorn moest daar ergens in de lucht zweven. Ze hield haar arm vast gestrekt, met de hoorn als een artefact voor haar uitgestoken, haar ogen vragend in de richting van

Roland. Het bleef lang stil. Roland wilde niet, ik hoorde zijn moeder iets mompelen. Het leek op 'Kom op...' Ze klonk zacht maar venijnig. Haar zakelijke kant overschaduwde onmiddellijk haar sexy timbre, mijn schuldige en plezierige gevoelens waren direct verdwenen.

Ik slikte en voelde me ongemakkelijk. Nu ophangen was verleidelijk, maar erg onfatsoenlijk. Drie mensen die zich ongemakkelijk voelen en een hoorn in het midden.

'Met Roland...' klonk er. Hij klonk mat, alsof hij geen interesse had in welk gesprek dan ook.

'Maarten hier. Heeft je moeder gezegd waarom ik belde?' vroeg ik.

'Je wil zwemmen?'

Het klonk homoseksueel. Ik schraapte mijn keel en verbeterde hem: 'Ik ga met drie vrienden zwemmen morgen. Misschien wil je mee. Dat was mijn gedachte.'

'Mmm.. ik weet niet.'

'Het maakt mij niet uit,' zei ik.

Op de achtergrond zijn moeder weer. Weer mompelde ze iets, vermoedelijk stootte ze zijn schouder aan. Ik meende dat zelfs te horen.

'Ja, is goed,' zei hij. 'Hoe laat?'

'Weet je de afgebrande boerderij aan de rand van het dorp?' vroeg ik.

'Ja, die heb ik wel eens gezien.'

‘Ter hoogte van die boerderij, bij het kruispunt bij de rondweg, daar spreken we altijd af. Dan fietsen we vandaar gezamenlijk verder. Het is zo’n twintig minuten fietsen.’

‘Ok, maar hoe laat?’

‘Oh ja, om eh... 11.00 uur. Morgenochtend.’

‘En wat nemen jullie mee? Moet ik... zeg maar nog iets meenemen verder? Naast zwemspullen en zo?’

Zijn moeder stond erbij. Het liefst wilde ik hem bier mee laten nemen. Dat zou direct zijn positie in ons groepje verstevigen. Maar daar kon ik hem nu niet mee opzadelen.

‘Misschien wil je wat chips meenemen?’ zei ik met vragende toon.

‘Is goed. Ik kijk wel even.’

‘Ok, tot dan.’

‘Doei.’

Ik gunde hem een fijne middag. Echt. Dit was mijn actie om hem beter te laten voelen. Om mij beter te laten voelen. Alleen moest ik mijn drie vrienden nog vragen, want die wisten van niets.

Alle drie hadden ze er zin in. Wel waren ze verbaasd om het feit dat ik Roland had uitgenodigd. Rien en Stefan zouden allebei een sixpack bier meenemen.

Ik maakte mijn gettoblaster klaar. In rap tempo verzamelde ik mijn gekopieerde bandjes van Amerikaanse en Engelse hardrockbands.

Bij het avondeten zei ik niet veel. Mijn moeder vroeg met wie ik ging zwemmen.

‘Met z’n vieren,’ antwoordde ik. ‘En een nieuwe jongen, Roland, gaat ook mee,’ voegde ik nonchalant toe. Alsof hijzelf het initiatief genomen had en wij het allemaal wel prima vonden.

‘Leuk, aardig van je,’ zei mijn moeder. Ze wist dat ik hem had uitgenodigd. Niet omdat ze goed geïnformeerd was, maar omdat ze me kende. Ik voelde dat ik licht bloosde maar ik wist niet waarom.

In bed dacht ik aan het afgelopen schooljaar.

Aan de Engelse lerares die huilend de klas uitliep, wij keken brutaal vanuit de gang naar haar trieste tred. Ze nam de brug der zuchten naar de uitgang, met ons als venijnig publiek. Eerst had ze ons allemaal de klas uitgestuurd, drie minuten later volgde ze zelf. Drie Engelse leraren hebben we in totaal in één jaar versleten. Het examenjaar was roerig, maar prachtig. De godsdienstlerares vertrok met secondelijm aan haar jurk. Het knisperde toen ze opstond van haar stoel. Ze durfde niemand in de klas aan te kijken, durfde haar gram niet te halen en liep ook het lokaal uit. ‘De voorstelling is

afgelopen' stond er de volgende dag met watervaste stift op het bovenraam van haar lokaal gekladderd. Dit had ze tot onze schrik zelf gedaan. Als klas stuurden we haar voor de zomervakantie nog een kaartje, om haar een prettige tijd te wensen. We meenden dat ook serieus en hadden spijt. Dat ze overspannen thuiszat, realiseerden we ons nauwelijks.

De vechtpartij op het schoolplein, de enige waaraan ik ooit had deelgenomen. Ik won van mijn tegenstander, kreeg schouderklopjes maar voelde me leeg.

Layla, het meisje met het lange donkerblonde haar met een natuurlijke slag erin, ze was onaantastbaar in onze klas en daarom betoverend. Ze was half Amerikaans en immer neutraal. Geen onvertogen woord maar ook geen zwakheid. De stoerste jongens – ik behoorde er niet toe – bespraken hoe ze haar het beste konden 'nemen'. Eén knul van wie ik me de naam niet meer kan herinneren, opperde dat ze 'drie gaten' had, hij lichte het nog smalend toe met 'kut, kont en mond', dus met drie man 'moest het sowieso kunnen'. Hij kreeg lachers op zijn hand, op de achtergrond keken meisjes met een dodelijke blik en met een teisterende blos toe. Geen van de jongens durfde haar direct aan te spreken. Zij sprak mij ooit aan omdat ze mijn batterijtjes voor haar rekenmachine tijdelijk nodig had. Mijn gezicht gloeide toen joviaal. Ik dacht die avond in bed ook aan Layla en mijn gezicht gloeide weer. Toen ik me haar verschijning bij de

examens weer voorstelde, in het blauwe jurkje dat haar zo volwassen maakte, trok het bloed uit mijn hoofd naar beneden, waar het mijn mannelijkheid in beweging zette. Op de gang hoorde ik mijn ouders. De wekkerklok op mijn nachtkastje gaf 23:30 aan. Ik had twee uur liggen mijmeren. Mijn gedachten gingen weer naar het nu en naar morgen. Ik liet mijn penis en de gedachte aan Layla los en ging gemakkelijker liggen. Ik kon me later niet herinneren dat ik het middernachtelijke tijdstip nog op mijn wekker had gezien, dus niet lang daarna moet ik in slaap zijn gevallen.

Het licht door de gordijnen, het volmaakte zaterdaggevoel van een tiener en het wakkere gevoel dat koffie teweeg kon brengen – ik leerde het net drinken, verenigden zich in één moment, toen ik iets over acht wakker werd. Ik was wakker in de zuiverste zin van het woord. Energiek en vrolijk. Van binnen. Ik stapte uit bed en begaf me naar de badkamer om me te douchen.

Nadat ik drie boterhammen had gegeten, pakte ik mijn tas en haalde ik mijn fiets uit het houten schuurtje dat naast ons huis stond. Het was nog veel te vroeg om naar het kruispunt bij de afgebrande boerderij te gaan, maar ik besloot wel alvast binnen te vallen bij Simon. Zijn zus was het huis uit, zijn vader was vorige maand overleden

en zijn moeder was het overgrote deel van de tijd spoorloos. Ik verbaasde me er altijd over dat hij nooit wist waar zijn moeder uithing, en andersom bleek dat ook het geval, zo viel me op wanneer zijn moeder op spaarzame momenten de telefoon 's avonds oppakte. Mijn broertje en ik gingen nooit de deur uit zonder dat onze ouders wisten waar naartoe. Het leven van Simon belichaamde vrijheid. Ik was jaloers, soms bijna om het feit dat zijn vader overleden was, want de rommeligheid die zijn leven daardoor meekreeg, gaf Simon een soort roekeloosheid. Nooit zou ik hardop uitspreken dat ik hem benijdde om het feit dat hij een halve wees was, ik schaamde me voor die gedachte, maar ik hunkerde naar een leven zonder familiale verantwoordelijkheid. Ik zou bohemien worden, wist ik al, maar de woorden van mijn moeder aan de eettafel – ‘aardig van je’ – temperden mijn bohemienschap, want ik was gebonden in dit leven. Op datzelfde moment dat mijn moeder die woorden uitsprak, knaagde ik aan mijn eigen waardigheid en daarom bloosde ik, leerde ik later. Ik keek mezelf aan in mijn innerlijke spiegel en verachtte mezelf. Binnen enkele minuten fietste ik al in de straat van Simon en even werd ik weer geconfronteerd met het beeld van een kermende Roland op de grond. Toen mijn fiets knarsend de grintoprit van Simons huis opging, vervloog die gedachte weer, want het geluid van de kiezels bij dit huis brachten me een heel klein beetje in de

vrije wereld van Simon. Hier was altijd bier, hier waren nooit ouders en hier was het woord verantwoordelijkheid niets meer dan nuttig voor punten bij scrabble.

Toen ik de achterdeur openzwaaide, kwam de geur van pizza's me tegemoet. Ik hoorde geluid in de kamer, een hoge vrouwenstem. Ze gilte bijna en net toen ik mijn voet op de mat zette, besepte ik dat de vrouw harde kreunde. Het deed blijkbaar geen pijn, want ze deed het nog een keer met een halve lach en liet er een langgerekt 'jaaaah' op volgen. Geschrokken trok ik de deur iets terug. Het klonk niet als zijn moeder, ook niet als zijn zus. De vrouw zei iets met haar schrille stem, ze had een Duits accent. Een mannenstem mengde zich in het gesprek dat me dierlijk aanded. Ik liep voorzichtig naar binnen en sloot de deur geruisloos. Via de keuken liep ik langzaam richting de woonkamer. De vrouw en de man hijgden als honden. Centimeter voor centimeter schoof ik een stukje de kamer in. Ik zag de bank, waarop Simons vader nog lange tijd doodziek lag, hoorde de man en de vrouw nu kreunen en veel oh's en ah's uitstoten. Het achterhoofd van Simon bedekte voor een groot deel het tv-beeld, waar de geluiden vandaan kwamen. Op het tv-scherf lag een blote vrouw op haar rug.

Hij draaide net zijn hoofd om, toen de vrouw achter hem nog harder naar achteren werd gestoot. Haar borsten zag ik nu, ze wiegden een paar keer op en neer. Simon keek me aan. Hij veegde langs zijn lippen en zijn tong zocht

een stukje hagelslag in zijn mondhoek. Behendig wipte hij het stukje chocolade, puur zwart, net als zijn haar, naar binnen.

‘Ga zitten,’ zei hij achteloos. Dit was zijn act. Hier genoot hij van. Nonchalance tentoonspreiden. De vrouw werd door de man omgedraaid, op haar knieën gedwongen en hij bracht zijn geslachtsdeel in haar achterste, maar niet nadat hij haar billen twee ferme tikken gaf. De vrouw genoot daar overdreven van. Een beginnende erectie diende zich bij me aan – even sloop het beeld dat ik gisteravond in bed van Layla had in mijn gedachten – maar al snel zakte deze weer weg, want de opwinding maakte plaats voor een lach. Het feit dat hij hier ’s ochtends tijdens zijn ontbijt naar porno keek, vond ik een bizarre situatie. Toen de vrouw en de man in onvervalst Duits elkaar complimenteerden met hun prima geslachtsdeel en fantastische neuktechniek, lachte ik hinnikend, schudde mijn hoofd en liet ik me op de bank neerploffen.

‘Zin in zwemmen?’ vroeg ik.

Simon zette de film op pauze. De vrouw en man waren versteend, hun beider gezicht met gesloten ogen naar boven gericht, tanden ontbloot. De tepels van de vrouw wezen naar de grond.

‘Ja,’ zei hij. Hij schraapte de laatste hagelslagjes naar de rand van zijn bord, zette dat aan zijn mond en liet ze in colonne in zijn mond glijden.

‘Waarom heb je die Roland uitgenodigd?’ vroeg hij zonder me aan te kijken.
Ik gaf geen antwoord.
Toen keek hij me wel aan.
‘Omdat hij nieuw is. Leek me wel aardig’, zei ik. ‘Om hem een keer uit te nodigen.’
Hij knikte langzaam zonder iets te zeggen.
‘Ik ga even dat kleine balletje pakken. Om te gooien,’ zei hij. Hij stond op en liep naar de gang, de trap op naar boven. Ik hoorde gestommel en stelde me zijn zoektocht voor in zijn slaapkamer. Sinister kijkende metalmuzikanten vanaf de muren keken met hem mee. Zijn verzameling posters was er één om koud van te worden.
Een moment later hoorde ik hem alweer naar beneden denderen. Hij gooide zijn rugtas in de gang en keek op zijn horloge. Waterdicht tot dertig meter en robuust. Niet passend bij zijn iele polsje.
‘Het is bijna kwart over tien,’ zei hij. De tv zette hij uit met de afstandsbediening, de videorecorder met een druk op het apparaat. Hij zat daarvoor op zijn knieën, zijn billen raakten bijna de grond. Hij deed me denken aan een Aziatisch jongetje. Gebogen knieën, voeten plat op de grond en flexibele enkels. De pornotape liet hij erin zitten.
‘En je moeder?’ vroeg ik.
‘Die weet toch niet hoe dat ding werkt.’

Ik zou het risico nooit nemen.

‘Hoe warm is het?’ vroeg hij.

‘Warm genoeg. Ik weet niet. Nu nog drieëntwintig graden denk ik. Straks vast zesentwintig, zevenentwintig.’

Een moment keurde hij mijn zwembroek, een effen blauwe, en hij streek – bijna vrouwelijk – even zijn eigen broek glad. Legergroen met kleine zwarte doodshoofdjes. Zijn zwarte shirt met een wit doodshoofd dat op de hals van een elektrische gitaar gespietst was, maakte het geheel nog donkerder. Het witte doodshoofd grijnsde. Hijzelf leek ook op een doodshoofd, vond ik. Zijn ogen lagen diep in de kassen en het zwarte haar op zijn voorhoofd werkte contrasterend. Zijn ogen waren hard. Toen hij met zijn moeder condoleances in ontvangst nam terwijl zijn vader achter hem opgebaard lag, waren zijn ogen rood, betraand en kwetsbaar. Samen met Stefan was ik aanwezig en we zaten onwennig tussen zijn familieleden. Neven en nichten van Simon voerden de stoet aan van handenschuddende en zoenende mensen, onderwijl ondersteunende dingen prevelend. Toen Simons blik de mijne kruiste, grijnsde ik hem vanuit de zaal toe, omdat ik ook niet wist wat anders te doen. Hij moest zijn lachen inhouden en keek naar de grond. Nooit heb ik hem beter gesteund met zijn vaders dood dan op dat moment. Ik was gelukkig en ik wist dat ik hem op dat

moment ook even gelukkig maakte. Nu waren zijn donkerbruine ogen leeg en volwassener.

‘Zullen we op ons gemak naar de boerderij fietsen?’ stelde hij voor. Ik knikte. Ik ging hem voor naar de voordeur, pakte mijn rugtas van de deurmat en opende de deur. Het leek inmiddels weer een graad warmer.

We stapten allebei op onze fiets en reden via het centrum van Het Dorp richting de noordkant, waar de regionale rondweg omheen liep. Het was nog kwart voor elf toen we de afgebrande boerderij al in zicht kregen. In de zon stonden we te wachten. De zwarte boerderij, omringd door weilanden, bleef magisch aandoen. Ik hield mijn hand boven mijn wenkbrauwen om het bouwval beter te zien.

‘Zouden daar nu zwervers zitten?’ vroeg Simon.

‘In ons dorp zitten geen zwervers.’

‘Wel. Op het kerkplein heb ik er een gezien.’

‘Waarom is het afgebrand?’

‘Aangestoken,’ zei Simon beslist, alsof hij het zelf had gedaan. ‘Hiphoppertuig.’

‘Zonde,’ zei ik.

Simon reageerde niet.

‘Zo oud.’ Mijn hand weerde nog steeds de zon af. De boerderij was gebouwd in 1740, had ik in de afgelopen herfst in gietijzeren cijfers op de gevel gezien. Met mijn laarzen liep ik die regenachtige dag door het zompige weilandgras naar de boerderij, met Rien in mijn kielzog.

Hij sloeg met een tak grassprietjes kapot en wist wormen uit de grond te trillen. De intrigerende ouderdom van het bouwwerk werkte magnetisch. Nog steeds.

‘Daar komt iets aan,’ zei Simon. Hij knikte met zijn kin kort richting Het Dorp.

Roland fietste slungelig het fietspad naast de rondweg op en kwam onze kant op. Door de afstand waren zijn ogen nog slechts zwarte gaten, maar hoe dichterbij hij kwam, hoe beter ze te zien waren. Ze peilden onze blikken, ze waren argwanend en angstig.

Simon zuchtte. Ik had er spijt van dat ik Roland had uitgenodigd.

‘Hoi,’ zei hij bedeesd terwijl zijn fiets vaart minderde.

‘Hoi,’ zei Simon nonchalant. Hij keek naar de boerderij, terwijl hij dat tijdens ons gesprek niet één keer deed.

Roland stond onhandig stil met zijn fiets. Zijn zadel half onder zich. Simon stak zijn hand niet uit, maar speelde met zijn bel. Er zat een stickertje op met – wederom – een doodshoofdje. De zwarte gaten die ogen moesten voorstellen waren vervaagd.

‘Dit is Roland, Simon,’ zei ik tegen hem. Simon keek me aan en mompelde: ‘Weet ik.’

Het was stil.

‘Staan jullie hier al lang?’ vroeg Roland. Hij had wat bloedkorstjes tussen zijn lippen en zijn neus. Zijn linker jukbeen was gelig.

‘Nee,’ zei ik. ‘Vijf minuten of zo.’

‘Is dat de boerderij?’ vroeg hij.
Ik was blij. Over de boerderij kon ik uren praten. ‘Ja,’
antwoordde ik. ‘Afgebrand. Aangestoken door
hiphoppers.’
Ik voelde de ogen van Simon in mijn nek branden.
‘Uit 1740 komt het,’ zei ik. ‘Jammer dat we het nu niet
meer van binnen kunnen zien.’
‘Zijn hier veel hiphoppers dan?’ vroeg Roland. Ik snapte
die vraag niet in deze context, en ik had geen zin ‘m te
beantwoorden.
‘Te veel,’ zei Simon nors. ‘Van welke muziek houd jij?’
vroeg hij dreigend.
‘Van alles wel,’ antwoordde Roland. Hij ging voor de
veilige weg.
‘Hiphoppers zijn vijanden?’ vroeg Roland.
Ook die vraag kon ik niet beantwoorden.
‘Onder andere,’ zei Simon. ‘Kermisklanten zijn dat ook.’
Ik keek Simon aan en zei lachend: ‘Dus hiphoppers zijn
geen kermisklanten?’
‘Nee, toevallig niet,’ zei hij snerend. ‘Gelukkig maken ze
elkaar soms af. Bij de laatste kermis op het marktplein
ook.’
‘Hoe zien ze eruit?’ vroeg Roland. Achter hem zag ik
Rien en Stefan naderen, twee wiebelende stipjes over het
fietspad langs de rondweg.
‘Hiphoppers hebben blockheads, zei ik.’

Simon vulde direct aan. ‘Maar er zijn hier geen negerhiphoppers. Allemaal nep dus. Blonde jochies met blockheads. Die stekeltjes worden ook steeds korter. Mijn neef woont in Rotterdam en hij heeft z’n kop nu helemaal kaal geschoren. Hij luistert niet naar hiphop-beats, maar naar snelle heipalen. Die gasten lopen in trainingspak en noemen zichzelf gabbers. Nog even en ze lopen hier. En kermisklanten hebben lang haar, maar houden niet van hardrock.’

Die hoofdzonde vatte Roland niet, zo zag ik aan zijn blik. Simon had beginnend lang haar, en had er als headbanger recht op, in zijn optiek.

‘Roy kom je nog wel tegen,’ zei Simon. Hij lachte even. ‘Roy is een kermisklant pur sang, en dom.’

Ik voelde een blos op komen, maar wist die nog te verbergen. Roland wist niet dat het Roy was die hem met zijn neus op de stoeptegels had gedrukt, daar waar ik hen laf voorbij reed. Tenminste, ik nam aan dat Roy zich niet eerst netjes had voorgesteld voordat hij zijn mishandeling begon.

De blik in Rolands ogen werd weer angstig. ‘Ik ben benieuwd,’ zei hij zo kalm mogelijk. Achter hem piepten remmen. Rien en Stefan kwamen tot stilstand.

Beiden gaven ze Roland een hand. Simon keek weer naar de boerderij.

‘Zullen we gaan?’ vroeg hij.

‘Stefan heeft een te kleine tas mee. Neem even een sixpack van me over,’ zei Rien. Hij haalde hem uit zijn rugtas en hield de zes blikjes met gestrekte arm voor zich uit. Zijn arm trilde van het gewicht.

Simon pakte hem aan en stopte hem vakkundig snel in zijn tas. ‘Proost,’ zei hij.

Ik keerde mijn fiets en stapte op. Simon kwam snel naast me fietsen. Achter ons volgden Rien en Stefan.

Achteraan fietste Roland. Af en toe keek ik om, peilend hoe Roland uit zijn ogen keek, daar onwennig slingerend achter een club van vier. Simon keek me af en toe veroordelend aan, ik nam aan dat hij doorhad dat ik me schuldig voelde tegenover Roland, de eenzame fietser.

‘Maarten,’ riep Rien achter me.

‘Ja?’ riep ik terug, schuin naar links.

‘Elke nieuweling moet toch planten plukken van de bodem?’

Hij refereerde aan de zeewierachtige planten die op sommige delen van de plas groeiden. Ernaar duiken was een heldendaad, en volgens Rien blijkbaar een prachtig ontgroeningsthema.

‘Dus?’

‘Nou, hoe heet die nieuwe?’

‘Wat bedoel je?’ Ik deed alsof m’n neus bloedde. Als jonge broer van een markante persoonlijkheid in het dorp had hij zelf heel wat ontgroeningsklusjes moeten

opknappen voor de vrienden van z'n broer. Nu wilde hij zelf de macht.

'Ja, die gozer achter ons.'

Ik wilde me hier niet tussenmengen. Deze kleine testje waren nu niet aan mij besteed. Te vaak trapte ik overal in, met naïeve goedgelovigheid, maar ik had me voorgenomen scherper te zijn op deze psychologische oorlogsvoering.

'Vraag het 'm zelf,' zei ik laconiek. Simon gniffelde. Ik voelde mezelf groeien. Het liefst zou Simon nog een baksteen om de hals van Roland hangen terwijl deze 'planten ging plukken' in de recreatieplas, maar de manier waarop ik mezelf niet liet verleiden beschermer te zijn van Roland, vond Simon vermakelijker, schatte ik in. Rien bleef stil. Roland ook.

De rit begon ijzig te worden.

Inmiddels hadden we de bewoonde wereld verlaten.

Links van ons lagen weilanden en een enkele boerderij.

Het fietspad was een donker eenzaam lint langs al dat groen. Rechts van ons schermden dikke eiken ons af van de regionale weg, waar af en toe een auto of motor langsrij zoefde.

Van achter ons claxonneerde een auto. Een witte Opel Corsa met roestplekken reed langs, terwijl een schreeuwlelijk met lange haren ons vroeg waarom er opeens 'vijf mietjes' gingen zwemmen. In plaats van vier, impliceerde hij.

‘Je bent zelf een mietje!’ krijste Rien. En toen de auto ons ruim voorbij was: ‘En die vieze mietjes achterin ook!’ Stefan lachte.

Bij de volgende kruising stond de witte Corsa stil. Precies op het fietspad.

Simon en ik reden eromheen, maar we wilden deze verbale strijd even volgen, dus aan de andere kant van de auto stopten we en maakten we het ons gemakkelijk om rustig toe te kijken. Rien reed door, tot aan het portier van de bestuurder.

‘Jij zei iets?’ vroeg deze.

‘Ik zei dat je zelf een mietje bent, net als die vriendjes achterin,’ zei Rien, half lachend. Een van de jongens achterin siste hem iets toe. Zijn gezicht betrok. Stefan keek Rien verwachtingsvol aan. Maar er kwam geen reactie meer. Roland reed voorzichtig om het hele gebeuren heen kwam bij ons staan, op veilige afstand van Simon.

Er werd nog iets gezegd, ik kon niet verstaan wat, maar de toon was venijnig. Rien stapte op zijn fiets en fietste snel weg. ‘Jezus, het was een grapje, Leon,’ zei hij. Zijn broer stapte uit en riep hem na. ‘Wie zegt dat wij geen grapje maakten?’ Hij lachte, maar keek schuldig. Zijn broertje was door iets totaal uit het veld geslagen en daar kon hij niet helemaal lol van hebben. ‘Rien?’ ‘Hou je bek!’ schreeuwde Rien terug. ‘Kom op, we fietsen verder,’ zei hij tegen ons. Stefan keek ons met een

verbaasde blik aan. Om niet naast Roland te hoeven fietsen, sprintte hij naar Rien en voegde zich bij hem. Roland had zich in zijn lot laten berusten en stapte op om weer als eenling verder te gaan. Hij keek me nog wel even kort aan. Ik probeerde zo neutraal mogelijk terug te kijken.

Simon lachte tegen me. ‘Mooi dat Rien zich zo op de kast laat jagen. Soms kan-ie zo onnozel reageren. Die broer en z’n vrienden zijn echt een stel idioten, dus helemaal van een vreemde heeft-ie het niet.’

Ik kon er niet om lachen. De sfeer was nu al, ’s ochtends, waardeloos.

‘Wat is er?’ vroeg Simon.

‘Probeer effe aardig te doen,’ zei ik. Ik kon het niet meer voor me houden.

‘Wat nou weer?’

Geërgerd perste ik mijn lippen even samen en bracht ik mijn wenkbrauwen omlaag. Ik knikte met grote ogen naar Roland en keek Simon even heel duidelijk aan met de boodschap: je weet wat ik bedoel.

Hij zuchtte. ‘Joh, ’t hoort er toch effe bij. Komt goed.

Van ons zal hij nog het minste last hebben denk ik.’

Die cryptische woorden gaven me een onrustig gevoel.

Toen had ik al beter naar dat gevoel moeten luisteren, net als op het moment dat we bij de boerderij stonden en dat Roland er voorzichtig slingerend aankwam. Ik twijfelde over mijn idee om hem uit te nodigen, waarover mijn

moeder nog zo lovend was en waardoor de stem van Rolands moeder dankbaarheid kon uitstralen. Op dat moment had ik al fietsend voor mezelf de knoop kunnen doorhakken en iets kunnen verzinnen om Roland niet mee te nemen naar de recreatieplas.

Maar net toen ik scenario's bedacht hoe ik van hem af zou kunnen komen, kwam een knetterende bromfiets rakelings langs mijn stuur. Het was een verrassing voor me, door mijn gedachten op dat moment hoorde ik hem nauwelijks aankomen en zien kon ik hem ook niet: hij kwam van achter. Mijn elleboog werd aangetikt en ik kon me nog net herstellen. Drie jaar daarvoor, toen het eerste jaar van de middelbare school bijna afgerond was, ging ik op een soortgelijke manier 'plat op de muil', zoals Stefan het later verwoordde richting de conciërge, die afwezigheidsbriefjes gewoonlijk in ontvangst nam. 'Een bek vol bloed,' wist hij er nog aan toe te voegen, maar wat mij later het meeste dwarszat, was een scheve voortand. Een tweede scheve voortand, daar had ik nu geen zin in.

Wiebelend op de fiets, met adrenaline tot in mijn keel, keek ik woest opzij. Een hoofd met vettige huid onder een witte helm keek woest terug. 'Rot op, etterbak,' hoorde ik dof vanonder de helm tevoorschijn komen. Het was Roy, de domme kermisklant in Simons woorden. Op dit moment hoorde ik Simon echter niet. Graag had ik bijstand van hem gehad.

‘Ik zou je nog pakken, toch?’

Ik verwachtte niet dat hij werkelijk antwoord wilde op deze vraag, dus ik zei niets terug.

‘Wacht maar, de dag is nog lang genoeg.’ Het klonk alsof hij in een leeg glas praatte. Er kwam wat condens op het venster van zijn helm.

Hij trok aan zijn gas, stoof vooruit en bracht nog even een middelvinger omhoog naar Roland. Die keek slechts. ‘Eikel,’ zei Simon zacht. Ik dacht hetzelfde, en ik wist niet zeker aan wie ik deze verwensing nou adresseerde.

De verdere fietstocht verliep in ongemakkelijke stilte. Even ging het gesprek nog over bomen, een verbazingwekkend onderwerp in deze groep. Stefan bracht het ter sprake, omdat hij tijdens de biologielees een negen had voor zijn werkstuk over bomen. Voor mij waren ze allemaal groen en mooi, maar meer kon ik er niet mee. Daarom had ik biologie als vak ook als een baksteen laten vallen. Terwijl Stefan een kort hoorcollege gaf over de verschillende soorten bomen om ons heen, konden we de bomenpartijen rondom de recreatieplas al zien, dus we waren nog zo’n tien minuten verwijderd van een duik in het water.

Tien minuten kunnen lang zijn, vooral wanneer een hoorcollege over bomen is afgerond en je niets anders hoort dan wind en wat gekraak en getik van fietsen. Toen we het grasveld opreden met de houten palen en balken

waartegen fietsen geparkeerd konden worden, maakte een licht gevoel van opluchting zich van mij meester. We kwakten onze fietsen tegen het hout, draaiden onze sleuteltjes eruit en liepen richting het water. Ik had behoefte aan bier. Dit sociale vacuüm, een staat van nietszeggendheid door pijnlijke stiltes, had losbandigheid nodig. En vergetelheid.

‘Welk plekje doen we?’ vroeg Simon.

‘Daar in het midden is het gras nog mooi,’ zei Roland. Verrast keek ik zijn kant op. Althans, mijn ogen draaiden, in niets wilde ik op dit moment opvallen. De rest keek niet – ze speurden slechts het veld af, maar Simon antwoordde: ‘Dat is inderdaad een goed plekkie.’ Stefan knikte en mompelde: ‘Nog groen en zacht.’ Die achteloze reactie deed me meer dan goed. Misschien was de sfeer toch nog gered. Het feit dat ze niet opmerkzaam op Roland reageerden en met weinig ophef, was zoals het hoorde te zijn. Vrienden en vrienden van vrienden praten met elkaar zonder elkaar aan te kijken. Ze hebben voor ieder woord elkaars bevestiging van goedkeuring niet nodig.

‘Over zacht gesproken...’ Stefan hield even stil. De rest stopte ook en keek hem aan. Toen we zijn kijkrichting volgden, zagen we vanaf de fietsen vier meiden het veld oplopen. Een van hen was Layla.

‘Allejezusnogaantoe,’ verzuchtte Simon. Ik wist naar wie hij keek.

Bijna onbewust controleerde ik de kijkrichting van Roland. Ik realiseerde me dat ik de ‘homocheck’ deed. Waar kijkt hij naar: het achterwerk van een van ons of dat van Layla?

Stefan introduceerde de homocheck tijdens een schoolfeest. Zo’n twee jongens kon hij aan het eind van de avond betrappen op systematisch geloer naar jongensachterwerken. Ik confronteerde Stefan vervolgens met het feit dat hij ook de hele avond had gespendeerd aan het kijken naar jongens. Hij mompelde iets in de trant van ‘rot toch op man’ en sprak die avond geen woord meer met me. Ik was te dronken om daarover in te zitten. Roland keek nu niet naar haar achterwerk, maar toen ze ons – op grote afstand, dat wel – passeerden, kropen zijn ogen over haar benen. De rest van de jongens loerden naar haar achterwerk en borsten. Maar hier op dit onchristelijke ochtendlijke uur moest ik Roland stilletjes gelijk geven: haar benen waren spannender, maar ik kon nog niet verklaren waarom.

‘Zullen we nu gaan liggen?’ vroeg Rien. ‘Het gras rot vanzelf weg.’

Hij gaf zelf het goede voorbeeld. Met een sierlijke boog drapeerde hij zijn badhanddoek op het gras. Hij trok zijn t-shirt uit, ging zitten en trok ook zijn schoenen en sokken uit.

‘Stefan, pak even een biertje voor me,’ zei Rien zacht, terwijl hij zich op zijn rug liet vallen. Met zijn hand beschermde hij zijn ogen tegen de zon.

Stefan gooide hem een biertje toe en deed vervolgens hetzelfde als Rien. Handdoek, shirt, schoenen en bier. Roland ging ook liggen, maar liet een strook groen tussen de handdoeken van Stefan en Rien en die van hemzelf. Pas toen ze daar met hun drieën lagen, twee tegen één eigenlijk, besefte ik dat ik nog steeds stond te kijken. Simon onderzocht mijn blik en toen de mijne de zijne kruiste, pakte hij snel de spullen uit zijn tas en zocht een plek naast Stefan en Rien. Het was drie tegen één in de verdeling.

‘Biertje, Stefan,’ commandeerde hij zacht. Hij klopte drie keer snel op zijn handdoek, om zijn bevel kracht bij te zetten.

Stefan zocht blind met zijn hand in de richting van de tas waar het bier in zat.

‘Ik kan er niet bij,’ zei hij.

‘Rien, probeer jij es,’ zei Simon. Rien klapte zijn linkerhand richting de tas en griste er een biertje uit. Zijn rechterhand rustte op zijn bolle buik en fungeerde als bierblikjeshouder. Hij gooide het blikje naar Simon.

‘Au, klotemongool,’ bromde Simon. Hij wreef over zijn slaap, waar het blikje hem raakte. Ook zijn blikje ging met een sissend geluid open.

Ik pakte mijn badhanddoek, pakte twee biertjes en ging min of meer naast Roland liggen. Ik zorgde ervoor dat mijn badhanddoek die van Rien en Stefan raakte, en deed mijn best om een buffer – een minimale groenstrook – tussen de mijne en die van Roland te houden. Zo nonchalant mogelijk wierp ik het blikje bier ergens bij zijn knieën neer.

‘Ik weet niet of ik die al wil,’ zei Roland.

‘Zie maar. Laat hem niet te warm worden, anders zuip ik ‘m op,’ reageerde ik. De andere drie jongens waren stil.

Het was half twaalf geweest en het begon echt warm te worden. De eerste slokken bier deden heerlijk hun werk. Drinken op een halflege maag vond ik een belevenis voor mijn bewustzijn. Toen ik mijn blikje op had, richtte ik me op. We hadden per persoon nog één komma nog wat blikjes te gaan. In de late ochtendzon voelde ik me echter al behoorlijk aangeschoten.

‘Wat heb jij met Jan Wolkers eigenlijk?’ vroeg ik Roland.

‘Geen idee,’ zei hij. ‘Ik vind het gewoon leuke verhalen.’
‘Mmm.’

Roland trok zijn blikje open en dronk.

‘Gaan we het over boeken hebben?’ vroeg Simon. Zijn stem klonk bits.

‘Weet jij een beter onderwerp?’ vroeg ik.

‘Wat gaan jullie hierna doen?’ vroeg hij.

‘Wat bedoel je, na het zwemmen?’ vroeg Rien.
‘Nee psvlek, na school. Wat wil je hierna doen? Echt doen?’
‘Weet ik veel...’ zei Rien. Hij nam een slok van zijn bier.
‘Maarten?’ Simon had zijn hand voor zijn ogen en zijn ogen dicht, en de manier waarop hij mijn naam uitsprak, klonk als een bevel. Ik moest spreken, het was mijn beurt.
‘Iets met economie,’ zei ik. ‘Of iets met reclame. Reclame lijkt me mooier. Leuke dingen bedenken en er veel geld mee verdienen.’
Simon gniffelde. ‘Dat zou mooi zijn,’ mompelde hij.
‘En jij?’ vroeg ik.
‘Ik wil Nederland uit,’ zei hij. Hij had hier duidelijk het langst van ons allen over nagedacht. ‘Wat ons leger nu in Irak doet, dat lijkt me gaaf.’
‘Doen we zoveel?’ vroeg Roland. Aan zijn kritische vraag voegde hij toe: ‘Ik bedoel, doen we meer dan Amerika achterna lopen?’
‘Achter de schermen heeft Nederland meer te vertellen dan jij denkt,’ reageerde Simon. Het was de tweede keer dat hij echt op Roland reageerde vandaag. Zijn woorden klonken venijnig, maar ik vond het een prima teken dat ze in ieder geval met elkaar in gesprek waren. IJzige stiltes waren een veger teken.
Roland reageerde niet, dus Simon vervolgde: ‘Bush gaat ‘m afmaken, denk ik. *Sadám Husáin wants to take*

Kuwhait, but he will fail. Hij gaat niet alleen failen, hij gaat er ook aan. Ook al heeft die gozer goede bunkers, Amerika gebruikt vierduizendkilobommen. En ze zetten para's in om 's nachts aan te vallen. 'Het zinnetje waarmee hij de Amerikaanse president nabootste, zette hij te pas en te onpas in. Toch moesten we er iedere keer om lachen.

'Je kijkt te veel CNN, Simon,' zei ik. Roland lurkte nog wat aan zijn bier. Het maakte hem wat lossier. 'Maar je gaat dus vechten?'

Simon richtte zich op en keek me aan, één oog dichtgeknepen tegen de zon. 'Dat weet ik niet. Maar die lui en onze jongens doen goed werk. Dat wil ik ook. Actie. Ik wil in ieder geval iets doen voor veiligheid.'

'Doe 's goedemiddag in het Iraaks,' vroeg Stefan.

'Sgimgamgamelegai,' zei Simon.

'Nog een keer,' zei Rien.

'Sgimgamgamelegai.'

'Hij hoorde Saddam Hussein op CNN praten,' zei ik tegen Roland. 'Volgens hém,' ik priemde mijn voorhoofd in de richting van Simon, 'werd sgimagamelegai vertaald met goedemiddag.'

'Nee, sgimgamgamelegai,' verbeterde Simon mij.

'Ik blijf zuipen, jongens,' zei Stefan. 'Na school. Dat wordt m'n vak. De brouwerij in Grolle kan vast een tester gebruiken.' Hij boerde, rond en vol.

‘En jij?’ vroeg Simon. Hij keek Roland met zijn open oog aan. De grijns die hij had doordat hij één oog dichtkneep, deed me denken aan een valse hond.

‘Iets met geschiedenis,’ zei Roland.

‘Iets?’ Simon spuugde het woord eruit. Het klonk niet aardig.

‘Ja, en met literatuur,’ zei Roland.

‘Toe maar, twee dingen,’ zei Rien. Ik vroeg me af of hij überhaupt wist wat literatuur betekende.

Roland nam een flinke slok bier. Zijn blikje was bijna leeg. De mijne ook. Met weinig voedsel in zijn maag – nam ik aan – en een blikje bier in de volle zon, werd ook hij wat aangeschoten. Ik zag dat, omdat de blikken en de woorden van mijn vrienden hem niet meer zo raakten.

‘Dat is weinig actie hè, Simon?’ zei Stefan. Hij dronk zijn blikje leeg, kneep het samen tot de vorm van een zandloper en liet het naast zich neervallen.

‘Wel veel seks,’ zei ik. ‘Toch, Roland? Wolkers doet geen dag zonder.’ Ik probeerde het zo te laten klinken dat hij zich er in ieder geval niet door aangevallen zou voelen.

‘Wolkers houdt inderdaad van seks en van kunst. Voor hem is seks waarschijnlijk kunst en andersom ook.’

‘Wie is toch die Wolkers?’ vroeg Stefan.

‘Een man met grijs haar,’ zei ik.

Simon lachte geluidloos. Zijn vechthondgrijns verdween voor even. Hij schudde zijn hoofd, steunde op zijn beide

ellebogen en zei: 'We gaan het verdomme toch niet over saaie Nederlandse bullshit hebben, hè?'

'Liever nog een biertje,' zei ik. Het kon me niet schelen, als de sfeer maar lossier werd. En dat bier, dat heilige bier, deed veel goeds daarvoor.

'Stefan,' beval Simon.

'Doe het zelf,' zei Stefan.

'Laat mij maar,' zei Roland. Hij pakte vijf blikjes en torpedeerde er vier naar ieder van ons. De vijf sissende geluidjes van de geopende blikjes waren een proost op zichzelf. Ik hief het blikje nog even op en zette het tevreden aan mijn mond.

We praatten nog wat over muziek, over hardrock en de samenwerking tussen metalbands en hiphopformaties. Simon vond het heiligschennis. Stefan vond het 'wel geinig'.

Toen we onze blikjes leeg gedronken hadden en tot zandlopertjes knepen, klopten we wat zand van onze voeten en stonden op om 'een rondje te maken', zoals Rien het voorstelde. Roland liep dit keer voorop en scheen zich geen zorgen te maken om het feit dat wij vieren wat verder achter hem liepen. Zijn aangeschoten toestand bracht zijn gemoed tot rust.

'Kijk eens aan,' zei een spottende stem.

Roland draaide zich om in onze richting.

Ik rook sigarettenrook.

Achter me stond Roy. Ik zag het aan de angstige ogen van Roland. Toen ik me omdraaide stond hij verrassend dicht op me. Hij was een ruime kop groter dan ik, breder en dikker, en hij had veel puistjes en mee-eters, viel me op. Hij nam weer een trek van zijn sigaret en liet de rook vervolgens langzaam in mijn gezicht vrijkomen.

‘Ik kan je nu aanpakken,’ zei hij.

‘Waarom?’ vroeg ik, voordat ik me voorgenomen had iets terug te zeggen.

‘Waarom?’ imiteerde hij me met een zeurderig stemmetje. ‘Weet dat mietje dat je niets deed om hem te beschermen?’ Hij knikte kort naar Roland, zonder zijn ogen van me af te halen. Zijn ogen waren bruin, maar leken zwart, zo donker keek hij. Ik keek niet om naar Roland.

Roy deed een stap naar rechts, zodat hij langs me heen Roland goed in de ogen kon kijken.

‘Daar heeft hij jou zeker niets over verteld?’ vroeg hij.

Roland schudde zijn hoofd zachtjes, zonder echt onder de indruk te zijn, zo leek het.

‘Gewoon lekker langsfietsen en niets doen,’ zei Roy nog wat harder. Hij draaide zich weer half naar mij toe om beurtelings mij en Roland aan te kunnen kijken.

‘Lafaard,’ voegde de puistenkop toe.

Ik wist dat ik me niet schuldig moest voelen, maar toch deed ik het. Mijn verstand zei dat Roy de enige schuldige was in deze terreur, maar toch voelde ik me miserabel.

De andere drie keken me aan met lichte verachting. Simon peilde mijn blik, Rien friemelde aan zijn kruis en nam mij van top tot teen op om me na al die jaren opnieuw in te schatten en Stefan keek naar de grond nadat onze blikken elkaar kort ontmoetten.

‘Alleen daarom moet je vandaag al de klos zijn,’ zei Roy tegen me. ‘Maar ik ben in een gulle bui. Je voert een opdracht voor me uit en daarna is het over.’

‘Wat voor opdracht?’ vroeg Roland. Hij deed een stap naar voren en positioneerde zich stevig in een wat wijdere stand van zijn voeten. Hij bracht zijn handen naar zijn heupen. Het zag er niet erg macho uit. ‘Wat een onzin...’ liet hij zich ontsnappen, wat zachter. Roland keek ons vieren aan en leek met zijn blik te vragen waaróm we in godsnaam niets ondernamen tegen dit stuk vreten.

Roy keek Roland niet eens aan, maar draaide zijn blik naar rechts, naar de rand van het grasveld. Hij grinnikte. Vier jongens, één op een bromfiets en drie op scooters, lachten naar Roy terug.

Daarom niet, zag ik Roland denken. Hij liet zijn armen vallen en deed zachtjes een stap terug.

Roy zei half lachend: ‘Bij nader inzien mag jij de opdracht uitvoeren.’

‘Nog steeds zijn we benieuwd naar welke opdracht,’ probeerde ik nog een keer. Ik haatte het hoe volgzzaam we

daar stonden en met een quasikritische vraag kon ik onze houding wat opvijzelen. Dacht ik.

‘Dat horen jullie aan het eind van de middag wel. Waag het niet af te taaien, want dan vind ik jullie en dan is het echt met jullie gebeurd.’

Hij liep naar zijn vrienden zonder om te kijken.

Rien rende terug naar onze tassen en keerde terug met een zak chips. Tijdens het lopen pakten we om beurten een handje uit de zak. Roland deed het welgeteld twee keer voorzichtig.

‘Waarom noemde die eikel jou nou zo opzichtig een lafaard?’ vroeg Simon. Hij keek me er niet bij aan.

‘Weet ik niet,’ zei ik. Mijn benen voelden aan als lood.

‘Ander onderwerp graag, laten we onze tijd niet verdoen met dat uitschot.’

Stefan vertelde een mop over een non die voor het eerst naar een disco ging, en ik was gered. We liepen lachend verder en hadden ons voorgenomen helemaal om de ellipsvormige plas heen lopen. Aan de andere kant zou Riens broer Leon met zijn vrienden zitten.

‘Hij heeft meer bier,’ zei Rien. ‘En misschien wiet.’

Toen de zak bijna leeg was propte Rien de zak op en zocht naar een plek om hem te deponeren.

‘Jongens, niet op de grond.’ Het was de terreinbeheerder Sahid, een Arabisch uitzijnde man die met zijn trouwe-

hondenogen met alle jongeren overweg kon. Het klonk als *Jongins, niejt op die grondj.*

Stefan keek hem olijk aan en stak zijn hand op.

‘Sgimgamele...’

‘Stefan, doe normaal,’ onderbrak Simon hem.

‘Daar zijn afvalbakken.’ De man met baard wees naar het wc-gebouwtje aan de kant van de plas waar de bocht het scherpste was. *Daar zien afwalbakkin.*

‘Doen we, meneer,’ zei ik.

Rien rende vooruit.

Terwijl we verder liepen, was Stefan in discussie met Simon. Hij klonk als een verongelijkt kind. ‘Ik wilde ‘m alleen maar goedemiddag wensen.’

‘Je weet toch niet of hij Iraaks is?’ vroeg Simon geërgerd.

‘Nou, misschien snapt hij het wel.’

‘Ja, en misschien betekent dat wat jij zegt wel iets heel anders in zijn taal. Geitenneuker, of zo.’

Ik liep naast Roland. Hij zei een tijdje niets en tuurde over het water. Achter ons voegde Rien zich bij Stefan en Simon. Hij vertelde iets over de grote familie van Sahid. Dat ze met veertien mensen in één huis zouden wonen.

‘Ze doen boodschappen met een trekker en aanhanger,’ zei Rien. ‘In de aanhanger gaan alle kinderen.’

‘Hij lult,’ zei Simon. ‘Ze hebben gewoon een Turkenbusje met gordijntjes. Ze wonen in de Indische buurt.’

‘Da’s ook niet logisch,’ zei Stefan.

‘Wat niet?’

‘Om in de Indische buurt te wonen als je misschien Iraaks bent, er als een Arabier uitziet en in een Turkenbus rondrijdt.’

Simon zuchtte.

Roland keek nog steeds over het water. Hij struikelde bijna over een molshoop in het gras.

‘Hoe diep is het?’ vroeg hij. Hij keek me kort aan.

‘Weet niet. Misschien wel dertig meter in het diepste gedeelte?’

Achter ons vertelde Stefan Turkenmoppen. Simon probeerde chagrijnig te reageren, maar hij moest lachen, net als Rien. Ook al had hij de moppen vaker gehoord.

‘Wat staat er op de rolstoel van een Turk?’ vroeg Stefan.

Niemand antwoordde.

‘Islam!’

Rien lachte.

Stefan weer met hoge stem: ‘Waarom hebben Turken geen bloemen in huis?’

‘Nou, waarom niet?’ vroeg Simon.

‘Bloemen houden van mensen!’

‘Ik weet er ook een over bloemen,’ zei Rien.

‘Het ging hier meer om Turken dan om bloemen, Rien,’ bromde Stefan.

‘Maakt niet uit,’ zei Rien. Hij vervolgde snel voordat iemand kon ingrijpen: ‘Janmaat, die nieuwe gekke politicus...’

‘Janmaat is niet nieuw,’ zei Simon. ‘Hij is nu pas mediageil, hij lijkt nieuw.’

‘Nou ja, de nieuwe mediageile extreemrechtse Janmaat wil een bloemenwinkel openen op Schiphol. Weet je hoe die heet?’

‘Madevliegjes?’ zei Simon.

‘Nee, Pleurop!’

Stefan en Simon grinnikten.

‘Ik weet er nog een over Turken,’ zei Stefan.

‘Eén laatste,’ zei ik naar achteren. ‘Eentje maar, doe me een lol.’

‘Humorloze psvlek,’ zei Simon tegen me, terwijl hij zand en gras naar mijn enkels schopte. ‘Vertel, Stefan.’

Ik keek even om en zag Stefan theatraal zijn rechter wijsvinger omhoog brengen, als een sprekende middeleeuwse heilige op een schilderij.

‘Er staat een Turk bij de kassa.’

Hij liet een stilte vallen, veelbetekenend.

Even bleef het stil, toen barstte Simon in lachen uit. Roland en ik lachten zacht mee. We vonden de timing waarmee hij de korte mop uitsprak geslaagd. Rien was stil, maar grinnikte na een paar seconden wat.

‘Ze zeggen dat Marokkanen de nieuwe Turken worden,’ zei Simon.

‘Hoezo?’ vroeg Stefan. ‘Wisselen ze van land?’

‘Nee, een nieuwe invasie,’ riep ik naar achter. ‘Maar dat gebeurt al eeuwen, dus maak je geen zorgen.’

‘Wat gebeurt al eeuwen?’ vroeg Stefan.

‘Invaseren, in Nederland’ riep ik, terwijl ik bijna een kind in luier omver liep, ‘of hoe noem je dat.’

‘Vroeger dachten ze dat ook van Chinezen,’ zei Roland, alleen iets te zacht voor de rest. ‘En van Indiërs.’ Ik knikte.

‘Hoe diep is het hier?’ vroeg ik luid.

‘Maar een paar meter,’ zei Stefan.

‘Zestig meter,’ zei Rien.

‘Twintig denk ik, in het midden,’ gokte Simon.

‘Ik dacht dertig,’ zei ik.

‘Dit is toch kunstmatig? Het is toch afgegraven?’ vroeg Roland.

‘Nee gek, dit meer ligt er al heel lang,’ zei Rien.

‘Het is geen meer, het is een plas,’ corrigeerde Simon hem. ‘Ook al ligt het er al lang, vroeger groeven ze toch ook?’

‘Dan kan het niet heel diep zijn,’ zei Roland rustig.

We waren allemaal stil.

‘Hoe kunnen er dan allerlei oude verhalen de ronde doen over deze plas?’ vroeg Stefan.

‘Je weet niet hoe oud ze zijn,’ zei Rien.

‘De man van het meer, die klinkt wel oud,’ vond Stefan.

‘Die verhalen kent Roland nog niet,’ zei Simon plagerig.

Roland draaide zich om. We waren inmiddels net aan de andere kant van de plas terechtgekomen. Enkele meters voor ons stond een hoog schuifhek, ongeveer twee meter geopend.

‘De man van het meer?’ herhaalde Roland.

‘Hij is groen,’ vertelde Stefan. ‘Met lange slierten aan zijn handen. Als het donker is, komt hij je halen. Als je dan tenminste nog in het water ligt. Dan sleurt-ie je naar beneden...’

‘En dan?’ vroeg Simon.

Stefan wist het even niet.

‘Er liggen botten op de bodem,’ probeerde Rien. ‘Hij vreet je op dus.’

‘Dat soort monsters bestaan echt,’ zei Roland.

We keken hem allemaal aan in stilte. Zijn ogen waren ernstig. ‘Ik heb wel meer van dat soort verhalen gelezen. In een Engels boek dat ik heb, van Helen Hoke, staan dat soort verhalen. Voor kinderen, maar eigenlijk puur als waarschuwing. Ik zou hier niet in het donker willen zwemmen.’ Hij keek naar het water.

Zijn woorden verontrustten me. Ik hield niet van donker water. En ik hield zeker niet van donker water in het donker.

‘Ik heb eergisteren een boek van Stephen King uit de bieb gehaald,’ zei Simon, om het onderwerp bij te sturen.

‘It. Over een duivelse pipo. Da’s pas goor. Na de eerste paar pagina’s kon ik al niet meer verder lezen.’

‘Dat is een boek,’ zei Roland. ‘Misschien is dit wel echt.’ Hij draaide zich om en liep verder. Ik volgde hem en ik voelde een koude rilling over mijn ruggengraat gaan, onder mijn oksels kriebelde mijn kippenvel zelfs. Een paar jongere kinderen renden het water in. In gedachten zag ik er één onder water verdwijnen. En nog één. En nog één.

‘Gelul,’ bromde Simon. ‘Die Hel en Hook zitten ook in een boek. Net zo goed als It.’ De andere twee zeiden niets.

‘Is,’ zei Roland naar achteren. ‘Hoke is één persoon, de schrijfster.’

Simon siste.

Bij het hek keek Rien even tussen de spijlen door, daar waar het hek nog wel dicht was.

‘Mijn broer zit daar verderop, net achter het tweede hek,’ zei hij. Hij wees met zijn armen tussen de spijlen naar een plek achter dat hek, vlakbij het water. Er zaten twee jongens met lang haar. Ook een duo meiden in bikini. We liepen door het opengeschoven hek.

REINIGINGSINSTALLATIE stond op een wit bord bovenaan het hek. VERBODEN TOEGANG NA ZONSONDERGANG. *Hek gesloten na zonsondergang*, was op een kleiner bordje toegevoegd, zo’n drie centimeter eronder.

Er was een zoemend geluid te horen.

Toen we door het tweede hek liepen, viel me op dat daar dezelfde bordjes hingen.

Op het witte bord was deze keer echter wat bijgekalkt en enkele letters waren weggekrast. -- ZON---

DERGANG*bang*. ‘Verboden toegang zonder gangbang,’ zei ik zacht. Ik grinnikte.

Rien liep vooruit naar zijn broer. Ze leken weer vrede te hebben gesloten. Ook de jongen die hem vanuit de roestige Corsa iets toeriep, leek vriendelijker. Hij gaf Rien een flesje bier aan. Rien wenkte ons.

Ik hoorde Roland zacht kreunen.

‘Ik denk niet dat ze ranja hebben,’ zei ik. We liepen naar ze toe. Het zoemende geluid van de installatie werd zachter.

We dronken bier met Leon en zijn vrienden. Roland en ik mochten het al enkele weken legaal drinken, maar Rien, Simon en Stefan waren nog net geen zestien.

Twee van Leons vriendinnen lachten om onze opmerkingen. ‘Schattig,’ vond er één. We wilden iets meer dan schattig zijn, maar toch voelden we ons gevlaid.

Ook deze jongens hadden een gettoblaster meegenomen. Opeens dacht ik aan mijn eigen gettoblaster die bij onze handdoeken lag aan de andere kant van de plas. Ik hoopte dat hij er nog zou liggen. Ik had harde rock. Deze jongens hadden harde metal. Snoeharde metal. Toen ze

hun flesjes leeg hadden, gooiden ze het met ontspannen bewegingen richting het hek, precies daar waar er een licht doorwaadbare plaats tussen hek en dieper water was. De flessen vielen aan gruzelementen, met veel geluid. Het deed me denken aan de glasbak bij de supermarkt. Met mijn broertje ruziede ik elke zaterdag wie de potjes en flessen erin mocht gooien. Jongens houden van brekend glas. Hoe oud ze ook zijn. Stefan deed zijn best het flesje zo snel mogelijk leeg te drinken. Met een schuin oog keek hij naar de twee meiden. Hij probeerde zich ouder voor te doen dan hij was, vond ik. Hij pompte zijn borst op. Toen hij het flesje op had, hikte hij een paar keer, stond hij op en liep richting de ondiepe plek bij het hek en gooide het van enkele meters naar de plek waarop Leon en vrienden ook gericht hadden. Ook zijn flesje maakte een prachtig rinkelend geluid.

De twee meiden klaptten. Ze lachten naar hem alsof hij een baby met fopspeen was. Rien zag dat. Hij voelde zich ongemakkelijk en kreeg een kleur.

Met moeite dronk ik dit flesje leeg.

‘Willen jullie wiet?’ vroeg Leon.

‘Ja!’ antwoordde Rien.

Simon blies wat lucht voor zich uit.

Leon pakte een plukje.

‘Niet te veel, man,’ zei de Corsa-jongen.

‘Ik heb genoeg,’ zei Leon. Hij gaf het plukje aan Rien. Die deed het in zijn mond en kauwde erop. ‘Moet je ook proberen,’ zei hij. Daarbij keek hij mij aan, ik weet niet waarom.

Dat viel Leon ook op. Hij pakte weer een plukje en hield het omhoog, terwijl hij me vragend aankeek. Een van de weinige keren dat hij me in de ogen keek. Hij leek me altijd te wantrouwen. In dit korte moment van normaal contact, pakte ik graag een klein geschenk van hem aan. Ik stopte de groene materie in mijn mond en kauwde er rustig op.

‘Nie dorjslikke,’ sopte Rien.

Ik schudde mijn hoofd, dat al lichter voelde.

‘Geef ze een panfluit, en ze kunnen zo de Inca-trail lopen,’ zei een van de twee meiden. Ze had een bikini met zwart-wit koemotief aan. Haar figuur deed me aan alles behalve een koe denken.

‘Nee, dan moeten ze cocabladeren eten,’ zei de ander.

Ik snapte niet wat ze bedoelden.

Leon strooide wat in een lange sigaret, rolde het ding op en stak het aan. Na een paar trekjes liet hij hem rondgaan.

Rien stak zijn hand uit.

‘Nee, jullie niet,’ zei Leon. ‘Als ma rook uit je mond ruikt, steekt ze mij aan.’

‘Uijt m’n konjt?’ vroeg Rien. Zijn ogen waren rooddoorlopen. De lange sigaret kwam via een van de meiden weer bij Leon terug. Hij en het meisje lachten

even naar elkaar. Zouden ze dit ook thuis doen, vroeg ik me af. Op zijn bed, lurkend aan de gelige sigaret, met die weeige zoete geur. Zij zou meezuigen en vervolgens de sigaret verruilen voor zijn lippen. En misschien zelfs meer. Zo ging het natuurlijk, zo bedwelmde hij deze meiden.

‘Nee, mond,’ zei Leon. Hij lachte geluidloos en keek naar de lange sigaret terwijl hij voorzichtig de as aftikte. Simon en Stefan gooiden hun flesjes ook richting de andere glasscherven. Ook zij maakten het juiste kabaal. ‘Hoej ljaat izzet?’ vroeg Rien. Hij verslikte zich in een paar blaadjes en kokhalsde. Een van de meiden sloeg hem op zijn rug. Hij keek dankbaar terug. De jonge vrouw haalde een hand door zijn haar, zoals je bij een jarige op een kinderfeestje zou doen.

Riens gezicht betrok.

‘Kwart over één,’ zei Leon.

Ik werd misselijk.

Het was middag en we waren zacht gezegd niet meer helder.

***

Stiegford nam een slok van zijn water en keek me aan.
'Waren jullie dronken?' vroeg ik. 'Te dronken?'
'Wat is te dronken? We waren net zestien of nog geen
zestien en hadden al enkele jaren matige ervaring met
bier, maar door een weinig gevulde maag en extreem
zonnig weer kwam het hard aan.'
Zijn ogen waren waterig. Hij zag er moe uit.
'Moet ik je met rust laten?'
'Graag,' zei hij. 'Ik moet uitrusten. Laten we bellen voor
een nieuwe afspraak. Voor mij is de koek nu even op.'
Ik stond op en raakte nog even het potje met modder aan.
'Dat laat ik voor je staan,' zei hij. 'We komen
uiteindelijk echt bij dit potje uit.'
'Ik geloof je,' zei ik vriendelijk.
Even hield ik stil en ik keek hem aan.
'Ben jij het echt? Ben jij de jongen die je beschrijft in dit
verhaal?'
'Wie anders?' Hij keek me met gefronste wenkbrauwen
aan.
'Het lijkt een andere jongen dan de man die ik nu zie.
Onzeker, en toch levenslustig.'
'Wat ben ik nu dan?'
Ik zou eerlijk zijn. 'Arrogant en toe aan de dood.'
Zijn lippen trilden. Ik meende te zien dat zijn ogen
vochtig werden.
'Toen was ik dat op de achtergrond ook, denk ik.
Arrogant en eigenlijk toe aan de dood. Nu ik de dood in

de ogen kijk tijdens het scheren, ben ik het andere juist op achtergrond.'

'Namelijk?' Al wist ik eigenlijk wat hij bedoelde.

'Onzeker, en toch levenslustig.'

Ik knikte en moest wat wegslikken.

'Welterusten voor zo meteen,' zei ik. Het was nog vroeg in de middag, maar zijn dagen werden korter. Ik realiseerde me nooit eerder dat ziek zijn een eenzaam bestaan is, waarbij dagen korten en nachten onbekend zijn.

Toen hij de deur achter me sloot, snoof ik buitenlucht in me op. Een vogel begroette me. Ik groette terug door ook te fluiten.

De twee dagen erna verdiepte ik me in het verhaal dat hij vertelde, in oude interviews en recensies van ‘De zwemmiddag’. *Sinister beklag met jeugdig behagen*, kopte een landelijke krant in het kunstkatern. ‘Stiegford zoekt naar antwoorden in het waarom van de harde jeugdcultuur,’ begon het stukje. ‘Groepsdruk teistert eenlingen en eenlingen trekken groepen aan. Uiteindelijk wordt het een gevecht tussen eenlingen. Hij heeft weinig met de mensheid op. Toch is zijn stijl verfrissend en riekt het naar geboorte van nieuw leven in de literatuur.’

In een interview met een tijdschriftredacteur geeft Stiegford aan dat ‘De zwemmiddag’ in essentie ‘bestaat uit flarden van herinneringen’, bijeengebracht tot een ‘lappendeken’ die een ‘traumatische ervaring verhult’. Enkele journalistieke pogingen tot doorvragen, sloot Stiegford af met ‘Dat is privé.’

Ook bladerde ik door het boek zelf. ‘Een jongeman laat zijn vrienden in de steek vanwege liefde voor een meisje en haat jegens een plaaggeest,’ vertelde de plotbeschrijving. De flarden in zijn boek kon ik herkennen in het verhaal dat hij aan zijn keukentafel vertelde. De hele verhaallijn van het boek had hij echter een heel andere draai gegeven, vermoedde ik, ook al had ik waarschijnlijk slechts een derde van zijn verhaal gehoord.

Ten eerste geloofde ik niet dat de jongeman die ik in zijn verhaal hoorde, zijn vrienden in de steek zou laten. Ten

tweede geloofde ik niet dat er werkelijk liefde en haat zouden zijn. Een van mijn beide veronderstellingen bleek later onjuist te zijn.

De derde dag na ons gesprek belde ik hem voor een afspraak.

‘Je kunt overmorgen komen,’ zei hij. ‘Vandaag en morgen gaat moeilijk, ik heb nogal wat onderzoeken in het ziekenhuis. Overmorgen liefst niet te vroeg, ik moet rustig op gang komen.’

Om één uur zou ik hem treffen in zijn huis.

3

Middag

Toen hij die dag de deur opendeed, leek hij nog magerder. Zijn ogen waren bloeddoorlopen en zijn verzameling rimpels was aangevuld.

‘Je hebt geluncht?’ vroeg hij.

Ik knikte.

‘Ik ook. Althans, als je een babyfruihapje lunch noemt. Kom binnen.’

Ditmaal stelde hij voor in de woonkamer te gaan zitten. Een glazen salontafel, een stoffen grijze bank en twee grote leren fauteuils. Hij wees me een leren zetel toe. De recorder zette ik op tafel.

Hij maakte tweemaal een espresso klaar, zette er één voor mijn neus en positioneerde zichzelf op de andere stoel.

‘Als ik het niet meer volhoud, ga ik op de bank liggen. We kunnen dan blijven praten, maar mijn hoofd voelt zwaar. Met de dag zwaarder eigenlijk. Het is geen desinteresse.’

‘Prima,’ zei ik. ‘Jij bent de baas.’

‘Wat vond je van mijn verhaal tot nu toe?’ vroeg hij.

‘Interessant. In het verhaal ben je een verstandige maar kwetsbare jongen. Je speelt een verantwoordelijke en schrandere rol. Dat is geen bewust opgefleurd beeld?’

‘Niet dat ik weet.’

‘Simon lijkt een eigenwijze persoonlijkheid, een dominante ook. Rien stel je voor als een niet snuggere en Stefan gaat daarin mee, maar zou veel meer kunnen.’

‘Dat is een goede conclusie,’ zei hij.

‘Roy is een typische plaaggeest,’ gaf ik aan. ‘Wel erg stereotiep.’

‘Welke plaaggeest is dat niet?’ vroeg hij.

Ik trok mijn mondhoeken naar beneden en trok mijn schouders op. Ik wist het ook niet.

‘Hoe was het in het ziekenhuis?’

‘Vervelend. Het heeft me misselijk gemaakt. Ze willen me ook onder het mes nemen. De uitzaaiingen tasten mijn botten aan. Op sommige plekken zullen ze misschien een metalen pen plaatsen. Ik val uit elkaar en het doet pijn. Ze behandelen me, maar ik weet niet waarom en eigenlijk ook niet voor wie.’

‘Hoe lang houd je het nog thuis vol?’

‘Niet lang meer. Zullen we daarom een leuk onderwerp behandelen? Mijn verhaal vanaf het moment dat ik en Rien wietblaadjes kauwden?’

‘Dat klinkt als een feest,’ zei ik glimlachend.

‘Was het maar waar,’ zei hij.

4

Stiegford's herinnering

Ik voelde me op dat moment – net als op deze leren stoel – misselijk. Maar als ik kon kiezen tussen de oorzaak: kankerbehandeling of bier en wietblaadjes, dan kies ik uiteraard voor de tweede optie. Toen in die felle zon, dacht ik echter dat ik zou overgeven en daarna onderuit zou gaan. Even dacht ik dat het zelfs omgekeerd zou gebeuren en ik had weinig zin om te stikken in mijn eigen braaksel.

‘Ik wil zwemmen,’ zei ik. Ik stond op en liep naar het water. Mijn grote teen doopte ik erin en daardoor voelde ik me al beter. Zo ver mogelijk sprong ik het water in. De andere jongens volgden. We plonsden één voor één in het heerlijk koele water en zwommen wat in het rond.

‘Kut dat mijn balletje bij de handdoeken ligt,’ hijgde Simon.

Het interesseerde mij niets. Ik voelde me langzaam terug op aarde komen.

‘Haal ‘m op dan,’ zei Rien terwijl hij water uitspuugde. Speeksel droop over zijn kin die net boven het water uit stak en af en toe ondergedoopt werd.

‘Zwemmend?’ vroeg Simon.

‘Ja, naar de overkant! Het is ver, maar het is te doen denk ik.’

‘Heb ik al ‘ns geprobeerd, ik kreeg kramp in mijn linkerarm, tot aan mijn kleine teen. Terwijl ik in het midden zwom. Dat voelde niet prettig. Haal ‘m zelf maar.’

We watertrappelden nog wat, zwommen achter elkaar aan als haaien, maar raakten na een kwartiertje al verveeld. Stefan zwom zonder een woord te zeggen naar de kant en ging languit in het gras liggen. Simon en Rien volgden, met Roland in hun kielzog.

Met tegenzin volgde ik ook. Het water deed de misselijkheid verdwijnen en ik wilde die helende werking niet teniet doen. Ik positioneerde me naast Rien in het gras. We lagen op een rijtje. Roland helemaal aan de buitenkant, bijna met zijn voeten in het riet. Simon enkele decimeters daarvan verwijderd. Daar weer naast Stefan en Rien, en ik sloot het rijtje af. Het gras liep licht glooiend naar beneden richting het water. Met onze gezichten richting het water konden we zo heerlijk de plas overzien, ons hoofd ondersteunend met een arm erachter. De zon liet het water op onze huid verdampen. ‘Nog een biertje, jongens?’ vroeg Leon. De Corsa-jongen zuchtte.

Rien en Stefan staken blind hun hand op.

Leon sloeg geen acht op zijn zuchtende maat en plopte enkele flesjes open.

‘Ik hoef niet,’ zei ik.

‘Valt-ie verkeerd?’

‘Ja.’

Leon stelde verder geen vragen. Hij vroeg me wel de flesjes door te geven aan de andere jongens. Ze kwamen allemaal overeind. Ik keek met een schuine blik op Roland. Hij nam het flesje aan van Simon en leek erg ontspannen. Achteloos zette hij het flesje aan zijn lippen en met zijn ogen gesloten dronk hij een aantal eerste slokken weg.

‘Rien, kom ‘ns,’ zei Leon. Het klonk broederlijk, maar ook ernstig. Het had te maken met de opmerking die de Corsa-jongen gemaakt had.

Rien stond op en schuifelde naar zijn broer. Deze trok hem gebiedend aan zijn hand naar beneden. Leon legde een arm om zijn nek en fluisterde hem wat toe.

‘...weten het nog niet...’ hoorde ik Rien fluisteren.

Weer fluisterde Leon wat en hij kneep even zachtjes in zijn schouder.

Rien schudde zijn hoofd en hilde. ‘Nee!’ zei hij. Hij veegde wat tranen weg.

Wij, half zittend in het gras, keken in hun richting. Vier hoofdjes keken gespannen toe. Net als ik deden de andere jongens hun best om wat van het gesprek op te vangen. Simon leek zelfs zijn oor uit te steken, hij gaf het woord ‘halsreikend’ performatief inhoud.

Leon bleef op Rien inpraten: ‘...dan wordt het ook minder lastig als er een keer een grapje over gemaakt wordt...’

‘Het zijn geen grapjes!’ Rien duwde zijn broer weg en veegde met beide handen zijn ogen schoon.

‘Wat zijn geen grapjes?’ vroeg Stefan. Hij keek er onbenullig bij.

Leon en Rien keken uitdrukkelingsloos onze kant op.

De Corsa-jongen liet een boer en zei met stemverheffing:

‘Dat hij op jongens valt.’

Rien verstarde, zijn ogen werden groot en zijn lichaamshouding deed me denken aan iets dat ik vaker in historische films had gezien: alsof hij een pijl in zijn rug kreeg die er aan de voorkant weer uit kwam. In de film zou er nu bloed uit zijn half geopende mond komen, maar bij Rien kwam er een trilling over zijn lippen. Zijn ogen vulden zich met nog meer vocht en van ellende kon hij ze nu alleen nog maar sluiten.

Dit alles duurde slechts enkele seconden. Toen ik de gesloten ogen van Rien bekeek, viel me pas op dat Leon was opgestaan. Die keerde zich om, liep op de Corsa-jongen af, en sloeg hem met zijn rechtervuist vol op zijn mond.

Nooit had ik zo’n vuistslag in het echt gezien. We hoorden een dof geluid, alsof een gorilla op zijn borstkas trommelde. De Corsa-jongen sloeg met zijn achterhoofd tegen het gras. Speeksel en bloed liepen langs zijn mondhoeken.

‘Je bent een lul, Sven!’ riep Leon. ‘Je zegt sorry, of ik sla al je tanden eruit!’

Hij zou het doen. Ik zag aan de lichaamshouding van deze grote broer dat hij door zou slaan totdat er geen geluid meer uit de Corsa-jongen zou komen, die blijkbaar Sven heette.

‘Godverdomme,’ mompelde Sven. Hij wilde zich oprichten, zijn ogen vlamden.

Nog een keer haalde Leon uit, nu op zijn neus.

‘Leon! Stop!’ zei het meisje met de koeienbikini. ‘Leon!’ We hoorden een plop-geluid en een licht knakje, als een takje dat brak onder een schoen. We wilden ons hoofd in onze schouders trekken, wat helaas niet lukte, en zetten onze tanden op elkaar van afgrijzen.

Nog meer bloed. Sven bracht zijn handen naar zijn neus en jammerde.

‘Zeg godverdomme sorry! Zeg het nu!’ Leon stond nu wijdbeens en ik was bang dat hij met zijn rechtervoet zou uithalen, in het kruis van Sven. Het geluid dat dat zou geven, wilde ik niet meemaken.

Het koeienmeisje stond op. ‘Leon, alsjeblieft!’

Leon duwde haar weg. Rien had zijn hoofd tussen zijn knieën en zijn armen eroverheen geslagen.

‘Sven, nog één kans! Sorry of met de ambulance weg!’

Hij bracht zijn vuist – goddank niet zijn voet – naar achteren en wachtte af.

‘Sorry! Sorry! Sorry!’ brulde Sven in zijn handen. Ik dacht dat ik hem hoorde huilen.

Het koeienmeisje keek Leon verbijsterd aan. Het andere meisje, ze had een saaie donkere bikini aan en had eigenlijk ook een saai gezicht, kwam erbij staan en pakte angstig de arm van haar vriendin vast.

‘Neem hem mee,’ zei Leon zacht tegen de meisjes.

‘Neem hem mee en zorg ervoor dat hij behandeld wordt aan zijn neus. Als jullie hier blijven, als *hij* hier blijft, sta ik niet voor mezelf in.’

De meisjes pakten hun spullen, trokken Sven aan zijn armen omhoog en voerden hem weg. De ravage was nog groter dan ik dacht. Zijn hele gezicht was een bloederige massa.

‘Gaat het, Rien?’ vroeg Leon.

Rien knikte tussen zijn knieën.

‘Je mag nu wel tevoorschijn komen,’ zei Stefan. Zijn onbenulligheid was nu een hemelsgeschenk. De nuchtere toon toverde een glimlach op Simons gezicht. Ik voelde ook een glimlach.

‘Ik wil naar huis,’ zei Rien. Hij keek ons niet aan.

‘Je hoeft je niet te schamen,’ zei ik.

‘Doe ik wel,’ zei hij snel. ‘Ik wil naar huis, Leon,’ zei hij. Leon keek hem aan en duwde hardhandig zijn kin naar boven. ‘Ga toch zwemmen, joh. Maak nog even plezier. Je laat het hierdoor toch niet bederven? Kijk, die jongens staan er nog steeds, ze zijn niet weggerend.’

‘En wat ga jij doen?’ vroeg Rien. ‘Ga jij weg?’

‘Straks, eerst even afkoelen.’

Rien keek zijn broer hulpeloos aan. Zijn totale lichaamstaal maakte duidelijk dat hij liever bij zijn broer bleef dan bij ons.

‘Ga nou,’ zei Leon, een beetje nors nu.

Rien draaide zich om, veegde nog een restant van een traan weg van zijn wang en liep ongeveer door ons heen zonder ons aan te kijken. Simon klopte hem op de schouder, Stefan deed even later hetzelfde. Ze liepen al te ver voor me, waardoor ik geen klopje op zijn rug kon geven. Roland sjokte achter mij aan, hij liet een boer. Hij neuriede. Of hij nu met ons was of met anderen, het maakte niet meer uit. Hij bleef ondanks het koude water aangeschoten.

We kwamen na een minuut of tien bij onze handdoeken aan. We ploften neer. Het was inmiddels een uur of vier en de zon werd al minder fel. Allemaal strekten we onze lichamen over de handdoeken uit. Ik vond het heerlijk. Eindelijk rust, waardoor de misselijkheid ook langzaam wegtrok.

Stefan begon te snurken en ik doezelde ook wat. Rien en Simon praatten zachtjes over het anders-zijn van Rien. Simon klonk serieus en stelde onze vriend vooral gerust. Roland sprong af en toe in met een beschouwende opmerking. De andere twee leken daar niet veel acht op te slaan. Toen was het een tijdje stil in mijn hoofd, want na een paar minuten halfslaap, viel ik helemaal weg.

Om vijf uur werd ik wakker. Roland las een boek. Rien, Stefan en Simon waren in het water. Ze gooiden een balletje over. Ik had geen zin in praten. Vooral niet met Roland. Nu even geen boeken, dacht ik.

De drie kwamen terug uit het water en Stefan gooide de bal hard op mijn borst. Het koude water deed me huiveren. Simon lachte.

‘Stapelen?’ zei hij en Stefan knikte lachend. Rien keek ongemakkelijk de andere kant op. De andere twee keken enkele seconden later naar hem en toen pas drong het door.

‘Ik heb honger,’ zei ik, om er iets anders in te brengen. ‘Zou de friettent nog open zijn?’ vroeg Rien. Hij streek over zijn buik.

‘Vast wel,’ zei ik. ‘Meestal tot zes of zeven uur.’

Rien, Simon en Stefan zochten in hun tassen naar hun portemonnees. Lege bierblikjes rammelden. Ik pakte de mijne ook en stond op. Terwijl ik zand van mijn broek af klopte, keek ik Roland vragend aan. Zonder iets te zeggen, pakte hij ook zijn geld en voegde zich bij ons. Op de een of andere manier werd hij onzichtbaarder. De drie anderen liepen al richting de friettent, Roland en ik volgden. Stefan en Simon keken naar rechts en struikelden bijna over elkaars voeten. Layla, met ongetwijfeld een bikini aan, maar nu gehuld in een loszittend lang zachtrood t-shirt, liet iets in mijn borst

harder lopen. Bij Simon en Stefan kon ik niet in hun borst kijken, maar hun lichaamstaal zei hetzelfde. Ik wierp één razendsnelle blik opzij naar Roland. Hij keek weer met aandacht naar het lijnenspel van haar benen. Ze keek ons even zelfbewust aan, een speels glimlachje tooide haar gezicht ondeugend. Met haar vriendin liep ze verder.

‘Waarom toch zo’n lang t-shirt...,’ verzuchtte Simon. ‘Is het een keer hoogzomer...’

Stefan knikte en mompelde: ‘Mja, ja...’

Roland bleef haar van haar tenen tot haar kruin beoordelen. Het was alsof hij een detail van een schilderij in de Sixtijnse kapel aan een deskundige keuring onderwerp. Er was geen platte lust, wel grote bewondering.

Weer probeerde ik in luttele seconden de bewonderende blikken van Roland te verklaren. Toen ik Layla nog eens bekeek, zo met dat t-shirt net over haar billen, dacht ik het waarom van de sensualiteit te begrijpen.

‘Zo zien we nog niks, alleen vage contouren,’ zei Stefan er nog even achteraan, terwijl zij drieën doorschuifelden. De kracht echter van haar aantrekkingskracht in dit t-shirt, was het verborgene. Haar benen waren gaaf, welgevormd en egaal bruin. Op het punt waar haar benen samenkwamen, als in het scharnierpunt van een schaar, was nu het laconieke t-shirt de barrière. Het broekje van haar bikini was troebel zichtbaar achter de stof van het

shirt. Daar achter die zachtrode façade was haar heilige smaragd verscholen, maar ook die omschrijving is voor mij nu, vele jaren later, te wellustig. Is het mogelijk begeerlijkheid in woorden te vangen? In beeld gaat het vanzelf, mannen zijn er goed in. De woorden, die lastiger zijn in dit verband, kon Roland er wel goed bij zoeken. Hij had veel geleerd van zijn schrijvers. Later antwoordde hij desgevraagd, toen we weer op de handdoeken zaten en de laatste momenten van rust hadden, dat wat je bij een vrouw niet ziet, juist zo mooi is. Of kleine tipjes van wat je wél ziet, maken het mooi. Zo wees hij op haar half ontblote schouder, doordat het ruime t-shirt aan één kant afzakte. Hij vond dat ook terug in de vele boeken die hij las, zei hij. Dat was de seks van kunst en de kunst van seks. De verhalen speelden met onzichtbare opzienbarendheden. De informatie dit 'in het wit van de boeken stond' was het mooist. Zo zei hij het. Zoek naar je eigen invulling in het wit van de boeken. Stefan kon hem niet volgen. Simon wel, maar hij wilde dat niet.

Met de friettent nog enkele meters van ons verwijderd, draaide Layla zich om en ze liep naar ons vijven. Haar krullen vergezelden haar lichaam, ze dansten met haar tred mee. Ze plaatste haar voeten zorgvuldig bij iedere stap op dezelfde lijn. Het droge groene gras werd een catwalk. Ze richtte haar blik op mij. Ditmaal waren het geen batterijtjes voor een rekenmachine wat ze wilde.

‘Ik kom geld tekort,’ zei ze. Het kwam er boers uit en dat viel me tegen. Toch, toen haar ogen, blauwgrijs, zo meedogenloos in de mijne keken, borrelde er iets in mijn borstkas.

‘Hoeveel heb je nodig?’ vroeg ik, zonder mezelf te veel te bewegen. Ik wilde niet te enthousiast overkomen. Ze komt niet naar mij toe omdat ik begerenswaardig ben, dacht ik toen, al behept met enige relativiseringsvermogen. Ze komt omdat ik een gemakkelijke prooi ben. Mijn ogen straalden levenslustige hebberigheid uit. Hoe jong ik ook was, met mijn observatiekunsten had ik mezelf genoeg geleerd om haar gedrag te kunnen relativieren.

‘Een gulden,’ zei ze.

‘Ik loop met je mee,’ zei ik, opgewonden als ik was. Ik zou mijn gulden niet hier aan haar meegeven. Ik en de gulden zouden haar begeleiden. Ze draaide zich om, keerde even haar ontblote schouder naar me toe, keek een miniem moment met haar beschilderde ogen geringschattend naar mijn voeten terwijl haar lippen een glimlach vormden – wat een stilistisch vrouwelijk hoogstandje was dat – en ze ging me voor. Ik haastte me om haar bij te houden. Niets wist ik te zeggen, maar dat was ook niet nodig. De non-verbale spanning vulde de ruimte tussen ons in voldoende. Tot het moment dat we met onze borstkas bijna tegen de toonbank van de friettent stonden, keek ze me nog twee keer kort aan. De

geheimzinnige en uitdagende glimlach bleef met haar gezicht spelen.

We keken allebei omhoog, naar de jonge vrouw met blond haar en bril die achter de toonbank stond. Ze keek ons niet vragend, maar geërgerd aan.

‘Mag ik één friet zonder?’ vroeg Layla. Ze was zich in alles bewust van onze blik.

De blonde vrouw met strenge bril keek mij aan.

‘Een frietje met mayo,’ zei ik nonchalant. Ik bracht mijn stem iets omlaag, waardoor die niet meer als van mezelf klonk.

Ik strekte mijn arm uit richting Layla. ‘Hier heb je de gulden,’ zei ik. Ze stak haar hand op en ik legde hem zorgvuldig in de kussentjes van haar palm. Bewust raakte ik met mijn vingertoppen even haar huid aan.

‘Dank je,’ zei ze.

De blonde vrouw schepte friet in het bakje en gaf het aan Layla. Die betaalde en draaide zich als een door de aandacht vermoeide celebrity om, zonder me nog aan te kijken. Ik keek haar na en voelde een pijnscheut in mijn borst, daar waar het eerst nog aangenaam borrelde. De blonde vrouw schepte mijn friet in het bakje, plempte er een lading mayonaise overheen en drukte het kartonnen geval in mijn hand. Ik begon te eten en had geen aandacht voor wat er om me heen gebeurde. Stefan, Rien, Simon en Roland bestelden ook. Ik stond enkele meters van hen af machinaal patat weg te werken, terwijl ik

fronsend richting Layla keek, die met enkele vriendinnen verder weg liep. Niet eenmaal keek ze om. Nog steeds staarde ik de kleiner wordende Layla na, toen de vier jongens al om me heen stonden.

Goeie friet, zei er één.

Twee anderen beaamden het met mmmm.

‘Terug naar de handdoeken,’ mompelde ik.

Wat, vroeg iemand.

‘Terug naar de handdoeken,’ zei ik harder.

Ik liep alvast en ze volgden me op een of andere manier.

Toen we bij onze handdoeken waren, hadden we onze bakjes bijna leeg. Ik schoof enkele kleine harde patatjes naar binnen en ging liggen.

‘Het is laat,’ zei Rien.

Het kon me niets schelen.

‘Nog even relaxen,’ zei Simon. ‘Over een kwartiertje gaan we.’

Geluid van zompig gras. Een zwaar lichaam kwam naderbij.

Koude druppels vielen op mijn scheenbenen.

‘Het is tijd voor een feestje,’ zei een donkere stem.

Ik slikte.

Hij was er weer. Roy stond wijdbeens boven me uit te lekken.

Ik opende mijn ogen en ik zag zijn vettige lichaam. Een lange donkere zwembroek met lichte vlekken – het leek een bedoeld patroon te zijn – plakte aan zijn scrotum vast. Hij zag dat ik ernaar keek en instinctief trok hij de stof als een zuignap los van zijn huid. In zijn andere hand had hij een donker getinte fles met geeloranje etiket. Ik herkende het, het was rum. Althans, een bepaalde variant erop. Hij hield het even omhoog. Aan zijn ogen te zien had hij al enkele slokken gehad, misschien verdund met cola.

‘Tachtig procent,’ zei hij triomfantelijk.

‘Je ontoerekeningsvatbaarheid?’ vroeg Simon met een perfect geslepen intonatie.

Ik moest een explosieve lach inhouden.

Roy keek hem met geknepen ogen aan en siste: ‘Jij mag de eerste slok nemen, dan weet je meteen dat het niet om rekeningsvatbaarheid of zo gaat.’

Ik wilde hem bijna verbeteren op zijn woordgebruik, maar de blik die hij uitzond hield me tegen.

Roy liep dreigend op Simon af en hield hem de fles voor.

‘Toe maar, watje,’ zei hij.

Simon reageerde niet.

‘Iemand moet dit doen, want anders schoppen we iemand ook verrot,’ voegde hij toe. De andere jongens die in zijn kielzog meeliepen sjokten ook wat naar voren om zijn woorden kracht bij te zetten.

Ik wist dat ik die rum kon hebben. In dit examenjaar had ik alle ogen op me weten te richten met een verborgen talent: een unieke capaciteit voor alcohol. Tijdens het laatste schoolkamp wist ik de onverdunde rum die eigenlijk geen officiële rum was door de toegevoegde aroma's heel goed weg te drinken in papieren bekertjes. De onderkant van de bekertjes vervormden bijna door de hoeveelheid alcohol, maar mijn slokdarm deed dat niet, dacht ik. Na de rum dronk ik nog enkele bekertjes wodka gemixt met sinaasappelsap en een handvol biertjes. Tot diep in de nacht bleef ik samenhangende gesprekken voeren met mijn vrouwelijke en mannelijke klasgenoten. En van beide kampen kreeg ik ineens respect. Dat respect werd nog eens verhoogd toen ik de volgende ochtend in mijn eerste oefen-delier de begeleidende leraar beledigde door er volledig van overtuigd te zijn dat hij een misdadiger was die opgesloten zou moeten worden. Ik dacht dat toen echt en ik bleef hem dat meermalen vertellen. Terwijl ik naakt voor hem stond te brallen, voegden zich nog twee leraren in het publiek, dat verbeterde de situatie geenszins. De directeur van de school die ook mee was, had me ter ontzuivering een half uur in de ochtendkou gezet in mijn onderbroek. Daarna kwam langzaam mijn eigen bewustzijn weer terug. Opeens was ik iemand. Deze neprum kon ik hebben. 'Geef maar,' zei ik.

Roy keek me verbaasd aan en richtte toen even een geamuseerde blik op zijn vrienden. Hij overhandigde me keurig de fles. Ik draaide de dop eraf en zette de glazen hals aan mijn mond. Een slok. Herkenning, er brandde wat. Nog een slok, het werd al minder. Ik nam nog drie grote slokken, waarbij ik bij de laatste even gorgelde en het opzichtig doorslikte.

‘Aaaah...,’ verzuchtte ik. ‘Heerlijk. Jij ook iets?’

Ik keek Roy aan, met een tikkeltje uitdaging. De paar slokken maakten mijn hoofd direct los van alle remmingen. Ik merkte zelfs dat ik het liefst nog een paar slokken zou nemen. In plaats daarvan bracht ik toch maar de geopende fles omhoog.

Hij keek bedrukt en nam de fles van me aan. Hij nam een slok en moest wat hoesten. Dat probeerde hij zo veel mogelijk in toom te houden, door te doen lijken alsof hij slechts zijn keel moest schrapen.

‘Zo, twee helden hebben gedronken,’ zei Roy. Het speet me dat ik een klein beetje verguld was om door Roy als mede-held betiteld te worden. Zo werkt groepsdruk en de werking van macht, dacht ik toen. Er flitste een plaatje van Hitler voor mijn ogen en ik dacht ook even aan de film *The Wave* die we in de geschiedenisles moesten kijken. In de korte rolprent liet een geschiedenisdocent op de Cubberley High School in het Amerikaanse Palo Alto zijn leerlingen kennismaken met de gemene kracht van een dictatoriaal regime. Ondertussen bleef ik maar in

mijn maag zitten met mijn inwendige glimlach en ik walgde nog meer van mezelf omdat ik bijna hoopte dat Roy zijn arm om me heen zou slaan en zou zeggen: wie doet ons na? Mijn verbeelding had echter niets te maken met de werkelijkheid.

‘Jij,’ zei Roy namelijk. Hij wees met de fles naar Roland. ‘Ik heb vanmiddag gezegd dat jij de opdracht moest doen. Dus ik zou het doen als ik jou was, anders...’

Er was een pauze. De andere jongens keken verveeld toe, het was bijna lachwekkend. Het werd een vreemde opdracht, want ik was licht dronken en Roy was dat ook. Stefan trok zijn wenkbrauwen omhoog, maakte grote ogen en trok de woorden bijna uit de mond van Roy.

‘Ja...?’ vroeg hij.

‘...drink je de rum voortaan met een rietje.’

Dat was niet de beste oneliner van zijn terreurmiddag en de gefronste wenkbrauwen van Simon, die inmiddels ontspannen op zijn ellebogen rustte, verbeeldden dat.

De vettige jongen liep naar Roland. Roy zakte door zijn knieën en hield de fles onder Rolands neus.

Roland nam de fles aan en keek even naar het etiket.

‘The spirit of Austria,’ las hij hardop. ‘Gruss Gott dan maar,’ zei hij terwijl hij even het glas hief en het naar zijn mond bracht. Zijn laconieke houding vormde een stijlbreuk in verhouding tot zijn uitstraling. Simon en ik lachten even. Gedurende de middag ontdekten we nieuwe interessante hoekjes in het gedrag van deze schijnbaar

teruggetrokken jongen. Hij dronk net als ik een flinke teug en liet de fles bijna uit zijn hand vallen. Hij wist het glas recht op het gras te houden en hoestte. Zijn hoesten ging bijna over in kokhalzen. Rien sloeg hem op de rug. Roy en de jongens achter hem lachten luid. Dit was waar ze voor kwamen.

‘Eén slok is geen slok, jochie,’ zei Roy.

Roland keek mij even aan en ik zag in zijn ogen een smeekbede. Dit ging voor hem te ver. Zijn ogen waren bloeddoorlopen en er liepen twee tranen over zijn beide wangen van de kokhalsneiging. Experimenten met alcohol had hij in tegenstelling tot ikzelf nog niet uitgevoerd en dat werd nu pijnlijk duidelijk.

‘Ik kan het voor hem doen,’ zei ik snel. Stiekem wilde ik ook eigenlijk wel een paar slokken.

‘Jij houdt je bek, alcoholist,’ zei Roy zonder me aan te kijken. Boem, daar ging de denkbeeldige arm van mijn schouder. Ik voelde me dom. De arm van Roy en de gulden voor Layla zweefden in mijn gedachten treiterend om me heen. Betaal nooit voor vriendschap, zei mijn moeder geregeld. Want je betaalt voor lucht.

Roland liet mijn blik los en keek naar de fles. Het logo op de fles leek een klein kruis te bevatten. Roland wilde dat kruis niet nog een keer oppakken, maar hij moest. Van ons hoefde hij weinig hulp te verwachten, de stevig gebouwde jongens voor ons namen een steeds dreigender houding aan.

‘Drinken, lul, ik vind het feestje tot nu toe erg saai,’
bromde Roy.

Opeens was daar Layla, met haar nog steeds weelderige krullen in wording. Met langzame tred kwam ze naar ons toe en ze ging er losjes bij staan. Ze zei gedag tegen haar vriendin die wegliep richting de fietsen en bleef bij ons. Veel te dicht bij Roy, vond ik. Ik snapte niet waarom. ‘Hoe gaat het met het stappenplan?’ vroeg ze hem. Roy lachte. ‘We zijn bij de drinkopdracht.’ Er suisde iets in mijn hoofd. Mijn keel was gezwollen, het deed bijna pijn. Ik voelde me verraden. Ik had geen idee wat ze met het stappenplan bedoelde, maar het feit dat zij en Roy samen iets bespraken, maakte me woedend en verdrietig tegelijk. Mijn ogen werden waterig, maar echte tranen zou ik zeker niet laten vloeien. Ik hield mijn ogen open, maakte ze groot, waardoor het vocht sneller droogde. Knippen was desastreus, dan waren de tranen eerder zichtbaar. Layla keek op ons neer. ‘Ga vooral door,’ zei ze met ijzige stem. ‘Laat de feestpret door mij niet bederven.’ ‘Je hoort het, eikel,’ zei Roy. ‘Deze schoonheid wil ook dat je drinkt. Voor een dame doe je dat toch wel?’ De jongens achter hem lachten. Langzaam hief Roland de fles naar zijn mond. Toen de geur zijn neus binnendrong, kokhalsde hij weer. Hij

hulde zacht, zag ik. Ik kon het eigenlijk niet meer goed aanzien, en keek naar het platgetrapte gras voor me. Ik hoorde dat de klotsende fles weer aan zijn mond zat en hoorde hem slikken. Weer kokhalsde hij. Er leek wat drank terug te komen.

‘Niet vals spelen!’ riep Roy en hij liep snel naar Roland toe. De andere jongens kwamen achter hem aan. Ze pakten Roland vast bij zijn kin en drukten de fles tussen zijn lippen. Het ging hardhandig, er kwam wat bloed van zijn lip af. Roland hulde met schokkende schouders en wij zaten erbij. Ik kon dit niet meer aanzien. Simon schuifelde ook wat.

‘Jongens, kappen nou!’ riep ik. Ik stond op. Layla keek stoïcijns, niet naar mij.

De plaaggeesten keken allemaal mijn kant op. ‘Jij wilt klappen volgens mij,’ zei een van de jongens. Ze stonden op en kwamen dreigend op me af. Roland had zijn gezicht in zijn handen liggen en hulde.

‘Gaan er klappen vallen?’ zei opeens een krachtige stem. ‘Ik doe graag mee.’

Leon stond er. Hij had zijn broek en schoenen aan, zijn shirt losjes over zijn schouder en zijn ingepakte tas bungelde langs zijn been. Het shirt en de tas liet hij vallen.

Roy ademde snel en peilde heel duidelijk zijn kansen.

‘We kunnen jou ook eerst pakken,’ zei hij. Het kwam er minder overtuigd uit dan bij de dreigementen naar ons toe.

Leon liep enkele passen naar voren, terwijl zijn mimiek onveranderd bleef. Hij praatte zacht, hij was het gewend dat mensen ook zo wel naar hem luisterden.

‘Moet je luisteren, vet varken, ik heb vanmiddag een van mijn beste vrienden het ziekenhuis in geslagen. Nu mag jij gokken wat ik met een stuk stront als jij doe.’

Roy keek naar zijn vrienden, maar die keken alleen maar naar de armen van Leon. Die waren weliswaar minder volumineus dan die van hun leider, maar wel voor het overgrote deel spier. Leon ging verder: ‘Probeer eens wat. Graag zelfs. Dan sla ik je het ziekenhuis in én ik verzeker je dat je daar de komende jaren vaste klant zult blijven.’

Layla liep zachtjes naar hem toe. Haar glimlach werd weer betoverend.

‘Jij bent toch de broer van dat blonde dikke kleintje?’ Ze wees even naar Rien.

Ze deed nog een paar passen richting Leon en wilde volgens mij haar hand heffen om hem even over zijn bovenlichaam te aaien.

‘Jij blijft uit mijn buurt, stomme hoer,’ bromde Leon. ‘Ik houd niet van vr... meisjes die spelletjes spelen.’ Layla keek even alsof ze met ijswater overgoten was. Niet toen Leon het woord ‘hoer’ uitsprak, maar wel toen hij haar

minachtend in het rijtje ‘meisjes’ schaarde. Snel herpakte ze zich en ze zette een Mona Lisa-glimlach op. Dat was de allesverwoestende kracht van vrouwen, vond ik en het maakte me kwaad. Ik wilde die verschrikkelijke alles bedekkende nepglimlach van haar gezicht slaan. En vervolgens haar polsen pakken en haar toeroepen dat ze meer in haar mars had dan deze manipulatie. Daarna zou ze met tranen in haar ogen met dankbaarheid mij omhelzen voor mijn uitnodiging in de oprechte wereld en ze zou me zoenen. De bewoording van deze fantasie is uitgedrukt in het vocabulaire arsenaal dat ik later tot mijn beschikking had. Ik dacht toen in een bepaalde vormloosheid hetzelfde, maar kon het niet voor mezelf omschrijven.

‘Dus doe weer een paar stappen terug, want het ruikt hier naar een visafslag.’ De woorden van Leon brachten me op dat moment in ieder geval weer terug in de echte en vooral ontnuchterende wereld.

Layla kneep haar lippen samen, ze balde haar vuisten en wierp een verontwaardigde blik op Roy en de zijnen. Die konden alleen onhandig terugstaren.

‘Oh, je verwacht hulp van die kneuzen? Volgens mij kunnen we het gevecht nu wel aangaan. Die Roy trap ik sowieso het water in en de jongens hier zijn dan wel in staat om die andere huftertjes op te vouwen.’ Simon glimlachte, deze vernedering was heerlijk. Het liefst zouden we hier nog een uur naar kijken.

‘En daarna...’ Leon keek naar Layla. Ik wist welke kant hij op wilde en ik wist dat ze het verdiende, maar ik hoopte dat hij het niet zou uitspreken. Nog steeds omhelsde ik de bijna hoofse liefde naar haar. Ze zou vast veranderen en dan kwam alles goed. Met ons. Layla kreeg een andere blik in haar ogen. Er kriebelde nu opeens angst achter haar pupillen. Leon meende niets van wat hij ging zeggen, ik wist dat zeker, maar toch deed het mij huiveren. ‘...daarna kunnen we een écht feestje bouwen. Toch?’ Hij liep nu op zijn beurt langzaam naar haar toe. Bracht zijn hand naar haar haren, beroerde ze licht en liet zijn vingers even langs haar schouder glijden. ‘Nu ik erover denk,’ zei hij zacht, ‘kunnen we als mannen niet de strijdbijl begraven en een nieuw doel voor ons feestje vinden?’ Riens broer keek opzichtig naar de plaaggeesten. Ik zag Rien walgen en ik zag ook dat hij naar zijn broer keek alsof deze van Mars kwam. Layla keek opeens vertwijfeld naar ons allemaal. ‘Je wordt zenuwachtig, schat, je blijft toch nog even?’ Leon glimlachte nu ook, alleen hij was daar slechter in dan Layla. Hij moest nu ophouden, want dit werd langzaam een vervelende bedreiging als ze hier nadien werk van zou maken. Layla ademde hijgerig – dit klonk allesbehalve seksueel – ze zocht naar houvast dat ze niet vond.

Ze beende op Roy af, en siste in zijn oren: ‘Ik wil dat je die nieuwe aanpakt zoals afgesproken.’

Toen liep ze weg. Omdat Roy op dat moment vrij dicht bij mij stond, was ik misschien de enige die het naast hem ook hoorde. Leon hoorde het in ieder geval niet, want hij keek alleen maar tevreden omdat het knappe meisje wegliep richting de fietsen.

‘...zoals afgesproken...’ Die woorden galmden nog even na in mijn gedachten en ik voelde me leeg. *Face of an angel and the love of a witch, you better back off bitch*, die frase van een van de hardrockformaties op mijn krakerige gettoblaster weerklonk erachteraan.

‘Heren,’ zei Leon. ‘Aangezien het feestje met deze dame niet doorgaat, stel ik voor dat u ook gaat.’

De jongens achter Roy hadden zich al omgedraaid.

Roy keek ze na en baalde zichtbaar.

‘Ik krijg jullie nog wel,’ zei hij, terwijl hij ons ‘jochies’ een voor een snel aankeek. Het klonk echt als een tekst uit een goedkope film, maar sommige mensen zijn nu eenmaal goedkoop. Toen keek Roy nog eenmaal naar Leon. Hij durfde niets richting Leon te roepen, draaide zich om en liep achter zijn vriendjes aan.

‘Bedankt,’ zei Roland tegen Leon. Zijn gezicht had weer een beetje een normale teint gekregen.

Riens broer knikte. Hij keek ons allemaal even vaderlijk aan.

‘Jongens, wees verstandig en ga zo ook naar huis. Pak je spullen en zorg dat je heelhuids in je bedje terecht komt.’

Hij keek op zijn horloge.

‘Het is half zeven geweest. Sahid gaat hier zo de boel sluiten. Ik ga nu naar Sven, kijken of zijn neus nog enigszins recht staat. Tot later.’

Leon liep weg.

‘Laten we inpakken,’ zei Simon. We knikten allemaal.

We raapten onze spullen bij elkaar, trokken shirts en schoenen aan en wisten nog even te lachen om de heldhaftige actie van Leon. Rien was zichtbaar trots op zijn broer, die het testosterongehalte in de familie ruimschoots goedmaakte.

We sjokten richting de fietsen. Sahid raapte op sommige plekken wat troep op van het gras en deed dat in een blauwe vuilniszak. We zwaaiden naar hem en hij zwaaide terug.

Het leek allemaal zo rustiek.

***

Stiegford, die op de bank lag en een door mij klaargemaakt sapje met een rietje dronk, keek me vermoeid aan.

‘Leek?’ vroeg ik.

‘Uiteraard,’ zei hij. ‘Een verhaal is geen verhaal als er geen schijnbaarheden in zitten.’

Hij zag er waardeloos uit. Tijdens dit verhaal leek hij met de minuut te verslechteren.

Ik stelde voorzichtig toch een vraag.

‘Die Layla bleek voor jou een heks te zijn in een prinsessengewaad. Was je naïef of echt verliefd?’

‘Natuurlijk was ik niet echt verliefd. Ik werd opgewonden van haar aanblik en aanwezigheid. Ik hunkerde naar haar aandacht en toen ik die kreeg bij de friettent, toen brak de hoop door. Die hoop werd echter hard de grond in gestampt.’

‘Vanwaar dat samenspel tussen Roy en Layla?’

‘Ik heb getwijfeld of ik je dat direct zou vertellen in de passage dat wij richting de fietsen sjokten, wuivend naar Sahid. Toen heb ik namelijk enkele woorden met Roland gewisseld, zij het wat rommelig. Maar zijn woorden lieten me niet los en toen we de fietsen al bijna in de hand hadden, vroeg ik hem er nog eens expliciet naar. Snel en bondig heeft hij de achtergrond daar uitgelegd.’

‘En wat is die uitleg?’

‘Ik weet niet of ik het me tot in detail kan herinneren, maar het kwam erop neer dat de vader van Roland in ons

gehucht kwam wonen omdat hij daar directielid werd van een grote houtonderneming. Hij verving een niet goed functionerend en zelfs malafide onderdirecteur, die niet alleen ontslagen, maar ook juridisch vervolgd zou worden. Die oude onderdirecteur hield er een luxe leven op na. Mooi huis, prachtige auto, alles tot in de puntjes geregeld voor zijn mooie vrouw en dito dochter... Jij mag raden wie die dochter was.'

'Layla,' zei ik.

'Inderdaad. Layla wist dondersgoed wie Roland was en wie zijn vader was. Ze wist ook precies wat de problemen van haar vader voor haar persoonlijke leven betekenden, ook al omschreven haar ouders het allemaal wat eufemistischer dan de werkelijkheid verdienden. Namelijk: ze kon haar luxueuze leventje de komende tijd vaarwel zeggen. Dat was pijnlijk voor iemand die op zo'n voetstuk stond. Voor iemand zoals zij.'

Ik keek hem een paar seconden peinzend aan. Mijn ogen vernauwden zich en ontspanden zich weer. Hij keek vragend terug.

'Weet je wat ik niet begrijp?' vroeg ik.

'Nou?'

'Vanwaar die zwarte blik op het vrouwelijk ras in je boek?'

'Niet alleen op vrouwen, ook mannen neem ik mee.'

‘Prima, maar vrouwen krijgen een bepaalde rol. Zeg nu zelf, ik citeer uit mijn hoofd... Mannen zijn de handen en voeten van Satan. Vrouwen zijn het brein.’

‘The evil that men do,’ zei Stiegford. ‘Shakespeare formuleerde het al mooi. Mannen hebben veel rottigheid uitgevoerd. Ze hebben veel slechts gedaan. Vrouwen hebben veel bedacht op de achtergrond.’

‘Is dat niet wat overtrokken?’

‘Franco, Mussolini, Mao, Hitler, Ceaucescu, hoogopgeleide vrouwen die Arabische dictators beminnen en steunen, en nog een heel rijtje. Ik laat de wrede leiders en hun vrouwen uit de oudheid voor het gemak maar achterwege. De vrouwen waren het brein en de manipulator hierin. De mannen de uitvoerders. Vaak gebeurt dat in het klein in onze maatschappij ook. Pesterijen zijn in de pubertijd rondom de seksen verwikkeld. Ik geef de vrouwen niet expliciet de schuld, maar ik geef ze wel hun rol in het geheel. Wat is je probleem?’

‘Er is nogal een verschil tussen de wereldleiders en jouw zwemmiddag, met alle mogelijke respect.’

Stiegford knikte. ‘Dat weet ik. Maar mijn gebeurtenissen en mijn ervaringen zijn exemplarisch. En in Godsnaam, het is slechts een boek. Ik vond de rol van ons mensen ten opzichte van Satan wel aardig gevonden.’

Ik wilde het toch even doorzagen. ‘Maar kijk je in het algemeen op deze manier tegen vrouwen aan?’

‘Ik ben geen Nietzsche. Ook ben ik geen apostel á la Paulus of Petrus die niets van de vrouwen in hun wereldbeeld moesten hebben. Maar ik ben getekend door mijn ervaringen en ben af en toe teleurgesteld omdat vrouwen in mijn omgeving zo afgaven op mannen. Dat het allemaal een kloterige mannenwereld bleek waarin zij zich van een plekje moesten blijven verzekeren. Godverdomme, het hoeft niet? Toch? Je hebt ‘ons mannen’ toch niet nodig, om in hun termen te blijven? Doe dan verdorie als de mythische Amazones, snij je tiet af om je wapentuig te kunnen dragen en vermoord elke man die in de buurt komt, behalve als je nieuwe aanwas nodig hebt. Ik heb niets met die ‘Opzij’-mentaliteit, want het is hopeloos uit de tijd wat mij betreft. Die seksenscheiding van de jaren vijftig wordt door cultuur nog steeds te veel in stand gehouden en vrouwen werken daar met hun geklaag net zo goed aan mee.’

‘Je moeder lijkt een goede vrouw te zijn.’

‘Goede vrouw, goede vrouw... Duw me nu niet in een hoek waarin ik niet wil zitten, waarbij een kampenscheiding ontstaat tussen goede en slechte vrouwen. Maar het klopt, mijn moeder is een fantastische vrouw. Ik kan in haar geen enkele manipulator herkennen.’

‘Heb je behalve van haar van andere vrouwen gehouden?’

‘Ja, echt. Het is alleen nooit voor een leven lang gelukt. Ik ben echt zo ootmoedig om te erkennen dat dit voornamelijk aan mezelf ligt. Niet aan mijn afkeer van vrouwen, want daar lijkt je vraagstelling op af te stevenen, maar aan mijn problemen met relaties. Als ik homo was geweest, was het waarschijnlijk ook niet gelukt.’

‘Je wilde als Simon zijn,’ stelde ik met pluchen stem vast, ‘dat is je uiteindelijk aardig gelukt. Je hebt een vrij leven gehad, onafhankelijk en roemruchtig om je dwarsliggersmentaliteit.’

Stiegford knikte glimlachend. ‘Ik heb Simon zelfs behoorlijk ingehaald. Ik heb hem jaren niet meer gezien of gehoord, het zal duidelijk worden waarom. De laatste keer dat ik hem traceerde via de sociale media, zag ik dat hij twee kinderen heeft en een vriendin die ooit zijn vrouw was. Ze scheidden, kwamen toch weer bij elkaar en hebben het toen maar zonder trouwbelofte gelaten.’ Nadat hij het laatste woord uitsprak, kuchte hij en trok een grimas van pijn.

‘Maarten, gaat het?’ vroeg ik.

‘Ja...’ Het kwam er als een zucht uit. Zijn ogen staarden naar het plafond en zijn rechterhand lag over zijn borst.

‘Kan ik iets voor je doen voor ik wegga?’ vroeg ik. Ik ontpopte mezelf tot verzorger. Gedurende zijn lange verhaal deze middag had ik crackers met kaas voor hem

gemaakt, verse sap geperst, een salade in elkaar gedraaid en thee met honing gezet om zijn keel te smeren.

Hij ademde diep in en uit en nam even een pauze.

‘Zou je mijn telefoon naast me neer willen leggen,’ zei hij. ‘Ik voel me niet goed en het zou fijn zijn als ik mijn hulpverleners kan bellen wanneer het nog slechter gaat.

Zou je verder een groot glas water, mijn pijnstillers en een slaappil voor me willen pakken. Rechter keukenkast bovenaan, links van de glazen schalen, die weet je inmiddels te vinden.’

Ik deed wat hij vroeg en aarzelde vervolgens.

‘Ik vind het lastig,’ zei ik zacht. ‘Ik wil je graag de tijd geven om van dit belastende gesprek bij te komen. Aan de andere kant... zoals je zei...’

Ik voelde me oncomfortabel. Toch maakte ik mijn zin af: ‘...er is geen tijd.’

Stiegford knikte met zijn ogen dicht.

‘Er is geen tijd,’ bevestigde hij. Hij opende zijn ogen en sprak gedecideerd maar bijna fluisterend nog een paar woorden tegen me.

‘Geef me weer twee dagen, maar neem dan weer contact met me op. We maken dit af. We zien wel hoe.’

Het liefst wilde ik hem een zoen op zijn voorhoofd geven. Het is pijnlijk om een palliatieve patiënt te zien en nog pijnlijker om zijn verhaal daarbij gehoord te hebben.

Dat wat hem gevormd heeft tot wat hij is en wat nu vernietigd wordt. De neiging om hem te kussen alsof hij

een kind was, vervloog na enkele seconden. Heel voorzichtig legde ik mijn hand op zijn schouder. Zijn botten waren broos en pijnlijk, had hij aangegeven, het liefst liet hij een kooi om zich heen bouwen om zijn tempel van vlees en bloed tegen bedreiging van buitenaf te beschermen. Ik liet mijn hand slechts rusten op zijn knokige schoudergewricht en gaf er een teer kneepje in. ‘Doe het kalm aan en heel graag tot snel. Je hoort van me.’

Hij keek me dankbaar aan en was geëmotioneerd, dat roerde mij. Als journalist had ik niet eerder zo’n interviewkandidaat gehad.

‘Vanuit de grond van m’n hart,’ fluisterde hij, ‘tot over een paar dagen.’

Ik liep richting zijn voordeur en dwong mezelf niet naar hem om te kijken. Aan deze mentale beproeving had ik niet eerder gedacht toen ik dit project opstartte. Mijn zorg was eerder tweeledig: wilde hij in zijn toestand meewerken aan mijn boek over hem en zou het lukken voor hij zou bezwijken. Daar kwam nu een derde bij. Het deed me een intens verdriet om hem te zien sterven.

Nadat ik zijn voordeur achter me had gesloten, liep ik naar zijn waterput en rustte even door op de rand ervan te gaan zitten. Twintig minuten lang liet ik de zachte wind langs mijn gezicht waaien en luisterde ik naar de vogels.

Op het moment dat ik in mijn auto stapte om zijn oprit knerpend te verlaten, ontving ik een sms'je van Stiegford.

Bedankt voor de interesse + zorg. Gr Maarten.

Ik startte de auto en antwoordde: *Graag gedaan. Trusten.*

De twee dagen voelden als twintig. Om de zoveel tijd keek ik op de klok en ik hoopte dat Stiegford er nog zou zijn. Op mijn linkerschouder zat de aasgier, die wilde het boek afmaken. Op de rechter zat mijn geweten, die graag Stiegford als persoonlijkheid nog een keer zou spreken, omdat het goede contact zo waardevol was.

Ik besteedde mijn tijd aan een zoektocht via internet. Met de werkelijke namen van alle actoren uit zijn verhaal (Stiegford verzocht me in het boek gefingeerde namen te gebruiken) ging ik op zoek naar achtergronden. Simon was inderdaad te vinden als vader van twee kinderen. Hij had een redelijk succesvol computerbedrijf in de dichtstbijzijnde stad. Stefan was ook vader, had een productiebaantje in Het Dorp en woonde met zijn vriendin en kind vlakbij zijn ouders. Rien had op dat moment geen relatie, maar begaf zich wel in kringen ter bevordering van homoacceptatie en hij was op platforms te vinden voor homocontact. Rien woonde de afgelopen jaren op verschillende plekken, maar wel voornamelijk in en rondom de Randstad. Zijn broer Leon was moeilijk te vinden, hij had geen accounts bij sociale media. Een paar

keer werd hij genoemd bij uitslagen van een atletiekwedstrijd in de provincie. Het moest hem zijn, want het vond plaats in een van de omringende buurtschappen van Het Dorp. Stiegford had me gevraagd om nog geen speurwerk naar Roy te doen. Zijn lot was deel van het verhaal. Eerst wilde hij dat verhaal afmaken, zei hij. Ik respecteerde zijn verzoek.

Layla poogde ik wel te vinden, maar dat was weinig vruchtbaar. Er waren heel erg veel Layla's, en ik kon niet uit de resultaten opmaken of ze nu nog in Nederland woonde of wellicht (weer) in het buitenland.

De derde dag las ik bladerde ik nog een keer *De Zwemmiddag* door en deze keer viel het me op dat Stiegford in zijn roman de individuen had vermeden. Het was geen Roy en geen Layla die het kwaad vertegenwoordigden, maar het waren jeugdgroepen tegenover elkaar. De roman werd er dynamisch door, maar ook rommelig. Ik had het gevoel dat hij geen individuen op de assen van het kwaad wilde neerzetten, omdat het te confronterend voor hemzelf kon zijn. De anonimiteit van de groep was voor hem – in mijn ogen althans – veiliger.

Nadat ik de achterflap van de roman voor de duizendste keer bekeken had, belde ik Stiegford.

'Hallo?' Een krakerige vrouwenstem beantwoordde mijn oproep.

‘Goede...,’ ik keek op mijn horloge, het was iets voor twaalf, ‘...morgen, ik ben op zoek naar Maarten.’ Mijn hart klopte in mijn keel. Ik was verschrikkelijk zenuwachtig.

‘Nou...,’ zei ze. ‘Het zit zo...’

Laat het niet zo zijn, dacht ik.

‘...hij ligt even ter onderzoek bij het medisch personeel. Met wie hebben we het genoeg?’

Ik legde haar uit dat ik Maarten de afgelopen weken had gesproken voor een biografie. Zij vertelde me dat zij Maartens moeder was, wat me al duidelijk was.

‘Een biografie, dat vertelde hij me inderdaad,’ zei ze.

‘We zijn nu in het ziekenhuis, hij is erg verzwakt.’

‘Is hij aanspreekbaar?’ vroeg ik. Het kwam er iets te nieuwsgierig, nee, zelfs gierig uit.

‘Ja,’ zei ze. Ik was aangenaam verrast.

‘Is het goed als hij u straks terugbelt?’

‘Perfect,’ zei ik.

Het duurde nog twee uur, maar toen mijn mobiel zijn melodietje zong en ik ‘Maarten Stiegford’ in het venstertje zag staan, was ik blij.

‘Dag Maarten,’ zei ik.

‘Hoi Björn. Het gaat niet geweldig met me, het zit tot in de botten. Ze verzorgen me goed, maar ik ben vanaf nu actief op halve kracht. Ik zit onder de morfine en ik ga

vandaag nog onder het mes. Mijn rechter onderarm is gebroken. Ik zie je graag in het ziekenhuis...'

Hij hijgde wat. Ik voelde plaatsvervangend pijn in mijn botten.

'...ik zie je graag om ons verhaal...'

Hij was uitgeput.

'Kan ik niet nu naar je toekomen?' vroeg ik. 'Niet voor het verhaal, maar om... om er te zijn.'

'Nee,' zei hij zacht. 'Dat hoeft echt niet. Mijn moeder is er en dat is prima. Verder heb ik nu rust nodig om de uitzaaiing in de botten aan te kunnen. Het is nu dinsdag. Kom donderdag eind van de dag hier, tussen vier en half vijf. Het is officieel tegen de regels...'

Hij nam weer even een halve minuut rust en kuchte zacht.

'Au,' zei hij na de kuch. 'Verdomme au...'

Hij zuchtte diep en ging verder: '...ik heb kunnen regelen dat we een gesprek hebben, eventueel ook gedurende de avond. Wel komen ze me in de gaten houden zo nu en dan. Maar goed nieuws dus. Je mag blijven en ziekenhuisvoedsel eten. Een wens van een palliatieve patiënt telt voor tien.'

Hij grinnikte.

'Fantastisch, als je het maar echt voor jezelf doet,' zei ik.

'Zeker. Nu ga ik ophangen. Ze komen me zo ophalen voor de OK.'

'Sterkte,' zei ik.

Ik zag op tegen weer twee lange dagen.

Wederom verdiepte ik me in zijn verhaal, ik transcribeerde het overgrote deel ervan, en ik zocht in oude nieuwsfeitjes naar de omgeving waarin zijn verhaal gesitueerd was. De plas is in de jaren zeventig ontstaan door zandwinning, met in de jaren negentig – het decor voor het verhaal van Stiegford – de hoogtijdagen voor het toerisme. In het afgelopen decennium zou de plas smeriger zijn geworden. Duikverenigingen spreken over een ‘vervelende plek om te duiken met erbarmelijk zicht’. Op andere plekken kwam ik de woorden ‘gevaarlijk’, ‘verschuiving’ en ‘stroming’ tegen en ik bleef daarbij hangen. Verbazingwekkend genoeg was de plas slechts acht meter diep. ‘Zwemmen in zandafgravingen na zonsondergang is levensgevaarlijk’, liet een toeristische site weten.

‘De bodem is zeer onregelmatig, waardoor temperatuurverschillen in het water, zeker na een zonnige dag, voor onvoorspelbare stromingen zorgen’.

Op een andere site van een zwemvereniging stond een aantal waarschuwingen voor recreatieve plassen. ‘Overdag prima, ’s avonds oppassen,’ stond er. Ik klikte door naar een blog over natuurzwemmers. ‘Domme

dingen,' was een rubriek. Jaartallen met 'Ongelukken' hadden de bloggers op een rijtje gezet. De jaartallen refereerden naar ongelukken in zandafgravingen door heel Nederland.

1974 – hond verdrinkt, baasje bijna.

1981 – paard verdrinkt bij zwemtocht, eigenaar ontvangt proces-verbaal aangezien dieren in plas verboden zijn

1991 – scholier verdrinkt bij zwemtocht na zonsondergang. Klik [hier](#) voor meer info.

Ik drukte op [hier](#).

Een nieuw forumonderdeel opende zich, met een discussie over dit 'vermeende' ongeluk. De forumbezoekers waren er niet zeker van. Veel mensen 'kenden' de verdronken jongen persoonlijk, anderen gaven aan dat dit 'broodje aap' was.

Henkw817 had getypt:

Is dit gvd broodje aap? [Fotobodyswollen.jpg](#)

Toen ik op de link klikte, kwam een jongen in beeld met een hoofd als een ballon. Zijn huid op armen en borst leek onder de blaren te zitten en was opgezet. Het was een afschuwelijke foto. Op de achtergrond stond een Nederlandse politieauto uit de jaren negentig, een

waarschuwbord en links in het hoekje duidelijk de rand van een recreatieplas. Zand, water en een scheidingskabel met drijvende bollen. Wie deze foto gemaakt kon hebben en vervolgens verspreid had – de papieren foto was duidelijk ingescand gezien de slechte staat van de weergave – was mij een raadsel. Enkele nieuwsgierigen stonden in de rechterhoek van de foto achter het afzettingslint.

Janine reageerde:

Is dit gvd respectvol?

Ik ging verder bij de jaartallen:

1992 – *aparte!* scholier dood door misdrijf –
duistere achtergrond, meerdere slachtoffers,
\zwemgerelateerd/
1999 – twee mannen gered van verdrinkingsdood,
één onherstelbare hersenschade.

Het jaartal 1992 was op het forum terug te vinden met meerdere speculaties. Met name het ‘misdrijf’ sprak tot de verbeelding. Ik zag Het Dorp meerdere malen terugkomen in het forum. ‘Meerdere verdachten’, ‘meerdere slachtoffers’, ‘nooit echt opgelost’, stond er. Enkele bezoekers maakte zelfs virtueel ruzie over het

voorval dat plaats moest hebben gevonden. Bedreigingen werden geuit en de websitebeheerder kwam er af en toe tussen met een waarschuwing, die goed leek te helpen. Ik nam aan dat dit het verhaal van Stiegford moest zijn. Het moddergooien over en weer hielp me echter niet verder. De informatie was weinig betrouwbaar.

‘Ik walg van deze site. Respectloos en alleen maar sensatie. Andermans verdriet voor aandacht.’

‘Ik beschouw jullie als tuig,’ besloot bezoeker Mevr. Roos-Vennink haar reactie.

Mijd dan ook schrijvers- en journalistentuig, dacht ik. Aasgieren.
Ik klikte mijn laptop dicht.

De dag van onze afspraak belde ik Stiegford. Het was tien over drie.

We begroetten elkaar alsof we elkaar lang kenden. Van mij uit klopte dat in feite ook.

‘Het komt je nog gelegen als ik er over een uur ben?’

‘Als het dan niet kan, dan nooit, zou ik zeggen,’ zei hij met zijn bravouretoon.

Ik kon er niet om lachen, niet meer.

‘Ik zie je straks,’ zei ik.

5

Avond

De schuifdeuren van het ziekenhuis maakten een vegend geluid. Ik miste de prachtig gelakte voordeur van Stiegfords rustieke huis. Misschien zouden we elkaar daar niet meer treffen. Die gedachte was bijtend, als zuur. Ik vroeg waar hij lag en het personeel wees me in korte instructies de weg.

Hij lag op een rustige kamer. Hijzelf leek nog verrassend kwiek.

‘Goedemiddag, Björn,’ zei hij.

‘Dag Maarten. Je ziet er goed uit.’

‘Dank je.’

‘Wat vinden de artsen van je?’

‘Wist je dat ik eigenlijk niet palliatief, maar terminaal ben?’

Dat klonk nog vervelender.

‘Daar heb ik niet over nagedacht,’ zei ik.

‘Ik ook niet, maar een aardige mevrouw legde het me in één minuut uit. We gaan naar de afronding van mijn leven toe. Dat is terminaal, terwijl de twee termen in veel voorlichtingsteksten door elkaar worden gebruikt.

Palliatief is ook zorg zonder genezingsoogmerk, maar dat kan nog jaren duren. De mevrouw kon me glimlachend melden dat dit voor mij dus niet het geval is. Terminaal is minder dan drie maanden. Voor mij gaat het nu op dagen

aankomen. Heerlijk, dat die mensen dit soort dingen op zo'n opgewekte manier kunnen blijven verkondigen. Het houdt mij ook sterker.'

'Ongelooflijk,' sprak ik mijn gedachte hardop uit.

Ik liep dichterbij hem toe, en wilde hem weer een klein kneepje geven maar durfde niet. Hij zag er broos uit.

'Nee, kom niet te dichtbij.' Hij zag mijn twijfeling. 'De pijnstillers houden de ergste pijn onder de oppervlakte, maar ik ben bang dat ik weer dingen breek als je me aanraakt. Ze hebben mijn arm weer verstevigd. Ik moet me nu laten behandelen en bedienen alsof ik van suiker ben, had de arts gezegd.'

'Iets nodig?' vroeg ik daarom gediensig.

'Nee, ze zorgen perfect voor me. Het goede nieuws is, dat ik misschien ook weer naar huis kan. Voor de echt laatste momenten.'

'Fijn,' zei ik. Ik liet zijn woorden niet teveel doordringen, want ik merkte dat het meer met mijn emoties deed dan ik van tevoren kon inschatten.

'Praten dan maar?' vroeg ik zo luchtig mogelijk.

'Graag,' antwoordde hij zacht. 'Het ergste in mijn verhaal moet namelijk nog komen en aangezien ik nu nog redelijk fit ben, moet ik de energie daarvoor gebruiken.'

Ik ging zitten op een simpele stoel zonder armleuning, legde de recorder op zijn bed en hield een klein

schrijfblokje op mijn schoot. Mijn pen wiegde tussen mijn wijsvinger en duim heen en weer.

‘Jullie liepen naar de houten hekken en naar de palen waar jullie fietsen tegenaan stonden,’ resumeerde ik. ‘Jij had een gesprekje gehad met Roland, vertelde je me. Daarin werd duidelijk dat Layla het brein achter de hardnekkige belagingsacties van Roy vormde die dag.’ Stiegford knikte. ‘Layla was uitermate gefrustreerd over de labiele positie van haar vader en dus van haarzelf,’ voegde Stiegford toe.

Ik ging verder: ‘Dus ze wilde wraak. Wat schoot ze ermee op?’

‘Dat zou je aan haar moeten vragen als ze te vinden is,’ zei hij.

Ik schudde mijn hoofd onbewust. Nee, ik kon haar niet vinden en ik had er eigenlijk ook geen behoefte aan.

‘Waarom wraak?’ ging hij verder. ‘Omdat iemand, zoals ik zei, heel gefrustreerd kan zijn. Ze gunde Roland het licht in de ogen niet. Zelfs het levenslicht niet waarschijnlijk, hoewel ze als tiener dat niet bewust zo heeft bedoeld, denk ik.’

Ik mompelde dat ik zijn punt begreep. Daarna vroeg ik hem te vertellen wat er gebeurde toen ze naar hun fietsen liepen.

‘Ik gaf aan dat we naar Sahid zwaaiden en dat hij zo vrolijk terugzwaaide,’ zei Stiegford. ‘Dat was zo’n mooi

moment, nog zo zorgeloos. Als ik terugdenk aan die dag, dan is dat zwaaimoment het symbool voor de omslag. Van het licht naar de duisternis. We liepen verder en grabbelden ieder de fiets sleuteltjes uit de voorvakjes van onze tassen. Rien floot intussen alweer een wijsje...'

6

Stiegford's herinnering

...Het wijsje was volgens mij een gitaarsolo uit een rockballad over onbeantwoorde liefde die toen in de hitlijsten stond en vele jaren later in de eerste tien plekken van de top 500, 1000, 2000 en ga zo maar door terecht kwam. Ik raakte mijn fiets aan en dat was alsof ik net uit een gat in de grond was geklommen, waarbij de fiets mijn houvast was om weer in de onbezorgde wereld terecht te komen. We zouden opstappen, naar huis gaan, ik zou een knuffel van mijn moeder krijgen, ik zou nog een kop soep eten, waarschijnlijk op tv een sportprogramma kijken en in mijn bed gaan liggen. De andere jongens dachten per individu ongetwijfeld iets anders, maar de opgeluchte strekking moest zo ongeveer hetzelfde zijn, stelde ik me voor. Allemaal tegelijk trokken we onze fiets van het hout weg, positioneerden we ons om op te stappen, en toen was er weer die inmiddels krakende stem.

'Gaan we ervandoor?'

De stem had vandaag te veel gedronken en te veel gerookt.

Roy was er nog. Zijn maatjes ook.

Ik keek om, net als de anderen en uit de bosjes achter de houten palen die als fietsenrek dienst deden, stapten ze

tevoorschijn. De jongens achter hem haalden hun scooters en de Puch van Roy vervolgens uit het groene gebladerte. Het was alsof ze te veel Tour of Duty hadden gekeken. Een van de jongens had wat blaadjes in zijn touwachtige haar.

‘Dat was wel de bedoeling,’ antwoordde Simon. Hij wilde opstappen.

‘Ik zou het niet doen,’ zei Roy. Hij klonk pissig.

Ik begon moedeloos te worden. Deze hele dag kronkelde dat vette varken om ons heen, terwijl hij niet eens echt dik was. Hij had veel vet op armen en benen, maar was vooral gewoon groot. Veel massa die hij in de strijd kon gooien. Dat was onze grootste angst. En de jongens die hij constant bij zich had, leken echte straatvechters. Ze hadden ieder ringetjes door hun gezicht. De een in het oor, de ander in de neus, weer iemand anders in de lip. We houden van pijn, leken ze ermee te willen zeggen.

‘Laat ons toch met rust,’ zei ik. Mijn stem boette aan kracht in. Ik begon werkelijk moe te worden, lichamenlijk en geestelijk. ‘Dit hoeft toch niet zo moeilijk te gaan?’

‘Dat hoeft ook niet,’ zei Roy. ‘Er is nog een deel van de opdracht te vervullen. Sterker nog, het opdrachtonderdeel waar we mee bezig waren, hebben we nog niet goed af kunnen ronden.’

Hij keek naar Roland. Die was te verbijsterd om nog een gezichtsuitdrukking aan te kunnen nemen.

‘Jullie gaan mee,’ beval Roy, ‘weer richting het water. Daar nemen we nog een paar slokken en dan leg ik uit wat de finale opdracht is.’

Simon kwam bij me staan en fluisterde iets.

‘...ben het zat...,’ hoorde ik. Toen iets duidelijker: ‘We moeten vechten.’

Hij liep snel langs de andere jongens inclusief Roland en fluisterde hen ook iets in.

‘Er wordt niet overlegd!’ riep Roy.

We hadden echter geen oog meer voor hem, maar keken naar elkaar. We liepen dicht naar elkaar toe, Simon, Rien, Stefan, Roland en ik. Als Roland geaccepteerd wilde worden in de groep, dan had hij het op dat moment voor elkaar. Het was nu echt wij tegen zij. Op dat moment gingen er te veel andere dingen door mijn hoofd om dat te denken, maar op latere momenten dat ik terugdacht aan deze scene die zich meermalen opnieuw afspeelde in mijn herinneringen, drong het tot me door. Roland was even onderdeel van de groep, een even sterke schakel als ieder ander.

‘Je kunt de tyfus krijgen,’ zei Simon.

Onze fietsen pakken had geen zin, want dan zouden we verspreid staan en verspreiding maakt ieder individu zwakker; Simon zou het met zijn militaristische sympathieën gezegd kunnen hebben.

‘Nog één keer?’ Roy bracht teatraal zijn hand achter zijn oor en keek Simon fronsend aan.

‘Goed dan, je kunt tweemaal de tyfus krijgen,’ zei Simon.

‘We pakken ‘m,’ zei Roy, hij keek zijn trawanten aan en samen liepen ze op ons af.

Ze richtten zich met alle leden op Simon. Roy haalde uit naar het hoofd van Simon, die ontweek de slag behendig en stompte hard in de maag van het vettige varken. Het varken vloekte aan paar keer. Op dat moment sloegen de straatvechters hard om zich heen. Ze sloegen razendsnel en we kwamen er in luttele seconden achter dat ze veel gevaarlijker waren dan hun leider. Ik kreeg een stomp op mijn kaak, ik hield daar nog drie dagen last van. Roland kreeg een slag tegen zijn slaap en viel op de grond. Hij was niet buitenwesten, maar koos ervoor om te blijven liggen. Stefan werd woedend, hij huilde en riep: ‘Klootzakken! Klootzakken!’ Hij maaide om zich heen, raakte een van de straatvechters, maar twee van hen traptten hem van beide kanten op bovenbenen en heup. Stefan stooft naar achteren en stak zijn handen op. Hij gaf zich over.

‘Jij nog wat?’ riep een van de jongens, die een ringetje in zijn onderlip had. Zijn ogen waren hard, ze keken Rien aan.

Rien schudde zijn hoofd en ging bij Stefan staan.

Simon worstelde nog met Roy, maar diens hulpjes maakte daar een eind aan. Ze trokken mijn vriend van

hun leider af en duwden hem hardhandig richting Rien en Stefan.

‘Zo,’ zei Roy, met trillende stem van de adrenaline. Hij trok zijn shirt recht. ‘Zullen we dan maar?’ Hij wees naar het water.

‘We gaan niet mee!’ riep Rien.

‘Zie ons maar mee te sleuren,’ zei Simon.

Roy keek ze lachend aan.

‘In het ergste geval gaat alleen die nieuwe mee.’

Ik zag Rien, Stefan en Simon denken.

Hun ogen lichtten op.

‘We hebben dit blijkbaar aan hem te danken, dus misschien is het niet zo’n gek idee,’ zei Simon. Hij vermeed mijn blik. Wel peilde hij Roland even, die van ellende richting de bomen keek.

De jongens met ringetjes door hun gezicht keken naar ons, als hyena’s. Wie gaat er mee, vroegen hun ogen. Wie laat zich meevoeren? Wie is er zwak, vroeg hun sinistere glimlach. Wie wordt er aangewezen? Ik keek naar Roland, naar zijn hangende schouders en voelde me machteloos. Ging dit werkelijk gebeuren? Lieten we hem alleen met die idioten? Zou ik kunnen zeggen: neem hem maar? Simon, Rien en Stefan keken naar hun fietsen. In gedachten zaten ze er al op. Zou ik ook mijn fiets kunnen pakken? Mijn houvast naar de rustige wereld? Wanneer ik het chroom van mijn fiets in mijn handen had, zou dat

mijn Judaskus zijn. Roland, als zinloze Messias die ons niet beters kon vertellen dan de seks van kunst, de ondiepte van een zandafgraving, het mogelijke bestaan van monsters zoals in zijn Engelse boekje van ene mevrouw Hoke, deze Roland zou het kruis van de neprum weer op moeten pakken en in zijn eentje in het schemerdonker een nog onbekende opdracht moeten uitvoeren.

Dit was voor mij onmenselijk, ik had hem immers uitgenodigd.

Roy riep weer iets, ik hoorde niet eens wat.

Ik besloot op dat moment dat ik Roland niet alleen kon laten met dit tuig.

En de rest ook niet. Ze zouden mijn vrienden niet meer zijn als ze het flikten om weg te gaan.

‘Roland blijft hier niet alleen,’ zei ik.

Roy spreidde zijn armen. ‘Wat je wil,’ zei hij. ‘Maar ik heb niet de hele avond de tijd, dus kom snel met een oplossing.’

‘Nee? Niet alleen?’ vroeg Rien. Hij klonk trillerig. Hij snoof in en uit via zijn neus. ‘Nou, dan blijf jij toch bij hem? Stefan, Simon, dit duurt nu al te lang voor ons, we gaan.’

De andere twee knikten tot mijn verbijstering. Ze liepen naar hun fietsen, pakten die en stapten op.

‘Dit kunnen jullie niet maken!’ riep ik.

‘Tuurlijk wel,’ zei Simon achteloos.
Ik dacht wat ik kon doen en enkele seconden wist ik
niets. Opeens kreeg ik een ingeving.

‘Rien!’ riep ik.
Dit was gemeen, maar dit was wat hij verdiende.
De drie jongens zaten op hun fiets en traptten al de eerste
meters van zich af.
Hij keek om met een geërgerde blik die ‘wat moet je’
uitstraalde.
‘Zal ik deze jongens vertellen welk bijzonder nieuws jij
ons vandaag hebt verteld?’
Simon en Stefan stopten en zetten allebei één been op de
grond.
Rien stapte af en keek naar me met ongelovige blik.
Ik wist dat hij nu aan het bedenken was hoe erg het kon
zijn dat deze jongens van zijn geaardheid afwisten. Maar
ik besloot hem bij die gedachtegang te helpen.
‘Het Dorp is als een gevangenis, Rien.’ Deze uitleg zou
misschien te moeilijk voor hem zijn, maar ik besloot toch
via de ingeslagen weg verder te gaan.
Rien liet zijn fiets vallen en schuifelde een meter naar mij
toe.
‘Wat bedoel je?’ vroeg hij.
‘Het Dorp is als een gevangenis en je weet wat er in een
gevangenis gebeurt met mensen zoals jij. Hebben we
daar vorige zomer niet een film over gezien?’

Vorige zomer zaten we bij Simon op het terras een gevangenisfilm te kijken, waarin een homoseksuele gedetineerde werd verkracht door zijn medegevangenen met de handgreep van een toiletborstel. Hij moest een prop wc-papier in zijn anus stoppen om het bloeden te stelpen.

‘Het Dorp is ook een gevangenis, omdat het verhaal sneller rondgaat dan jij kunt rennen,’ ging ik verder.

‘Moet ik ze het vertellen? Stap dan vooral op de fiets en ga weg als een lafaard. Fiets weg als een mietje. Fiets weg als een...’

Ik liet een stilte vallen. Theatraal liet ik mijn lippen van elkaar wijken en vormde ik een vage o, toen liet ik mijn lippen in stilte h-o-m-o uitbeelden.

‘Waar gaat dit over?’ vroeg Roy.

Ik stak even mijn hand naar hem op. ‘Dit duurt niet lang meer,’ zei ik.

Rien keek me woedend aan. ‘Leon slaat je helemaal verrot,’ zei hij.

‘Dat weet ik,’ zei ik. ‘Maar dat risico neem ik graag. Als Leon me verrot heeft geslagen, zal ik hem later eens uitleggen waarom ik dit zo heb aangepakt. Denk je dat hij jou dat in dank afneemt? Dat je wegfietst van dit gebeuren?’

‘Laten we gaan, Rien,’ zei Simon. Stefan knikte, zenuwachtig.

‘Prima,’ zei ik. Ik draaide me om en zei luchtig: ‘Dan merk je vanzelf wat er bij je ouders op de buitenmuren wordt geklad.’

‘We moeten blijven,’ zei Rien.

Hij had tranen in zijn ogen. Dat deed me pijn, maar ik wilde het niet aan hem laten blijken. Even kruiste mijn blik die van Roland. Die keek nog ellendiger, omdat hij zich nu schuldig voelde naar de rest van de groep toe, kon ik me indenken.

‘Hè?’ zei Stefan.

‘Godverdomme,’ zei Simon en hij liet zijn fiets vallen. Roy stak zijn armen op en zei: ‘Genoeg gekletst. We gaan terug naar het water.’

De andere jongens zeiden op dat moment letterlijk geen woord meer tegen me. Ik kan niet meer feilloos in de geschiedenis terugkijken, maar ik geloof dat mijn vrienden daarna nooit meer tegen me gepraat hebben en nooit meer mijn vrienden waren, eigenlijk. We liepen allemaal richting het water. Bij een klein betonnen voorraadhok was Sahid bezig zijn schoonmaakspullen op te bergen.

‘Wacht,’ zei Roy. ‘Zitten, allemaal.’

We gehoorzaamden.

Even zei ik tegen mezelf: roep Sahid, doe het nu.

‘Durf te roepen,’ zei Roy, die gedachten kon lezen. ‘Durf hem te roepen en ik pak jullie een voor een drie keer zo hard terug.’

Iedereen straalde nu iets uit van: laat het maar gebeuren. Het moet nu voorbij zijn en dan is het over. We keken lijdzaam naar Sahid, hoe hij de kleine houten deur van het betonnen hok sloot en hoe hij richting zijn autootje liep. Tussen de bomen liep een klein grindpad waar hij met zijn auto weg kon rijden, via de doorgang van een afsluitbaar stalen hek. Hij moest ons nu opmerken en naar ons toe komen lopen, anders gebeurde dat niet meer. De auto stond met de neus richting het paadje en met de neus van ons af, dus zodra hij daar in zou zitten, zag ik het niet gebeuren dat hij ons nog zou zien. Sahid keek een paar keer om zich heen en even maakte mijn hart een sprongetje omdat ik dacht dat hij ons daar in het gras zag

zitten. Maar blijkbaar was dat niet zo, of hij vond het niet interessant genoeg om mensen erop aan te spreken dat ze in hun kleding rustig in het gras zaten. Hij stapte in zijn auto en reed weg.

Onze laatste hoop vervloog.

‘Prima,’ fluisterde Roy.

‘Nu we hier toch zitten,’ hij hield de fles rum omhoog, ‘deze fles moet leeg.’

Het viel mee, er zat nog slechts een kwart in. Hij en zijn maatjes hadden weer een paar slokken genomen. En ik merkte dat ik ook weer zin had. Mijn zenuwen moesten getemperd worden en de neprum zou daar prima in voorzien.

Roy keek alleen mij niet aan.

‘Nieuweling,’ zei hij. Het klonk alsof een slechte cowboy een goede cowboy aansprak in de saloon, in een belabberde western.

Roland had nog steeds geen uitdrukking op zijn gezicht. Hij leek in shock. Ik maakte me zorgen om hem. De fles werd via de straatvechters doorgegeven aan Roland.

‘We hoeven je niet te helpen, toch?’ vroeg een van de vechters. Hij klopte daarbij minachtend op de wang van Roland. Het opgedroogde bloed van zijn vorige ontmoeting met de fleshals kleefde nog in zijn mondhoek.

Roland reageerde niet, draaide alleen de fles open en dronk. Hij kokhalsde en hoestte.

Roy lachte.
Roland nam nog een slok. Nog één. En nog één.
Hij liet een boer.
Alle oefening baart kunst, maar deze oefening deed bij mij een alarmbel rinkelen.
Roy keek met grote ogen naar deze vertoning. De straatvechters waren zich er niet van bewust dat hun mond open stond.
Roland bleef drinken, met kleine slokken, maar hij ging door.
Ik griste de fles uit zijn hand toen er nog een laagje in zat met de dikte van een vinger.
'Ho!' riep Roy.
'Dit is onzin!' zei ik. 'Dit is gevaarlijk, hij zuipt in zijn eentje een kwartfles op. Tachtig procent alcohol! Wil je hem dood hebben?'
Roland reageerde zelf niet, hij keek alleen naar ons alsof we een toneelvoorstelling opvoerden die hij objectief moest beoordelen.
Toen die herfst een vliegtuig op de Bijlmer in Amsterdam neerstortte, zag ik met mijn moeder een nieuwsreportage over de ramp. Een vrouw bij een hek constateerde nuchter: 'Mijn kind is dood, geloof ik.' Haar ogen waren leeg en haar stem was dof en emotioneel. Ik snapte haar houding niet in combinatie met haar boodschap. Mijn moeder legde uit terwijl ze haar ogen niet van het scherm afhaalde: 'Ze is in shock.' Na dat

programma dacht ik terug aan Roland hier bij het water. Hij met zijn glazige ogen en een gezapige blik. Ik realiseerde me met terugwerkende kracht dat Roland ook in shock moest zijn geweest. Hij was dan geen dierbare kwijt, maar hij was zelf wel verloren.

‘Helaas moet de fles leeg,’ zei Roy. ‘En niet in het gras graag.’

Eén vinger moest lukken, dacht ik. Nijdig keek ik naar Simon. Hij had zijn voornaam mee, hij zou als een ware Cyrener dit glazen kruis van Roland moeten overnemen. Maar hij keek alleen maar stoïcijns terug. Voor Roy de fles uit mijn handen kon trekken, zette ik de fles aan mijn mond en ik probeerde met zo groot mogelijke teugen de sterke drank weg te drinken. Toen de laatste druppel eruit was, stond ik op en ik gooide de fles met kracht het water in. Ik was woedend.

Roland keek nog steeds neutraal.

Ik keek Rien, Stefan en Simon één voor één aan.

‘Bedankt voor de hulp. Bedankt voor het meedrinken.’

Simon spuugde in het gras voor me. Ik spuugde op zijn spuug.

‘Ok,’ zei Roy. ‘Je hebt de opdracht in ieder geval volbracht.’

Ik voelde me weer aardig dronken worden en ik kon me alleen maar voorstellen hoe Roland zich moest voelen. Hij had meer dan het dubbele van mijn hoeveelheid naar binnen gegooid. Voor iemand die nog weinig had

geëxperimenteerd met drank, was dit een zorgwekkende hoeveelheid.

‘Het is tijd voor deel twee van de opdracht,’ zei Roy. Hij keek op zijn horloge. ‘Het is acht uur,’ zei hij. Het schemerde.

Ik vroeg me af wanneer onze ouders zich zorgen zouden maken. Wanneer zouden ze in hun auto stappen en ons komen ophalen? Misschien wel niet. We bleven wel vaker bij iemand thuis hangen. ‘Bel de volgende keer even,’ zei mijn vader dan geërgerd, vooral wanneer we met een paar biertjes een actiefilm bleven kijken. Dat duurde vaak tot een uur of twaalf, één, terwijl mijn ouders, onze ouders, bezorgd waren. Tenminste, dat zeiden ze. Meestal sliepen ze. We konden ons ook niet voorstellen waarom je dat als ouder zou doen, je zorgen maken terwijl je ook kunt slapen, maar ze deden het blijkbaar. Even bellen was niet altijd vanzelfsprekend. Bij iemand thuis konden we de vaste telefoon pakken, maar mobiele telefoons waren er nog niet en voordat we uit een telefooncel zouden bellen, dan moest er écht iets zijn. Nu was er écht iets, maar er was geen telefooncel. ‘Het is tijd voor actie.’ Roy stond op. Hij wees naar het water.

‘Dit ga jij doen,’ zei hij. Hij wees naar Roland, die stoïcijns terugkeek.

‘Je zwemt naar de overkant, dan weer terug en dan is het klaar. Dan mogen jullie naar huis.’

NA ZONSONDERGANG GEEN RECREATIE

stond er bij onze fietsen op een bordje. We hadden dat al honderden keren gezien. Nooit vroegen we ons af waarom niet, maar nu begon er bij ons toch iets te dagen. Het zou met het water te maken kunnen hebben.

‘Dat is gevaarlijk,’ zei Stefan. ‘Ik heb dat wel eens gehoord. Er is van onze school al eens een jongen verdronken hier.’

‘Wie?’ vroeg Simon.

Ik draaide verontwaardigd met mijn ogen. Alsof dat van belang is, dacht ik, maar ik sprak het niet uit, want in deze situatie wilde ik het vuurtje tussen Simon en mij niet verder opstoken.

‘Die dikke jongen uit de tweede klas,’ zei Stefan.

‘Woonde aan de Goudkust in Het Dorp. Rijke ouders en wilde zich bewijzen. Was nog verder opgezwollen dan hij al was.’

‘Veel in het leven is gevaarlijk,’ zei Roy, bijna filosofisch. ‘Maar het interesseert me geen moer,’ voegde hij daarna toe.

Hij keek Roland aan. ‘Nou, nieuweling, ga je nog wat doen?’

Roland stond op en begon zijn shirt en schoenen uit te trekken.

‘Niet doen, Roland,’ zei ik.

Roland ging door. Zonder acht te slaan op mijn opmerking, zorgde hij ervoor dat hij nog slechts in zijn zwembroek stond. Hij liep naar het water.

Ik wilde tijd rekken, misschien zou een van ónze ouders dan niet komen, die waren erger met ons gewend, Rolands ouders waren wellicht wel voorzichtig aangelegd.

‘Niet doen, Roland,’ zei ik nog een keer en ik stond op. Roy grijnsde.

Op dit moment wilde ik Roland niet eens overtuigen om het niet te doen, maar ik wilde naar hem toe lopen om hem iets te vragen.

Roy had zoveel plezier dat hij me niet tegenhield.

Ik liep tegen Roland aan en pakte theatraal zijn arm.

‘Niet doen!’ zei ik nog eens.

Toen zachtjes: ‘Heb je afgesproken thuis te komen eten?’

Ik hoopte ‘ja’, in dat geval moesten zijn ouders toch echt een keer polshoogte komen nemen hier.

Hij schudde zijn hoofd. Ik voelde mijn ingewanden naar beneden zakken.

‘In jullie vriendengroep werd het vast niet geaccepteerd,’ zei hij zacht. ‘Jongens, ik moet naar huis, om te eten.’ Hij fluisterde schertsend met een overdreven piepstemmetje.

Fijn, hij wilde stoer zijn, net als ik. Net als wij allemaal. Jongens zijn dom, verschrikkelijk dom, dacht ik. Zetten hun verstand opzij om hun gezicht te redden. Sommige meiden zetten hun geweten opzij voor dat doel, dat is veel slimmer.

Terwijl ik mezelf en de pubertijd vervloekte, zette Roland al een paar stappen in het water.

‘Tot straks,’ zei hij.

‘Als je aan de overkant bent, rust dan even, ook al wil je direct terug. Je moet op krachten komen, al is het maar vijf minuten.’

‘Het komt goed,’ zei hij.

Toen keek hij me even lachend aan en zei: ‘Straks is het voorbij.’

Het waren de laatste woorden die hij tegen me sprak.

Roland liep verder het water in tot aan zijn middel en liet zich toen voorover vallen. Hij begon met de schoolslag te zwemmen.

De jongens op het gras zaten nu bijna gebroederlijk naast elkaar. Ze hielden de verrichtingen van Roland in de gaten. Ik ging ernaast zitten, op gepaste afstand. Niet één van deze jongens kon ik tot een vriend rekenen op dit moment. Met een ijzersmaak in mijn mond stelde ik vast dat ik op dit moment maar één vriend leek te hebben, en die zwom nu naar de overkant.

‘Hoe ver is het?’ vroeg Stefan zacht.

‘Ruim achthonderd meter,’ zei een van de straatvechters rustig.

Het decor waar ik naar keek was macaber: rivalen zaten gemoedelijk met elkaar te babbelen om te kijken naar de verrichting van de mislukte Messias. Zijn glazen kruis dreef ergens rond, waarschijnlijk zou het etiket er langzaam afweken. Het Glazen Kruis, bedacht ik me toen. Die fles, dobberend op het dodelijke water, kon Roland niet redden, maar mij in de jaren die erop volgden wel. Mijn geest kon zichzelf wissen met het glazen kruis dat pijn doet, maar verleidelijk blijft.

Op het gras keek ik naar de kleren van Roland. Ik begon me gekke dingen af te vragen. Stel dat deze actie nu eens legendarisch zou worden in Het Dorp? Werden zijn kleren dan geld waard? We konden erom dobbelen. Hij zou ze straks weer nodig hebben, dacht ik, maar de

gedachte dat zijn kleren opeens meer waard leken dan
hijzelf, vond ik tragisch en ironisch tegelijk.

De wind stak op. Het was tien voor half negen en de
schemer werd overtuigender. Hij was nu vijf minuten aan
het zwemmen. Zijn hoofd werd steeds kleiner, het werd
een speldenknop ergens in het water. Wat als hij ineens
onder water zou schieten? Ik visualiseerde het. Zou ik
hem achterna gaan? Wat als er monsters in zaten die met
zonsondergang wakker worden? En de man van het
meer? Alle verhalen hebben een oorsprong, dus die
handen met tentakels, misschien grepen die al wel naar
Roland.

‘Dit is saai,’ zei een van de straatvechters.

‘Hij moet ook nog terug,’ zei Roy.

Ik haatte hem. Hij wilde actie, ten koste van een persoon.
Het werd vijf voor half negen, Roland was nu bijna over
de helft van de plas. Hij ging niet snel, want er was een
sterke stroming in het water. Opeens klotsten er ook
golfjes op het zandstrandje. Hoe kon dit, vroeg ik me af.
Golfjes vielen me nooit eerder op en nu waren ze er, tot
schuim aan toe. Was dit waarom dat bord er stond? Ging
het water nu opeens in beweging komen?

‘Er is opeens veel beweging in het water,’ zei ik.

Ik was bang, en ik wilde dat iemand zou zeggen dat dit
altijd zo is, maar dat dit overdag nooit opviel.

‘Temperatuurverschillen,’ zei een van de straatvechters.
‘Daar krijg je stroming van.’
Mijn maag keerde zich om.
‘Alleen dieper in het water,’ zei Roy. ‘Toch?’
Niemand antwoordde, want niemand wist het.
Ik hielp het hem hopen.
‘Misschien moeten we roepen dat hij ook onder water moet zwemmen,’ zei Roy grinnikend.
Het liefst wilde ik hem nu slaan.
‘Wat als er iets gebeurt?’ zie een van de vechters opeens.
Hij keek zenuwachtig naar Roy.
‘Hoezo? Daar komen we toch voor?’
De vechter zei niets terug, plukte aan zijn knie en keek weer naar het water.
Roland was bijna bij de overkant. Het was bijna kwart voor negen.
We keken gespannen naar zijn finish.
De lange wijzer op mijn horloge kroop voorbij de negen en in de verte zagen we een wit vlekje het water uit klimmen. Het witte vlekje ging daar op de kant zitten.

‘Laat hem daar niet te lang zitten, we hebben niet eeuwig de tijd,’ zei Roy.
Hij zat er nog slechts twee minuten, toen Roy opstond en naar het water liep. Hij vormde een kom om zijn mond met zijn handen en schreeuwde: ‘Terugkomen! Nu terugkomen!’

Ik hoopte dat Roland bleef zitten.
Dat deed hij ook, maar niet voor lang. Na een halve minuut zag ik het witte vlekje in beweging komen. Dit was niet de rust die hij nodig had, dacht ik bij mezelf. Aan de andere kant, misschien zou hij alleen maar koud worden in zijn spieren nu hij daar zo nat zat. Het witte vlekje verdween weer in het water. Mijn horloge gaf vijf voor negen aan en Roland was niet meer te zien.

Roland bleef onzichtbaar.
'Waar is hij?' vroeg Simon.
'Fuck, hij is weg,' zei Rien.
Ze schuifelden zenuwachtig met hun billen over het gras. De straatvechters keken ook elkaar even aan en vervolgens naar Roy.
'Wacht nou maar,' zei deze, maar hij durfde niemand aan te kijken.
De minuten kropen voorbij.
'Wat als er iets is, dan moeten we hulp halen,' zei ik.
'Houd toch je bek. Jullie allemaal,' zei Roy. 'Jullie zitten allemaal te mekkeren. Het is nu gewoon minder goed te zien omdat het donker wordt.'
Het was vijf over negen geweest. Ik dacht erover om hem gewoon te roepen. Hopelijk, als hij nog zwom, had hij kracht om terug te roepen.

Ik stond op om ook een kom om mijn lippen te vormen, toen ik een heel miniem speldenknopje tussen het donkere water zag. Het was bijna niet te onderscheiden, maar het moest hem zijn.

‘Daar!’ riep ik. Ik wees naar voren. ‘Hij zwemt daar, bijna in het midden!’

‘Yes, dat is hem,’ zei Simon. Hij klonk opgelucht.

Roy en zijn vechters waren stil.

Het waaide nog harder. Er vielen een paar druppels.

‘Het gaat regenen,’ zei de jongen met twee ringen door zijn neus. ‘Ik heb hier geen zin in.’

Sterker nog, het regende al. Niet heel hard, maar de kleine druppeltjes vielen in een welhaast gelijkmatig tempo op het water, waar kleine kringetjes ontstonden.

Opeens riep Roland iets. Zijn hand ging de lucht in.

Hij verdween onder water. Dat was niet haarfijn te zien, maar de speldenknop was weg.

Weer maaide een arm naar iets boven het water en toen was er niets.

Het werd kwart over negen en het bleef stil.

Ik rende naar het water.

Een van de vechters volgde mij.

Alleen maar golvende water en regen.

Kommetjes van de stroming, kringetjes van de regendruppels.

‘Hij is weg!’ riep de vechter.

‘Misschien is hij de weg kwijt,’ zei Roy.

‘De weg kwijt?’ zei ik geërgerd met een vragende toon.
‘Heeft hij een dooplopende steeg genomen? Hoe kun je nou de weg kwijt zijn op het water? Of in het water?’
Roy schreeuwde tegen me: ‘Misschien zwemt hij schuin! Zijn oriëntatie kan hij kwijt zijn. Kijk eens goed!’
‘Doe het zelf!’ gilde ik tegen hem.
Iedereen kwam omhoog en we stonden allemaal pal tegen de waterrand. Sommige schoenen werden nat, maar niemand bekommerde zich daarom. De paniek begon zich te ontplooiën.
‘Godverdomme, hij is weg, echt weg. Heb je nou je zin?’ Ik keek Roy aan.
‘Ga hem dan redden,’ zei hij.
‘Het is jouw schuld, dikke!’ riep ik.
Hij deed daar niets op, hij had op dit moment een groter probleem dan mijn belediging.
‘Dan had hij het niet moeten doen!’ schreeuwde Roy.
‘Je hebt hem ook wel lekker de ruimte gegeven daarvoor!’ schreeuwde ik terug.
‘Roland!’ riep Simon.
Ik viel hem bij.
De laatste gezamenlijke actie van mijn voormalige vrienden en mij was het scanderen van de naam Roland.
We riepen allemaal het water toe.
Maar er kwam geen reactie.

‘We moeten hulp halen,’ zei Simon. Hij strikte nog eens zijn veters en wilde weglopen.

‘We moeten nu helpen,’ zei ik. ‘Als hij nu verzuipt, is hij niet meer te redden. Eer jij de hulp hier hebt, ligt hij al lang op de bodem weg te rotten.’

Stefan tikte me aan. ‘Straks verzuipt een van ons ook,’ zei hij.

‘Is dat het enige waar je aan denkt?’ vroeg ik, maar een stemmetje in mijn achterhoofd was het met hem eens. Het was niet verstandig om erachteraan te gaan. Met twee personen had ook geen zin, niet bij reddingzwemmen. We zouden elkaars schenen blauw trappen.

Toch kon dit niet gebeuren.

Intussen liep Simon weg. ‘Jongens, ik ga echt hulp halen, wie gaat er mee? Op de weg terug naar het dorp staat misschien nog ergens een telefooncel.’

Ik wist bijna zeker dat er geen telefooncel zou staan, hij moest daarvoor Het Dorp in fietsen. Hij was dan twintig minuten verder.

Ik had niet de energie om hem tegen te houden.

‘Ik ga mee,’ zei Stefan.

‘Ik ook!’ riep Rien.

Ze liepen alle drie weg.

Ik keek naar Roy en zijn vechters.

‘Je kunt ons wel aankijken, maar we hebben hem echt niet het water in gegooit,’ zei Roy.

‘Dat je dat durft te zeggen,’ zei ik. ‘Je hebt hem gedwongen.’

Ik voelde me schuldig ten opzichte van Roland. Te schuldig. Ik trok mijn kleren uit en snoerde mijn zwembroek beter dicht.

‘Dan ga ik wel,’ zei ik met hijgerige stem.

‘Je doet je best maar,’ zei Roy.

Ik stapte het water in en draaide me om.

Mijn horloge had ik nog om. Die was niet waterdicht. Ik deed het gespje los en zag nog snel dat het half tien was geweest. Met venijn wierp ik het klokje in het gras.

‘Ik weet waarom je dit hebt gedaan. Om die Layla.

Roland heeft me het verhaal verteld. Ik zal alles daarover vertellen en als er echt iets met Roland is, dan heb jij een heel groot probleem.’

Roy keek me alleen maar uitdrukingsloos aan.

‘Ik heb sowieso al problemen genoeg,’ zei hij.

Dat was nou juist de pest met hem.

‘Kansloze,’ zei ik. ‘Kansloze kermisklant.’

Ik dook het water in en zwom in de richting waar ik Roland voor het laatst dacht te hebben gezien. Ik voelde modder op mijn achterhoofd neerkomen.

‘Ik ben geen kansloze kermisklant,’ zei Roy. Er droop een restje modder van zijn vingers. Hij leek te huilen.

Bijna kreeg ik medelijden met hem. ‘Jij bent een mietje,’
zei hij.

Ik stak mijn middelvinger naar hem op en dat was mijn
laatste aandacht voor Roy. Toen zwom ik verder het
donker in.

Het leek een eeuwigheid, maar ik bereikte toch het punt waar Roland met zijn armen maaide. Ik watertrappelde en keek om me heen. Alleen maar klotsend water. Onder me was er pikkedonker. Ik kreeg kippenvel, ik haatte die duisternis onder me.

Nergens zag ik hem.

‘Roland!’ riep ik.

Alleen maar duisternis.

‘...terug! .....terug, idioot!’

Roy riep me. Hij was zelf een idioot.

‘...gaan!’

Ze liepen weg.

Het begon harde te regenen en het werd nog kouder.

Ik keek achter me en voor me. De afstand naar de overkant was korter dan de afstand richting de plek waar Roy modder op mijn achterhoofd smeed.

‘...ukkel!’ riep Roy weer. Toen was het stil.

Ik besloot door te zwemmen. Opeens was er een hoopgevende gedachte. Stel dat Roland zich omgedraaid had toen hij zwaaide? Misschien wilde hij dat aangeven? Hij had misschien last van zijn spieren, misschien kon hij niet meer? Hij besloot naar de overkant te terug te gaan en daar gewoon te gaan liggen tot er hulp kwam?

Ik zwom harder, ik kreeg meer energie van deze gedachte. Dat zou mooi zijn, als ik Roland daar in het gras zou zien liggen. Hij zou mij uit het water zien

komen en me dankbaar zijn. Dankbaar dat ik het was die hem niet liet stikken.

Mijn schoolslag ruilde ik in voor een borstcrawl. Ook dat deed op een gegeven moment pijn. Terug naar de schoolslag. Steeds dichterbij kwam ik bij de kant en ik keek al aandachtig naar het gras voor me. Waar was hij? Zag ik ergens een witte vlek liggen? Misschien had hij zich voor de warmte in de bosjes helemaal achteraan verscholen?

Er kwam modderachtige ondergrond onder mijn voeten en ik liep langzaam door het water richting het kleine strandje. Mijn voeten raakten het gras. Het was koud, maar ik merkte dat nauwelijks. Nergens Roland.

Ik voelde mijn voeten wat dieper in het gras wegzakken. In de bosjes achteraan ook niets. Zand plakte aan mijn voeten en takjes prikten in mijn zolen. Achter die bosjes alleen maar hoge hekken.

Ik zocht het gras af, maar nergens was Roland te vinden. 'Verdomme,' verzuchtte ik.

Nu had het weinig zin hier in het donker op het gras rond te blijven lopen. Ik moest terug.

Er rommelde iets. Onweer. Heel ver weg, maar het was onweer.

Ik zag het niet zitten om de hele nacht hier aan de overkant te blijven.

Ik liep naar het hek waar de machine nog steeds pufte.
Gesloten met een dik slot. Sahid gebruikte goed
materiaal.

Ik liep naar het andere hek. Ook dicht.

Twee hekken, bosjes, nog een hek en water. Ik was
ingesloten.

Gangbang, dacht ik. Toen we vanmiddag langs het
gangbang-bordje liepen, was er aan de waterkant van het
hek een doorwaadbare plaats. Daar waar de jongens met
bierflesjes keilden. Als ik nou eens zou springen? Er zou
glas liggen, maar als ik ver genoeg sprong, dan kon ik de
grasachtige overkant van de geul halen. Ik liep naar de
zijkant van het hek.

Het was een brede geul. Ik wist niet of ik dit springend
zou halen.

En als ik nu eens eerst zwom en dan afboog om ergens
aan de zijkant aan de kant te komen? De machine bleef
puffen. Bij beide kanten van de hekken maakte het ding
zijn onverstoorbare geluid en bordjes met uitroeptekens
stonden in het water.

LEVENSGEVAARLIJK

stond er.

Het was een te groot risico om er langs te zwemmen. Ik
zou voor de zekerheid een grote boog moeten doen, en

dan kon ik net zo goed naar de overkant zwemmen.
Achthonderd meter, nog één keer. Ik zou het kunnen.
Toch dacht ik nog een keer aan mijn springkansen. Het
zou zo veel moeite schelen.
Vaste grond onder mijn voeten aan de andere kant van
het hek en dan weliswaar een heel eind omlopen naar de
andere kant van de recreatieplas, maar lopen kon ik beter
dan zwemmen.
'Ik doe het gewoon,' zei ik tegen mezelf.

Ik nam een aanloop, helemaal tot aan het andere hek.
Toen ik het staal van dat hek tegen mijn hak voelde, nam
ik een sprint. De aanloop was lang. Ik zette mijn voet af
op deze kant van de geul en bracht met al mijn kracht de
rest van mijn lichaam naar voren. Ver kwam ik niet, niet
verder dan de helft van de geul.
Ik raakte de waterige ondergrond en twee pijscheuten
schoten via mijn enkels omhoog naar mijn kruin en weer
terug naar mijn zolen.
Mijn lichaam knakte dubbel en ik viel voorover. Overal
glas. Ik kon mijn voeten niet zien, maar stukken glas
zaten er nog in, voelde ik. Een stekende pijn tot op het
bot. Er leek iets in mijn bot te krassen. Met mijn handen
kon ik net bij de opstaande rand van de andere kant van
de geul en mijn vingers beroerden het gras daar. Weer
een snee, ditmaal in mijn handpalm en een schuivend
geluid.

Mijn ogen werden groot. Ook die hele opstaande rand lag bezaaid met gras. Rinkelend schoven hele stukken naar beneden het water in.

‘Au...’ Ik siste lucht tussen mijn tanden door. Die rand op klauteren had geen zin, ik zou mezelf geselen en bloederig de bovenkant bereiken, als me dat al zou lukken zonder slagaderlijke bloedingen.

Ik viel achterover, de waterige modder in. Voorzichtig draaide ik me om op mijn buik en ik kroop terug naar de plek vanwaar ik gesprongen was. Ook daar rinkelde wat glas, maar het was minder massaal. Ik tijgerde voorzichtig de graswand op en toen ik eenmaal boven was, ging ik liggen. Ik was weer terug op het gras waar ik de aanloop had genomen.

Ik huilde. Mijn knieën trok ik op tot aan mijn borst. Het regende nog harder, de koude druppels deden pijn op de sneden in mijn voeten en handen. ‘Au, het doet zo’n pijn,’ fluisterde ik. Het was alsof mijn wonden ademden. De koude lucht voelde ik in mijn open vlees. Er rommelde nog een keer onweer, nu dichterbij.

Een paar minuten bleef ik liggen en ik realiseerde me dat ik moest gaan zwemmen. Ik kon hier niet de hele nacht blijven.

Misschien had Roy gelijk gehad en was Roland inderdaad verkeerd gezwommen? Misschien werd hij

door stroming even ondergetrokken en kwam hij een paar meter verder gedesoriëteerd boven? Die verplaatsing konden wij van die afstand natuurlijk gemist hebben. Hij zou daar nu weer aan de overkant kunnen staan.

Ik moest terug.

Voorzichtig liep ik over het gras en het zand terug naar het water. De wonden deden vreselijk pijn. Het gras sneed erin. Ook op het moment dat ik mezelf in het water liet vallen, beet het koude water in mijn vlees. Zo werden gemartelde gevangenen constant bij bewustzijn gehouden, had ik ooit gelezen. Het fijnste voor een martelaar, is op een gegeven moment het martelen zelf. Hij verliest het bewustzijn en stapt in een warm bad. De beul ziet dat en spuit koud water erop. Dat doet pijn én het brengt de martelaar terug in het hier en nu.

Beulen zijn zo wreed, dacht ik. Hoe kon je nu ooit martelen?

Ik begon weer aan mijn schoolslag en ging als snel heldhaftig over in de borstcrawl. Het rommelde weer en opeens was er een gigantische lichtflits aan de hemel.

Met angstige ogen keek ik omhoog. Ik spuugde het vieze water uit. Wat als de bliksem het water raakte? Ik zou geroosterd worden. Nog harder begon ik te zwemmen, de borstcrawl werd ongecontroleerd.

Er zaten slierten aan mijn enkels.

‘Die monsters bestaan misschien wel echt,’ zei Roland in mijn gedachten.

Ik zag mezelf ondergaan, net zoals ik vanmiddag in de zon de kinderen één voor één in het water zag verdwijnen. Een groene man onder me, trok me naar beneden, naar de bodem van dit meer.

‘Het is geen meer,’ zei ik zacht. Ik kreeg wat water binnen en proestte.

Weer trok er een sliert aan me.

De gedachten drongen zich weer aan me op. De woorden van Rien klopten in mijn binnenste: ‘Er liggen botten op de bodem.’

Ik werd kwaad. ‘Er ligt niets, het zijn gewoon plánten!’ Snel rukte ik aan iets bij mijn enkels, trok er hard aan en hield het voor mijn neus. Het was glibberig en bruin, maar het was een plant. Het rook naar een ongewassen aquarium.

‘Verder,’ zei ik zacht. ‘Verder nu.’

Ik ging over op de schoolslag en probeerde zo systematisch mogelijk te zwemmen.

Weer een lichtflits en een enorme knal. Die was heel dichtbij.

Ik versnelde mijn slag.

De wind waaide hard en ik voelde dat ik opzij geduwd werd.

Er was pijn in mijn rechter kleine teen. De kramp trok naar mijn knieholte en ik kon even niets met mijn been. Ik gromde en graaide naar mijn tenen. Hard trok ik ze naar me toe, onhandig trappelend met mijn andere been. Mijn pijnlijke been bewoog ik nu machinaal. Streck, buig, strek, buig. De kramp zakte weg.

Hoe laat zou het zijn? Er was best wat tijd verstreken. Het werd nu echt donker.

Misschien was het wel kwart over tien. Misschien wel elf uur.

Zou mijn vader komen? De aanblik van zijn zoekende lichaam aan de overkant, streng en boos, vervulde me met geluk. Hij zou me wenken en wachten tot ik bij de kant was. Zou hij het water al inlopen of wachten tot ik gewoon aan de kant was? Wat vond hij belangrijker? Mij snel zien en voelen of droge schoenen?

Of ik wist waar ik mee bezig was, zou hij vragen. Ik zou hem omhelzen. Of ik misschien mijn verstand was kwijtgeraakt. Ik zou tegen hem oplopen en dan zou hij toch echt zijn hand op mijn kruin leggen. Zijn overhemd zou nat worden, maar hij zou niet terugdeinzen.

Ik dacht aan het verhaal dat Simon me ooit in vertrouwen vertelde, de middag nadat ik 's nachts kotsend naar huis moest. Ik had naast bier ook wiet genomen en trilde over mijn hele lichaam. Mijn ouders zouden het snappen, zei hij. Dat bleek zo te zijn.

Simon vertelde dat hij ooit een pilletje met een figuurtje erop had gekregen van iemand op een vreemd feestje. Die nam hij en hij wilde vervolgens, toen het pilletje begon te werken, constant uit het raam op de tweede verdieping springen vanuit het huis waar hij was. Hij was in een slaapkamer met een halfnaakt lachend meisje en een snuivende jongen. Het enige wat hij kon, was het bed vasthouden, want zijn benen wilden naar het raam. Toen dat uitgewerkt was, werd hij huilerig. Hij kon alleen maar huilen en hij wilde naar huis. Hij sprintte naar beneden, pakte zijn fiets en fietste naar huis. Zijn vader leefde toen nog. Zijn vader was een tirannieke man, daar had Simon zijn eigenwijsheid vandaan gehaald denk ik.

Simon vertelde me dat vader en moeders op een gegeven moment, als het erom gáát, hoe streng en hard ze ook zijn, altijd het juiste doen. In de jaren erna leerde ik zelf dat minder fortuinlijke kinderen ouders moesten dulden die niet het beste met hen voor hadden.

Simon kwam huilend binnen. Zijn vader keek hem met vlammeende ogen aan en hij wilde schreeuwen.

‘Papa, ik ben bang,’ had Simon gezegd. ‘Het was een pilletje, ik ga misschien dood.’

Zijn vader had hem letterlijk opgepakt, naar boven getild en onder de koude douche gezet. Toen trok zijn vader hem zijn koude kleren uit en vroeg: wie ben je?

‘Ik ben Simon, papa.’

De penis van Simon bundelde tegen de schouder van zijn vader. Simon schaamde zich, zijn vader maalde er niet om. Hij plukte zelfs een restje textiel uit het schaamhaar van Simon en keek toen naar zijn zoon op.

‘Wie ben ik?’ vroeg zijn vader, streng.

‘Jij bent papa.’

‘Wie?’

‘Papa.’

‘Wie?’

‘Mijn papa.’

‘Goed zo.’

Toen draaide zijn vader de warme kraan open, veegde snot en speeksel uit Simons mondhoek en zette hem onder de warme douche. Nadien gaf hij hem een handdoek aan.

Beneden kreeg Simon thee.

‘Morgen praten we verder,’ had zijn vader gezegd. ‘Nu slapen.’

Simon was blij dat hij toen thuis mocht komen.

Mijn vader zou nu hetzelfde doen. Natte schoenen en een nat overhemd konden hem vast niets schelen. Mijn moeder zou thuis zijn en wachten in de stoel bij het raam. Ook met thee uit de fluitketel die ze altijd te lang liet fluiten. Waterkokers kwamen net een beetje in opgang, maar daar moest ze nog niets van hebben. Dat lange fluitende geluid irriteerde me thuis mateloos, maar ik zou

mijn ziel verkopen om het geluid nu in het koude water te kunnen horen.

Weer die lichtflits, er kraakte iets. Bliksem en een harde rommel.

Opeens trok er iets aan mijn benen.

Het was een warme stroom en ik kon er niets tegen doen.

Ik werd ondergetrokken.

Het water vulde mijn oren en ik kneep mijn ogen hard samen. Bloeb, klonk er in mijn hoofd. Daarna een hard suizen.

Met alle kracht zwom ik mezelf naar boven. Dat lukte, ik hapte naar lucht. De beweging van het water leek steeds heftiger te worden. De regen kletterde erop neer en weer was er een donder in de lucht. De flits had ik niet gezien, die had zich waarschijnlijk laten gelden toen ik mezelf nog van onderen richting het wateroppervlak bewoog. Ik probeerde de schoolslag zo efficiënt mogelijk te houden. Water klotste tegen mijn voorhoofd, in mijn ogen en in mijn mond en neus terwijl ik probeerde te ademen. Het smaakte naar roestig ijzer. Ik zwom en telde mijn slagen. Eén, twee, drie, vier...

Weer een warme stroom en een koude er tegenin. Mijn lichaam werd rondgedraaid en ik werd een trechter ingetrokken. Mijn benen en heup voelde ik onder water zakken, de rest ging mee. Mijn handen probeerden de lucht boven het water vast te grijpen, te vergeefs. Weer

een harde bloeb. Weer dat suizen, kraken rondom mijn oren. De stroming trok me verder naar beneden. De trechter kantelde en voor mijn gevoel lag ik nu horizontaal in het water. Ik deed de schoolslag onder water. Het lukte me mijn adem in te houden, maar niet meer voor lang. Mijn longen konden de verleiding nauwelijks weerstaan om mijn mond te laten happen. Dan maar water, maar mijn lichaam wilde inhaleren. Gelukkig kwam er beweging, ik zwom onder water vooruit. Ik kon mezelf diagonaal richting het wateroppervlak bewegen.

Iets anders bewoog zich rondom mij, er botste iets of iemand tegen me op. Ik keek. Een arm en een hoofd. De ogen waren gesloten, maar de oogleden stonden bol, alsof de ogen er ieder moment uit konden vallen. Dat kon ik in dat moment snel zien, toen was het lichaam weg. Ik schreeuwde onder water, proestte onder water en watertrappelde bezeten naar het maanlicht boven. Er was lucht, het suizen was weg. Ik hoestte, ik wilde kotsen. Water moest uit mijn luchtpijp weg. Toen ik het wegproestte kwam er snot mee. Het water om me heen was nog in een draaiende beweging. Links van me, ongeveer vijf meter van me af, half uit het donkere water, zag ik een zwembroek en een been omhoog komen alsof het een laatste groet bracht.
'Roland, Roland, shit,' jammerde ik.

Ik zwom weer een paar meter. Weer werd ik ondergetrokken, kort en fel, maar ik werd bedreven in het omgaan met de stroming. Mijn voeten zette ik als het ware op de stroming en ik trappelde naar het deel waar mijn armen meer rust voelden in het water. Ik was boven, maar ik kon niet meer.

‘Mama,’ zei ik en ik huilde.

Jongens die om hun moeder roepen, zijn geen mannen, vond ik tot dat moment. Met mijn vader stond ik ooit te kijken bij een hardloopwedstrijd terwijl het hoog zomer was. Een van de deelnemers, een vierentwintigjarige man, ging naar de grond. Hij bewoog niet meer.

Ambulancepersoneel was snel ter plaatse en ze kregen hem weer bij bewustzijn.

‘Mama, ik wil niet dood,’ zei de jongen. ‘Nee, waar is mama,’ zei hij nog een keer. Er stonden zelfs journalisten bij die dingen opschreven. Later vond ik de quote ‘Mama, ik wil niet dood’ terug in een krant. Ik vond het daar in de volle zon een gênant schouwspel. Als ik ooit dood zou gaan, zou ik niet publiekelijk om mijn ‘mama’ vragen dacht ik toen.

Nu, hier in het water, was er geen publiek. Maar al hadden er volle tribunes om deze plas heen gestaan, dan nog had ik mijn moeder aangeropen.

De gedachte aan thuis zette mijn spieren met beheersing in beweging. Ik ging verder, wisselde de borstcrawl af met de schoolslag, en zwom richting de plek waar mijn

kleren zouden moeten liggen. Ik was nu ruimschoots over de helft en ik kon dit. Ik zou niet eindigen als Roland, rondtuimelend en dobberend in het water, speelbal van de stroming. Langzaam werd het water ondieper en de stroming werd minder ferm. Er werd nog wel aan me getrokken, alsof iets me niet uit het water wilde laten ontsnappen, maar de rukken waren niet zo meedogenloos als in het midden.

Ik zag het strand weer. Het was donker, maar ik kon het kleurverschil tussen het lichte zand en het donkere gras al zien. Dit ging me lukken.

Het water werd langzaam warmer, ik voelde dat er weer modderige ondergrond onder me zou komen. Ik zag de bomen en het betonnen hok van Sahid. Ik voelde zand onder me. Ik kon lopen. Het zand prikte in mijn wonden, maar het kon me niets schelen, ik kon lopen.

Op het gras zocht ik mijn kleren. Ik zag één van mijn schoenen en een sok liggen, maar de rest was weg. Geen gettoblaster, geen horloge. Dit was ook werkelijk de plek waar mijn kleren hadden gelegen. Roy moest ze hebben meegenomen. Dit was zijn laatste wraak naar mij toe, omdat ik hem een kansloze kermisklant had genoemd. Waarom was ik hier alleen? Waar waren de ouders van Roland? Waar waren mijn ouders? Ik keek naar boven, het was nu pikkedonker. Alleen de maan keek terug. Zou het middernacht zijn, dacht ik.

Ik moest in ieder geval weg hier. Voor Roland, die daar nog in het water ronddreef, kon ik toch niets doen. Houterig liep ik naar mijn fiets. Ik hoopte dat die er nog wel zou staan en dat het sleuteltje er nog in zou zitten, want die had ik er zelf niet uitgehaald toen Roy en zijn maten als guerrillastrijders uit de bosjes kwamen. Mijn loopje werd steeds belachelijker, want ik liep op de buitenkant van mijn voeten, aangezien die huid eeltiger was dan het midden van mijn voetzolen. Daar was de pijn van het glas het hevigst.

Mijn fiets stond er nog. Ik zocht naar het sleuteltje en voelde ook die nog in het slot zitten. Ik had alleen mijn zwembroek aan en ik had het koud. Ik stapte op, glibberde even heen en weer op mijn zadel en zocht met mijn voeten de trappers. Het deed pijn toen ik er druk op zette, maar het moest. Ook van de sneden in mijn handen werd ik me meer bewust toen ik mijn stuur vastgreep, maar ik beet de pijn weg.

Ik reed over het gras van de houten palen weg, richting het pad dat naar het fietspad naast de regionale rondweg zou leiden. Toen ik van het pad het fietspad op draaide, remde net een auto af vanuit de richting van mijn dorp, het was een typische gezinsauto, die het knipperlicht naar links aan had omdat het de auto-ingang richting de recreatieplas naderde. Het was niet de auto van mijn vader. Zijn dat de ouders van Roland, dacht ik.

Misschien. Ze zouden vergeefs zoeken op het gras en bij

het strand. Ze hadden een verwaarloosbare kans hem te kunnen zien in het water, want ik gokte dat zijn lichaam niet naar de kant zou spoelen. Het zou nog steeds door de stroming bespeeld worden in het zwierige midden van de plas. Ik had niet de energie om terug te fietsen en om te kijken of het werkelijk de ouders van Roland waren. Slechts één ding wilde ik: naar mijn ouders.

Ik fietste over het donkere fietspad, huilend en jammerend. Binnensmonds vloekte ik mezelf bij de les en ik hervond de kracht om weer na te denken over wat er gebeurd was. Hoe erg het was wat Roy en Layla teweeg hadden gebracht. Terwijl ik fietste, bleef ik huilen en het voelde bevrijdend. Door de drank en door de moeheid werd ik duizelig. Nooit was ik flauwgevallen, dus ik wist niet hoe dat voelde. De lichtheid in mijn hoofd deed me vermoeden dat flauwvallen ongeveer zo aangekondigd zou kunnen worden. Hoe meer ik Het Dorp naderde, hoe lichter ik in mijn hoofd werd. Ik had lang niet gegeten, niet gedronken behalve alcohol, ik was gewond, had zware inspanningen geleverd en ik trilde. Niet van kou, maar van iets anders. Iets dat ik nooit eerder had gevoeld. Ik trapte zo hard mogelijk om de donkere bomen van dit niemandsland zo snel mogelijk te kunnen verlaten. Voor me, richting het dorp, werd het fietspad steeds opener. Minder bomen, meer omringend weiland. Daar moest ik naartoe. Dat zou vrijheid zijn.

Mijn hoofd zat vol snot en ik voelde de druk op mijn hoofd toenemen. Er suiste constant iets tussen mijn oren. Onderweg moest ik twee keer even stoppen en mijn hoofd op mijn stuur leggen. Het asfalt van het fietspad prikte in mijn voet, toen ik deze op de grond herschikte. Toch fietste ik weer verder, richting de openheid. Rechts, ver voor me, zag ik de boerderij. Mijn boerderij. Daar waar ik met Rien nog ooit een kijkje nam. Ik gokte dat ik met hem nooit meer ergens zou komen. Tijdens onze basisschooltijd speelden hij en ik nog 'IRA tegen de regering'. Iraatje noemde hij het. De skelter was een jeep, de waterpistolen de wapens, en we speelden de beelden uit het jeugdjournaal na. Nu was het tussen hem en mij oorlog.

Mijn hoofd werd zwaarder en toen ik ter hoogte van de boerderij kwam, slingerde ik hevig. Ik kon niet anders doen dan mijn fiets tot stilstand brengen en weer rusten. Ik keek naar rechts, ik stond precies op de plek waar ik vanochtend met Simon op Roland stond te wachten. Roland die toen nog met onderzoekende ogen op ons afkwam. Roland die ik nu met gezwollen oogleden in het water zag rondtollen.

Ik werd misselijk en gaf over. De fiets gooide ik neer. De pijn in mijn voeten voelde ik nauwelijks. Met de rug van mijn hand veegde ik het braaksel van mijn lippen af. Ik keek naar de boerderij en kon me niet meer herinneren wanneer die gebouwd was. Wat stond er in gietijzeren

cijfers op? 1640? 1780? Ik stapte het weiland in en liep
langzaam naar de boerderij.
Toen hield mijn beeld en mijn bewustzijn op.

Kuchend werd ik wakker. Ik lag in het weiland. Niet ver van de boerderij. Er floten wat vogels. Het was nog donker. Hoeveel tijd was er verstreken?

Meteen dacht ik aan mijn fiets. Ik voelde me beter en moest naar huis. Door het met dauw beklede weiland liep ik richting fietspad, waar mijn fiets nog steeds half op lag. Ik pakte het ding op en stapte er voorzichtig op. Mijn wonden kleefden al een beetje dicht, maar doordat ik weer in beweging was gekomen, voelde ik sommige sneden weer openspringen. Vogels floten nog eens, alsof ze het speciaal voor mij deden. Het geluid was troostend. Hoe vroeg fluiten vogels, dacht ik. Het is geen middernacht meer. Worden vogels actief vanaf vier uur? Of vijf uur?

Voorzichtig fietste ik verder, en ik sloeg de straat in, mijn dorp in. Mijn duizeligheid was weg en ik verlangde naar mijn huis. Toen ik onze straat inreed, was daar stilte. Alle huizen waren donker, ook dat van mijn ouders.

Ik zetten mijn fiets op de oprit en liep met een pijnlijke grimas naar de achterdeur. Die was open. Mijn ouders hadden die opengelaten. Waarschijnlijk dachten ze dat ik bij Simon biertjes was blijven drinken tot middernacht met een film erbij, en dan naar huis zou komen.

Vervolgens zou ik de achterdeur op slot doen.

Ik stapte binnen en wist niet wat eerst te doen. Douchen? Slapen? Ik knipte het licht aan en keek naar mijn voeten.

Ik liet een bloederig spoor na op de gladhouten planken in de hal.

‘Straks is het allemaal voorbij,’ zei Roland tegen me vanuit het water. Ik kon me de precieze bewoordingen niet herinneren, maar ik zag hem weer staan, daar gelaten in het donkere water. Ik huilde weer. Verstrooid liep ik tegen het kastje in de hal op en een vaas met takken viel op de grond. Het geluid was zo hard dat ik even met mijn armen een schokkende beweging maakte.

Boven was er ook geluid. Ik hoorde voeten op de vloer. Er ging een licht op de overloop aan en de voeten klonken op de trap. Mijn moeders witte badjas kwam naar beneden. Ze keek naar beneden en zag mij staan in de hal.

‘Wat doe je?’ vroeg ze. ‘Waarom ga je niet terug naar bed? Het is nog veel te vroe...’

Ze pakte de boord van haar badjas en keek eens goed naar mijn gezicht, naar mijn handen en voeten.

‘Maarten!’ zei ze. Haar voeten trommelden op de traptreden.

Ze bleef even op een afstandje van me staan.

‘Wat is er gebeurd, jongen?’

‘Mama,’ zei ik. Ik huilde weer.

Mijn lippen kon ik niet stilhouden, ik huilde hartstochtelijk omdat ik eindelijk publiek had.

Ik probeerde mijn ogen open te houden en naar haar te kijken. Dat viel niet mee, want ik moest door mijn zoute tranen heenkijken. Ik likte een traan uit mijn mondhoek.
'Mama, er is iets heel ergs gebeurd,' zei ik.
'Wát is er gebeurd.' Ze vroeg het niet, maar zei het heel snel. Haar oogwit kwam tevoorschijn.
Ik snikte en hapte naar adem.
'Roland is dood,' zei ik.

Mijn moeder keek naar boven, naar de trap. Daar stond mijn vader.

‘Hij is dood,’ zei ik en ik huilde met mijn ogen dicht.

Ik voelde de armen van mijn moeder om me heen en hoorde mijn vader naar beneden komen.

‘Wat is er gebeurd met je handen en voeten,’ zei hij, het klonk alsof ik zijn handen en voeten had stukgemaakt.

Hij pakte mijn handen en hield ze in het licht. Nu zag ik pas hoe erg het was. Een willekeurig lijnenspel, als de Nazca-lijnen in Peru, dacht ik jaren later, gingen kriskras over mijn handen. Ze waren gestold, maar waren diep.

‘Glas,’ zei ik. ‘Een ongeluk.’

Mijn vader tilde mijn kin omhoog en keek me even aan, terwijl mijn moeder me niet losliet. Hij keek in mijn ogen en wilde mij zien, diep van binnen. Hij knikte, alsof hij iets zag dat hem geruststelde.

‘Vertel straks maar wat er gebeurd is. Ik bel nu de politie.’

Hij liep naar het hoge tafeltje in de gang, daar waar de telefoon op stond. Hij pakte de hoorn er ruw af en toetste een paar cijfers in.

‘Als dit weer een idee van die Simon was,’ zei hij, half schreeuwend. Hij keek woest naar mij.

‘Dit was de laatste keer dat je met hem weg was,’ zei hij snel, het laatste woordje kwam er half uit want zijn oproep werd blijkbaar beantwoord.

‘Niet nu,’ zei mijn moeder nog snel tegen hem. Ze aaide mijn hoofd.

Ik hoorde mijn vader dingen tegen de persoon aan de andere kant zeggen, maar de woorden waren dof omdat ik mijn moeders hand hoorde vegen over mijn kruin.

‘Sterfgeval,’ hoorde ik. Het was echt zo. Ik was betrokken bij een sterfgeval.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg mijn vader. Hij keek mij zakelijk aan. ‘Met die jongen?’ Hij repliceerde de vraag van de politiebeambte.

‘Verdronken,’ zei ik. Ik ook bijna, wilde ik er nog bijzeggen, maar dat leek me op dit moment niet het belangrijkste. Mijn vader praatte verder.

Mijn vader kwam terug en pakte me bij mijn nek. Hij wreef een paar keer op en neer. ‘Jongen, toch. Je moet wat eten en douchen. En slapen.’ Hij aaide wat haar van mijn voorhoofd weg. Normaal gesproken had ik mijn hoofd nu weggedraaid, ik was tenslotte geen klein kind meer, maar nu vond ik het heerlijk.

‘Wat hebben ze gezegd?’ vroeg mijn moeder terwijl ze mijn vader aankeek.

‘Ze komen straks hier en ze zijn op weg naar de recreatieplas. Maarten moet nu eerst douchen, eten en slapen.’

‘Moet hij zo niet met de politie praten?’ vroeg mijn moeder. ‘Dat zullen ze wel willen.’

‘Ze kunnen wel meer willen,’ zei mijn vader.

Hij keek mij nu aan. ‘We halen je wel op als het nodig is, kerel.’ Zijn blik was minder zakelijk nu. ‘Ga maar naar boven naar de badkamer.’

Ik nam een douche en trok een oude pyjama aan die ik al tijden niet meer droeg. Hij was eigenlijk een paar jaar te klein, maar ik wilde ook weer een paar jaar te klein zijn. Ik liep naar beneden, waar mijn moeder wat rijst met kip had staan. Ze sloegen geen acht op mijn te korte pyjamabroek. Ik at smakelijk en dronk er melk bij.

Twee politiemensen kwamen binnen. Ze wilden toch ook even met mij praten, hoewel ze snapten dat ik moe zou zijn.

Ik vertelde het hele verhaal zoals ik dit verhaal ook verteld heb, alleen in grovere lijnen. Er was een zwart gat tot aan de boerderij. Terwijl ik het verhaal vertelde, zag ik op de klok in de huiskamer dat het al bijna half zes in de ochtend was. Terwijl de politieagent wat dingen opschreef, rekende ik snel terug. Ik was waarschijnlijk om kwart voor vijf hier, iets voor half vijf zat ik op de fiets vanaf de boerderij... Dan werd ik na vier en dus wakker bij de boerderij. Daar moet ik echt wel een tijdje hebben liggen slapen, dacht ik. Maar had ik wel geslapen? Ik kon me werkelijk niets herinneren. Op het moment dat bij mij het beeld op zwart ging, was ik nog best een eind van de boerderij verwijderd. Op het moment dat ik wakker werd, lag ik een stuk dichterbij de

boerderij. Wat was er gebeurd? Hoe lang ben ik buiten bewustzijn geweest, dacht ik. Twee uur? Drie uur? Toen de agent klaar was, bedankten hij en zijn vrouwelijke collega me voor het verhaal. Hij en zijn collega zeiden dat ik maar moest gaan slapen. Ze vroegen mijn ouders of het goed was dat ze later eventueel zouden terugkomen voor meer informatie.

Ik ging naar bed, mijn ouders brachten me allebei. 'Ik heb mijn best gedaan het te stoppen,' zei ik. Mijn ouders zeiden dat ze dat wisten. Nu moest ik slapen, zeiden ze. Ik deed mijn ogen dicht en ik sliep snel.

De volgende ochtend werd ik wakker met een leeg gevoel. Eerst was ik even blij. Het zonlicht scheen naar binnen en het bed voelde vertrouwd. Toen realiseerde ik me weer wat er was gebeurd. Dat zou ik nooit weg kunnen halen. De ouders van Roland zouden me altijd haten. Wat als ik zelfmoord zou plegen? Zouden ze me het dan vergeven? Misschien. Maar mijn ouders zouden me dan haten en ze zouden de ouders van Roland weer haten. Als ik dood zou zijn, zouden zij dan erge ruzie krijgen? Mijn vader kon heel boos worden. Zou hij Rolands vader vermoorden? Zo zou het eindeloos doorgaan, totdat een paar mensen, de laatste paar overgeblevenen zouden zeggen: laten we hiermee

ophouden. Hiermee komen we niet verder. Ik vroeg me ook af: zouden hiermee nou oorlogen ontstaan? Stel je voor dat een oorlog ontstaat doordat ik besloot om iemand uit te nodigen mee te gaan zwemmen. Later, als iedereen met elkaar aan het vechten was, dan zou niemand meer weten waarom het nou gebeurde. Tijdens de lessen maatschappijleer, aardrijkskunde, geschiedenis en godsdienst kwam naast Irak ook Bosnië voorbij. ‘Wat nu in Bosnië gebeurt, gebeurde vroeger in Duitsland,’ zei de leraar aardrijkskunde toen hij iets wilde uitleggen over verschillende volken. ‘Dat is echt heel erg,’ zei hij, maar dat snapten we. Hij vertelde dat Serviërs een konvooi Bosniërs hadden aangehouden en toen verschillende mensen doodschoten. Eén voorbeeld dat de leraar gaf, vergat ik nooit meer. De Serviërs pakten een baby uit de armen van een Bosnische vrouw, gooiden de baby omhoog als een houtduif, en twee militairen schoten erop. Het kleine pakketje viel dood op de grond. De leraar vertelde alleen maar dat ze de baby omhoog gooiden en doodschoten, maar in mijn hoofd werd het een verschrikkelijk schouwspel. Hoe konden mensen dat doen? Zouden dat soort dingen ontstaan door Layla? Layla en Roy? Layla, Roy en ik? Mijn ouders en Rolands ouders?

Beneden ging de bel.

Ik hoorde mijn ouders praten met twee mannen.

Mijn moeder liep snel naar boven.

‘Maarten, je moet je snel aankleden.’ Ze keek bezorgd.

‘Twee politiemensen willen met je praten.’

Toen ik beneden kwam, stonden er twee politieagenten voor me. Ze keken neutraal.

‘Goedemiddag, Maarten,’ zei de linker. Middag? Ik had geen idee hoe laat het dan zou zijn. ‘We zouden graag even met je verder praten.’

Ik keek mijn ouders aan.

‘Ik ga mee,’ zei mijn vader.

‘We gaan even naar het bureau,’ zei de andere agent.

Ze stapten allebei naar buiten. Ik vond deze sfeer maar raar.

Mijn vader aaide over mijn kruin. ‘Het komt goed,’ zei hij zacht.

Die geruststelling stelde mij juist ongerust.

Op het moment dat we bij het politiebureau aankwamen, kon ik in gesprek gaan met een meneer in een overhemd in korte mouwen. Hij was vriendelijk en vroeg of ik goed geslapen had. ‘Ja,’ zei ik. Ik werd zenuwachtig, want ik had geen idee wat er ging gebeuren.

Mijn vader pakte me bij mijn schouder, om me te geleiden richting de kamer waar de meneer mij wilde spreken. Toen we bij de deur kwamen, liet mijn vader me los.

‘Hij wil je even alleen spreken,’ zei mijn vader. ‘Je hoeft nergens bang voor te zijn. Ik zit hier.’ Hij wees naar de stoel die net buiten de afgesloten kamer om de hoek stond.

Maar ik was wel bang.

***

Stiegford kuchte ingetogen, hij had pijn.
Hij lag tegen twee kussens op het ziekenhuisbed,
waarvan de hoofdkant omhoog gezet was. Ik hield een
glas water met een rietje bij zijn gezicht, hij dronk
dankbaar.
'Bastonen zijn dwingend,' mompelde hij.
'Wat zeg je?'
'Bastonen... zijn dwingend...' Hij hield zijn ogen
gesloten terwijl hij dat zachtjes zei, met breekbare stem.
Met enige bezorgdheid dacht ik dat hij misschien lag te
ijlen. Ik durfde hem niet te vragen wat hij precies
bedoelde.
'Dat dacht ik in het water, toen de warme en koude
stromen aan elkaar trokken,' vulde hij zelf al aan, 'met
mij als lijdend voorwerp. Bastonen zijn dwingend. Ze
trekken de hogere instrumenten naar beneden, het is nooit
andersom. De bassist heeft macht in de muziek, hoewel
dat niet opvalt. Het fundament heeft macht in de
bouwwereld. De structuur van de tekst heeft macht in de
tekstanalyse, ongrijpbaar bijna.'
Hij ademde piepend. Zijn ogen kreeg hij niet meer open.
'Het volk...', hij kreunde, '... het volk heeft de macht,
hoewel ze dat zelf niet beseft, onder welk autoritaire
regime dan ook. Onderstromen hebben de macht over de
bovenstromen. Ertegenin zwemmen heeft geen zin. Een
andere route zwemmen wel. Door niet naar boven, maar

verticaal te zwemmen, heb ik die avond mijn eigen leven gered.’

Stiegford greep even naar zijn borst en trok een grimas. ‘Macht tegenwerken heeft geen zin. Meebewegen en de macht vervolgens laten vallen, dat is de kunst. De dood is machtiger dan ik. Ik zal meebewegen en angst niet laten zegevieren. De angst laat ik vallen, zodat deze mij niet kan laten vallen.’

Weer kreunde hij even. Hij kon alleen nog maar ademen, langzaam en regelmatig. Na een stilte van een minuut opende hij zijn ogen en keek me kalm aan.

‘Het gaat niet meer hè?’ vroeg ik, voor de derde keer deze avond. De twee keren ervoor waren voordat hij begon te vertellen over zijn zwemtocht en vlak voordat hij op de fiets stapte bij de recreatieplas. Op dat moment bracht hij bij het zien van mijn bezorgde blik zijn hand iets omhoog en zei: ‘Ik moet nog even doorgaan.’

Maar nu schudde hij zijn hoofd.

‘Het gaat inderdaad niet meer.’

We hadden deze avond samen gegeten, maakten grapjes over de grappige eetborden met scheidingswandjes en lieten de artsen hun werk doen wanneer dat moest.

Stiegford moest wel vier keer een arts overreden met de mededeling dat hij ‘toch echt door’ wilde gaan. Maar nu was het op.

‘Bel me morgenmiddag,’ zei hij. ‘Ik hoop van harte dat ik dit verhaal kan afmaken. Ik hoop van harte dat ik het thuis kan afmaken.’

Ik vertelde hem dat ik dat ook hoopte. Ik hoefde hem niet eens meer uit te leggen dat het me niet meer om mijn mogelijke boek over hem ging, maar om het verhaal dat we samen opnieuw beleefden. Iedere keer dat ik hem ontmoette, werd onze samenkomst bijzonderder. We hadden minder woorden nodig, respecteerden elkaar omdat we elkaar verrassend goed gingen kennen en boven alles, we hadden ondanks de tragische context lol. Voor mezelf had ik een logeeradres geregeld in de buurt van zijn huis. Ik kon geen uren meer verspillen aan reistijd. Ieder uur telde nu.

Op mijn logeeradres maakte ik gemakkelijke fruithapjes voor hem. Niet omdat er niemand zou zijn die voor hem kon zorgen – zijn moeder was in de buurt, net als verpleging – maar ik vond het prettig om hem tijdens zijn vertellingen te voorzien van dingen die hij lekker vond. De volgende dag belde ik hem om één uur ’s middags. Hij nam zijn mobiel zelf op, althans, zijn moeder drukte op het knopje en hield het toestel tegen zijn oor. Ikzelf had dat voor hem ook twee keer gedaan tijdens ons lange gesprek. Eenmaal was het een journalist die hem wilde spreken. ‘Meneer, ik lig hier dood te gaan,’ had Stiegford gezegd. ‘Interview mijn lezers maar,’ sloot hij af en hij

liet mij op het rode telefoontje drukken. Ik voelde me vereerd dat ik wel aan zijn bed zat. Zelf was ik tenslotte nog steeds die gierige journalist, maar onze band was persoonlijk, prettig en dankbaar. Al zou mijn boek over hem niet verschijnen, dan nog kon ik vrede hebben met de uren die ik met hem beleefd had.

‘Kom zo maar langs,’ zei Stiegford tegen me aan de andere kant van de lijn. Hij klonk verkouden. ‘Ik lig goddank thuis en wonder boven wonder kan ik nog denken en praten. De pijnstilling is nog verder opgevoerd. Björn, ik wil niet te veel energie verspillen aan dit telefoongesprek, ik zie je zo.’

Zijn moeder liet me binnen. Toen ze in de gang mijn jas aannam, stelde ik me voor hoe ze ongeveer een kwart eeuw geleden haar zoon zag thuiskomen in alleen een zwembroek. Bloed aan zijn handen en voeten. De Messiasrol had hij op dat moment van Roland overgenomen, bedacht ik. Hij, met een hoofdletter H, was in één avond opgestaan uit het water waar zijn glazen kruis nog dreef, door een wisseltruc. Deze vrouw, zachte ogen en grijs krullend haar, ging straks haar zoon in zijn sterfbed vaarwel zoenen. Ze keek vrolijk en geïnteresseerd. Ik voelde me welkom en dat vond ik een hele prestatie van haar in deze situatie.

‘Wilt u koffie?’ vroeg ze.

Graag, zei ik, met een beetje melk. Ik ging langzamerhand melk in mijn koffie drinken, want het roeren beviel me. Nu Stiegford langzaam van ons wegdreef, weg van het leven, moest ik dingen tegen hem blijven zeggen terwijl het me zwaar viel om te blijven praten. Het roeren en het lepeltje, ze maakten het gemakkelijker.

Zijn woonkamer was flink verbouwd. Alle meubels waren opzij geschoven en er stond een ruim bed, met elektrische bediening. Zijn hoofdeinde was wat omhoog gezet.

‘Redt u het even zo?’ vroeg een vrouw die hem wat medicatie had toegediend.

‘Prima,’ zei hij. ‘Dank u.’

Hij keek me aan en glunderde.

‘Ga zitten, Björn. Drinken?’ Het kwam er traag uit. Aan deze woorden moest hij geen energie verspillen nu.

‘Wordt voor gezorgd,’ zei ik. ‘Vertel rustig verder en doe kalm aan.’

Hij knikte.

‘Ik was het op het punt aangekomen dat ik met die vriendelijke meneer van de politie in één kamertje zat.

Mijn vader zat op de stoel om de hoek.’

Weer knikte ik. Zijn verhaal was nog vers van de vorige avond.

‘Eigenlijk,’ zei hij, ‘is het verhaal van mijn boek al afgelopen. Mijn boek gaat in op flarden van de oorlog die

plaatsvond rondom de recreatieplas. Het eindigde bij mijn thuiskomst. Mijn echte verhaal gaat nog even verder, en is dus eigenlijk wel wat meer dan een zwemdag.'

'Dat snap ik,' zei ik. 'Wat gebeurde er in dat kamertje?'

'In dat kamertje werd ik geconfronteerd met twee zaken die ik niet zag aankomen. De eerste kon ik zelf thuis nog bedenken, maar de tweede was werkelijk een slag in mijn gezicht. De politieman, eigenlijk was hij een rechercheur gespecialiseerd in jeugdige daders en slachtoffers, begon het praatje heel ontspannen. Hij vroeg me het verhaal nog eens te vertellen en was erg geïnteresseerd in mijn relatie tot Roy en Layla...'

7

Stiegford's herinnering

Roy kende ik niet goed, Layla eigenlijk ook niet. Ik voelde me wat rood worden toen hij me vroeg of Layla en ik een relatie hadden. Nee, zei ik, en ik zag dat hij mijn kleur zag. Iedereen wil wel een relatie met haar, voegde ik toe, om mijn kleur te verklaren. Hij lachte wat. Relatie, het klonk grote-mensenachtig, het ademde gebondenheid uit en daaraan deed ik nog niet. De enige relatie met haar was mijn fantasie. Mijn fantasie wilde ik niet met hem delen. Wat deed het ertoe dat ik ervan droomde haar te zoenen, haar billen te voelen, mijn tong in haar navel te laten rondgaan en haar borsten te wegen? Gedegen legde ik uit dat Roy de hele dag bij ons terugkwam en bleef doorzeuren over een opdracht. Ook beschreef ik minuscuul hoe Layla opeens tegen Roy met een fijn scherp geluid snauwde dat hij voor haar de nieuweling moest aanpakken. De man wilde maar weten waarom zij zo samenspannen en hij vroeg zich openlijk af of dit mijn interpretatie was of de werkelijkheid. Sinds enkele maanden wist ik wat 'interpretatie' betekende, dus ik kon het ook in een mooie zin gebruiken. Het is in ieder

geval mijn interpretatie van de werkelijkheid, reageerde ik. De man knikte, hij had zijn onderlip iets vooruitgestoken, alsof hij wilde zeggen: je woorden zijn poenerig. Ondanks zijn kritische houding vertelde ik het verhaal onverstoord in grote lijnen en de grote lijnen vond hij prima, tot op het moment dat ik op de fiets wegreed van de recreatieplas. Die passage moest ik opeens tot in detail reproduceren. Dat vond ik vreemd, want voor mij was dat juist het staartje van een lange en slopende dag. Niettemin deed ik wat hij vroeg. Ik vertelde hem alles: de pijn in mijn voeten en handen, de auto die afremde bij de plas, waarom ik niet terugreed, het donker onderweg, mijn wanhoop, de keren dat ik bijna onderuitging, mijn moeheid en het moment dat ik stopte ter hoogte van die boerderij. Helaas was ik niet in staat om te vertellen wat er gebeurde vanaf het moment dat ik richting de boerderij liep en dat alles zwart werd. Daar leek de man geen genoeg mee te nemen. Zijn stijl werd harder en hij ging eerdere beweringen van mij eerder op de dag nog eens tegen het licht houden en hij confronteerde mij ermee. Ik wist werkelijk niet waar hij naar toe wilde en dat leek de man alleen maar meer te irriteren. Op een gegeven moment zei hij me dat hij het jammer vond dat ik niet met hem wilde praten en daarom moest hij mijn vader erbij roepen. Mijn vader kwam erbij, ging naast me zitten, aaide me even over mijn bovenarm en vroeg de politieman wat er

aan de hand was. De bewoordingen van die man kan ik me helaas niet meer helder voor de geest halen, want hij schakelde ineens om in archaisch en ambtelijk taalgebruik, maar ik wist direct wat hij bedoelde. Ik was verdachte.

Mijn vader reageerde daar verbolgen op en snapte niet hoe ik verdachte kon zijn in het verhaal dat ik al eerder tegen twee van zijn collega's had verteld en het verhaal dat ik zeer waarschijnlijk ook tegen deze meneer zelf had verteld.

'Je hebt toch hetzelfde verteld, Maarten?' vroeg mijn vader me. Hij pakte me even bij mijn pols en aaide met zijn duim over de rug van mijn hand.

'Ja, echt,' zei ik.

'Een jongen is dood. Hoe kan mijn zoon daarbij verdachte zijn?' vroeg mijn vader nog eens.

De man zei dat daar het probleem ook niet in zat. Toen maakte hij duidelijk wat het probleem wel was en dat was de tweede slag die ik kreeg.

Ik was verdachte en Roy was het slachtoffer.

‘Ik wil er toch op aandringen dat u duidelijk maakt waarom u denkt dat mijn zoon verdachte zou zijn ten opzichte van die Roy,’ zei mijn vader. ‘Bespottelijk, als u het verhaal goed hebt gehoord.’

De man zei dat hij niet te veel daarover wilde vertellen, want dat zou nou juist zijn verhoor en onderzoek in de weg staan.

Weer vroeg de man me om te vertellen wat er gebeurde vanaf het moment dat ik bij de boerderij aankwam.

Voor de zoveelste keer moest ik hem vertellen dat ik het echt niet wist. Ik herhaalde het als een mantra: ik liep naar de boerderij, alles wat zwart en ik werd weer wakker. De man keek me neutraal aan en knikte heel zacht en langzaam. ‘Dan weet ik genoeg, Maarten.’

Ik mocht met mijn vader gaan. In de auto keek mijn vader me aan en hij vroeg het ook nog een keer.

‘Ik weet het echt niet, pap, echt niet,’ zei ik. Ik huilde.

‘Ik geloof je.’

Hij reed zijn auto onze oprit op en keek me nog een keer aan.

‘Was er niemand bij?’ vroeg hij.

‘Hoe bedoel je?’

‘Toen je bij de boerderij aankwam.’

‘Nee, ik was alleen. In ieder geval was ik alleen toen ik daar aankwam en toen ik van niets meer wist.’

Ik snapte werkelijk niet wat die politieman dacht en wat mijn vader nu ook aan het denken was. Er ging iets in hun hoofd rond wat ik niet kon benaderen in mijn analyse destijds. Mijn vader boog zich naar me toe, gaf me een kus op mijn voorhoofd en gaf me een knuffel. Even voelde ik de knoopjes van zijn overhemd in mijn voorhoofd. Dit had ik willen voelen toen ik nat en bebloed in de gang bij mijn ouders stond, maar nu was het ook goed.

‘Je hoeft niet bang te zijn,’ zei hij. ‘Ik ben er altijd.’ Ik was hem heel dankbaar. Het was heel duidelijk dat hij dat echt meende.

Wel werd ik erg boos op God. Vijf jaar later kwam mijn vader om bij een frontale botsing met een vrachtwagen. Tot dat moment was mijn vader er altijd wanneer ik het moeilijk had, maar daarna lukte dat niet meer. Ook niet vanuit de hemel.

De dag na mijn gesprek op het politiebureau zag ik de ouders van Roland. Zijn moeder was zoals ik me dat voorstelde toen ik belde voor de zwemafpraak. Ze had mooie ogen en was heel vlot in haar bewegingen en manier van praten. De vader van Roland leek ouder. Ze zagen er allebei moe uit. Roland mocht ik nooit meer zien, hoe graag ik het ook wilde. Het laatste wat ik van hem zag, waren de dikke oogleden, vaag zichtbaar onder het troebele water en het been dat me gedag zwaaide in

de deining. Mijn moeder werd boos toen ik bleef aandringen. 'Roland ziet er niet meer uit als Roland. Je zult er nooit meer van kunnen slapen. Nu moet je ophouden!'

Zijn ouders hadden hem wel mogen zien, want ze waren erbij toen hij aan de kant werd gehaald door duikers. Er stond een vergeefse ambulance, een brandweerwagen en een politieauto, zag ik later op een foto in de krant. Hoe zouden zijn ouders hebben gereageerd? Had zijn moeder zoals in de film haar handen voor haar gezicht geslagen en had zijn vader zijn moeder omhelsd en vastgehouden om te voorkomen dat ze zou flauwvallen?

Zijn ouders zag ik van bovenaf toen ze even bij mijn ouders langskwamen. Houterig gaven ze elkaar een hand. Ik stond bovenaan de trap en gluurde naar beneden, zodat ik hen net kon zien en zodat zij mij beslist niet zouden zien. Ik durfde ze niet onder ogen te komen, ik kon het niet.

Wel mocht ik bij de begrafenis van Roland zijn. Daar gaf ik zijn ouders een hand en ik prevelde iets. Zijn moeder keek daar niet meer zo helder, volgens mij had ze niet door wie ik was. Twee vrienden uit het plaatsje waar Roland woonde voordat hij in ons dorp kwam wonen, hielden een praatje. Ik wilde ook zo graag wat zeggen, want er viel zo veel te zeggen. Maar niemand vroeg het me.

Zoals ik eerder zei, mijn vrienden waren mijn vrienden niet meer. Af en toe zag ik ze nog, zonder een woord te wisselen. Een half jaar na mijn gesprek op het politiebureau was het politieonderzoek afgerond. In de tussentijd moest ik nog een paar keer langskomen om vragen te beantwoorden, maar het werd nooit meer zo vervelend als op het moment dat ik verdachte werd terwijl Roy slachtoffer was.

Eén keer, een ruime week nadat ik met Rien, Simon, Stefan en Roland ging zwemmen, wilde de man die mij en mijn vader duidelijk maakte dat ik verdachte was, mij nog eens ‘meenemen in zijn overwegingen’. Mijn ouders mochten erbij zijn en de man zou mij dingen laten zien, zodat ik het me misschien ‘beter kon herinneren’. Hij liet me foto’s van de weg zien en van de boerderij. Van buiten en van binnen. Ik zag wat ik altijd al zag. Gras rondom de boerderij, soms wat gelig en droog en vlakbij de boerderij zwartige drek. De muren stonden nog half overeind, maar de kap die voorheen uit riet bestond, was zwartgeblakerd en half open. Binnenin was alles zwart. Er waren nog dingen te ontwaren die er ooit stonden door de hoogteverschillen, maar de boel was zo verbrand dat ik – in het echt en op de foto’s – niet kon uitmaken wat er nou binnen die muren gestaan kon hebben. De kozijnen die ooit wit waren, leken nu zwart-witte piepschuimen vensters, ze konden ieder moment in elkaar zakken.

De man liet me meerdere foto's zien vanuit verschillende posities, maar ik kon er niets mee.
'Je herinnert je niets van de plek?'
'Alleen dat ik ernaartoe liep. En dat ik weer wegging.'
Hij knikte.
Weet je nog waar je naartoe fietste, vroeg hij.
Wanneer, vroeg ik.
Na de boerderij, zei hij.
'Naar huis,' zei ik.
Hij schudde zijn hoofd. Nee, zei hij, toen je voor het eerst bij de boerderij kwam.
Voor het eerst? Ik snapte er niets van. Ik kwam maar één keer bij de boerderij, zei ik tegen hem. Hij en mijn vader keken elkaar goed aan. Mijn moeder hield zich bijna het hele gesprek afzijdig, maar ze had alles haarfijn in zich opgenomen, merkte ik jaren later nog.
'We gaan iets anders bekijken,' zei de man.
Hij pakte andere foto's, nu niet van een boerderij, maar van een woonhuis. Het was een rijtjeshuis van buiten.
'Herken je dit huis?'
Ik schudde mijn hoofd. Misschien was ik er ooit langsgefietst, het kon in Het Dorp zijn, maar ik wist het niet zeker. Daarom zei ik maar dat ik het niet kende.
Hij liet foto's van de voordeur zien.
'Nog steeds niet?' vroeg hij.
Echt niet, zei ik.
'Ook niet met iemand samen?'

‘Met wie dan?’ vroeg ik.

De man kneep zijn lippen even samen, keek naar de foto en pakte een andere foto. Ik begon zenuwachtig te worden van zijn zwijgzaamheid. Hij stelde me vragen die ik niet kon beantwoorden, maar mijn goedbedoelde wedervragen liet hij links liggen.

De foto die hij met samengeknepen lippen pakte, alsof hij zijn geduld begon te verliezen, was een huis van binnen. Waarschijnlijk het huis van de bewuste voordeur.

Hij legde een heel rijtje foto’s neer. De trap van het huis, een overloop, een kamerdeur.

‘Maarten,’ zei hij ernstig.

Ik keek hem aan, maar hij zei niets. Hij wachtte blijkbaar totdat ik de foto’s zou gaan bekijken, maar ik kon er niets mee. Ik keek mijn ouders hulpeloos aan. Zij keken terug met een zalvende blik. Niemand eet je hier op, leek die blik te zeggen. Ik voelde me in ieder geval minder alleen.

‘Ik weet niet wat u wilt,’ zei ik een tikkeltje geïrriteerd.

‘Ik ga je nu foto’s laten zien van een slaapkamer,’ zei de politieman. ‘Heb je enig idee van de slaapkamer van wie?’

Ik schudde mijn hoofd.

Hij schoof een foto naar voren.

Mijn hart bonkte even wat harder en ik voelde mijn voeten onder de tafel schuiven. Ik schrok, en ik liet dat nadrukkelijker merken dan ik wilde. De man keek me even heel aandachtig aan.

‘Herken je dit?’ vroeg hij.

‘Nee,’ zei ik snel. ‘Maar het ziet er eng uit.’

Die reactie vind ik achteraf gezien goed van mezelf. Ik herkende het werkelijk niet, maar het zag er inderdaad eng uit en ook dat kon die man niet ontkennen. Dat kon voor hem ook mijn schrikreactie verklaren.

Op de foto zag ik een lichte vloer van een slaapkamer. Een kleed rechts, een klein bureautje links. Helemaal in de top van de foto een bed, het dekbed half op de vloer. Van de onderkant van de foto tot aan het bed stonden zwarte voetstappen. Ze waren waterig en donker. Ze waren modderig. Ze kwamen van een naakte voet, omdat de tenen zichtbaar waren. Een enkele voetstap was iets uitgesmeerd door het water.

Ik slikte. Pas toen mijn vader me twee keer in mijn vingers kneep, zachtjes, merkte ik dat ik zijn hand had gepakt.

‘Wat is dit?’ vroeg ik.

‘Ik hoopte dat jij me dat kon vertellen,’ zei de man. Het kwam er niet beschuldigend uit.

Tranen prikten achter mijn oogleden.

Zelf pakte ik nog eens de foto van de trap erbij. Nu zag ik het scherper. Ook daar, zij het wat vager, donkere voetstappen. Ik werd misselijk.

‘Van wie is dat huis? Wie sliep daar?’ vroeg ik.

‘Als jij mij meer kunt vertellen, kan ik jou ook meer vertellen,’ zei de man.

Mijn vader en moeder stonden op.

‘U chanteert nu met informatie,’ zei mijn vader.

‘Dat is niet mijn bedoeling,’ zei de man. ‘Ik wil het onderzoek niet schaden. Het kan zijn dat uw zoon hier werkelijk niets van weet. Als dat zo is, en we hebben dit afgerond, geef ik u alle informatie, daar hebt u dan recht op.’

‘Kom, we gaan,’ zei mijn vader.

Ik stond ook op en liep met ze mee.

De dagen voor en na de begrafenis van Roland, vroeg ik me af hoe het met Rien, Simon en Stefan ging, maar toch verwaterde mijn aandacht voor hen. Layla verdween snel uit mijn gedachtegang. Het vreemdst vond ik de stilte rondom Roy. Niemand in Het Dorp scheen het precies te weten, maar de geruchten kwamen na een dag of twee al op gang. Hij zou op een psychiatrische afdeling van een ziekenhuis liggen, door een traumatische ervaring. Ik wist niet wat dat kon zijn. Had zijn pesterij bij de recreatieplas zijn geweten dan eindelijk doen knakken? Maar waarom dan pas nadat hij de hele dag in de weer was geweest?

Die hele zomer heb ik niet meer gezwommen. Ik had concentratieproblemen en wist niet meer wat ik wilde. Op het gras zei ik nog tegen Simon dat ik misschien economie of misschien de reclame in wilde. Het werd

geen van beide. Ik ben een oriëntatiejaar gaan doen en vervolgens ging ik op reis.

Tijdens mijn oriëntatiejaar riep mijn vader me een keer bij zich. Hij had met de politie gesproken en we mochten met de man praten die mij de vervelende vragen had gesteld. Ze hadden het onderzoek afgerond en waren tot een weinig bevredigende conclusie gekomen. Layla werd door jeugdzorg in de gaten gehouden en de straatvechters moesten zich om de zoveel tijd melden bij een instantie waarvan ik de naam ben kwijtgeraakt.

De modderige voetstappen kwamen weer op een foto voorbij.

Het bleek de kamer van Roy te zijn.

De man van de politie legde uit dat hij meer van mij wilde weten, omdat ze dachten dat ik 's nachts naar het huis van Roy was gegaan, om daar modderige voetstappen te maken op de trap een in zijn kamer. Het laatste wat de ouders van Roy van hun zoon hoorden, was gegil. Ik mocht een samenvattend verslag zien. Dat verslag zal ik nog een keer samenvatten, maar dan nog korter.

'Hij is gekomen!' schreeuwde Roy. 'Hij is gekomen!' Zijn ouders vroegen hem: wie.

'De nieuwe!'

Al die tijd keek hij met wilde ogen naar het plafond. Roy had modder aan zijn gezicht en huidschilfertjes.

'Hij gromde!' piepte Roy.

Toen gromde Roy zelf. Er kwam schuim uit zijn mondhoek en hij pakte zijn ouders beet.

'Hij gromzei..... hij gromzei....'

'Wat?'

Zijn ouders meenden te verstaan dat 'hij', een bezoeker aan zijn kamer iets zei met grommende stem.

Wat zei de stem, vroegen zijn ouders.

Roy gromde harder, trapte met zijn voeten, krabde tot bloedens toe zijn voorhoofd. Zijn ouders drukten hem met zijn armen op het bed, maar hij was sterk.

'Ik neem je mee naar de diepte,' had de stem gezegd.

Roy bleef toen kermen, bleef schreeuwen en bleef huilen.

‘Maak me dood,’ waren de laatste woorden die Roy tegen zijn ouders zei. Daarna sprak hij niet meer en murmelde hij alleen. Hij keek glazig voor zich uit, bewoog zachtjes heen en weer en maakte nauwelijks oogcontact. Vanaf dat moment zat Roy in een rolstoel. Niet omdat hij niet kon lopen, maar omdat hij het niet deed.

Het tafereel in de slaapkamer van Roy heb ik nadien meerdere malen in mijn hoofd afgespeeld. Nog steeds voel ik een beklemming rondom mijn borstbeen. Als ik het verslag beeldend maak, dan zie ik een overblijfsel van Roland de trap op lopen bij Roy.

Roland opent de slaapkamerdeur, loopt langzaam naar het bed waar zijn plaaggeest slaapt, buigt voorover naar Roy, grijpt diens kin en gromt: ‘Ik neem je mee naar de diepte.’

Dat beeld houdt me nog steeds uit mijn slaap. Een dode Roland die Roy verzekert: ‘Ik neem je mee naar de diepte.’

***

Stiegford keek me aan met halfgeopende ogen.

‘Loop eens naar het aanrecht,’ zei hij zacht. ‘Mijn moeder heeft het op mijn verzoek voor jou daar neergezet. Rechts, naast de waterkoker.’

Ik deed wat hij vroeg en ik vond er het potje dat hij me tijdens ons eerste gesprek ook toonde. Het potje met modder. ‘Dit staat voor krankzinnigheid,’ vertelde hij me toen.

Ik nam het potje mee terug naar zijn bed. Nogmaals opende ik het en rook ik eraan. Weer die geur.

‘Is dit...?’ vroeg ik.

‘Niet van de vloer daar in die slaapkamer,’ zei Stiegford.

‘Later ben ik teruggegaan naar de recreatieplas om er wat van in een potje te doen. Het heeft me slapeloze nachten bezorgd, en door het in een potje te doen, maakte ik het kleiner. Ik kon het letterlijk afsluiten.’

Ik zuchtte, ademde in en langzaam uit.

‘Hoe zal ik dit zeggen,’ zei ik.

Hij grinnikte.

Ik ging verder: ‘Vind je het erg als ik dit moeilijk kan geloven?’

‘Nee,’ zei hij. ‘Want ik geloof het zelf ook niet.’

Nogmaals ademde ik in en blies weer adem uit, alsof ik voor een hersenkraker gesteld stond.

‘Begrijp ik goed,’ zei ik, ‘dat de politie geloofde dat jij ’s nachts vanaf het moment dat je de boerderij passeerde

naar Roy ging om stappen op zijn vloer te maken om hem met grommende stem tot bezetenheid te drijven?' Stiegford knikte.

'En begrijp ik goed,' ging ik verder, 'dat dit volgens jou niet is gebeurd, dus dat jij gelooft dat Roland, of in ieder geval het lijk van Roland uit het water is gekomen om 's nachts naar het huis van Roy te gaan om hem voor altijd in een inrichting te laten verdwijnen?'

Stiegford haalde zijn schouders op, althans, hij probeerde dat. 'Ik weet het ook niet.'

'Maar...' Ik zette het potje op de grond. 'Wat denk je dat er gebeurd kan zijn? Je denkt er wel iets van, dat voel ik.'

Stiegford hapte naar adem, die werd hem steeds kostbaarder. 'Ik zwoer tegen de politie en dat zweer ik nog steeds, dat ik niet weet wat er gebeurd is toen ik bij de boerderij arriveerde. Ik heb daar toch zeker twee uur gelegen als het niet langer is. Als ik ben weggegaan en iets heb gedaan, dan heb ik dat zonder bewustzijn gedaan. Later vernam ik dat Simon, Rien en Stefan geen hulp hadden gehaald. Ze zijn naar huis gegaan, omdat ze bang waren. Dat hadden ze ook tegen de politie verteld, begreep ik. Toen ik bij de boerderij aankwam, lagen zij al op bed, en Roy ook. Wat mij bevreemdt, is dat ik op een andere plek wakker werd bij de afgebrande boerderij, dan dat ik in slaap viel, om het zo maar eens te zeggen. Het is een rare plek.'

'Je bedoelt...' zei ik, afwachtend.

‘De plek heeft iets onheilspellends.’
‘Dus je denkt aan iets... bovennatuurlijks? Is Roland via die plek, via jou actief geweest in de nacht?’
‘Ik weet het niet,’ zei Stiegford weer.
Hij was moe, doodmoe.
‘Ik moet je met rust laten,’ zei ik.
‘Ik denk het ook,’ zei hij. ‘Ik heb slaap nodig. Zie ik je morgen weer?’
Hij keek me nog net aan.
‘Graag,’ zei ik.
Voordat ik wegging, deed ik wat ik eerder niet durfde. Ik boog voorover, en kuste zijn voorhoofd. Welterusten, zei ik.
Hij pakte mijn pols en glimlachte flauw. Een traan liep uit zijn dichtstbijzijnde ooghoek.
‘Dank je,’ zei hij zacht.
Nadat ik zijn moeder gedag had gezegd, liep ik naar buiten. De zon scheen. Ik huilde.

De volgende ochtend maakte ik weer wat sap voor Stiegford klaar op mijn logeeraadres. Om half negen ging de telefoon. Het was Stiegfords moeder. Ik was ontspannen, blij dat het verhaal er op zat, of er bijna op zat. Ik keek uit naar wat ontspannen gesprekjes met Stiegford. Zou ik erbij zijn als hij ging overlijden?

Na de begroeting over en weer tussen Stiegfords moeder en mij, bleef ze even stil. Nog steeds drong het niet tot me door.

Omdat ik niets vroeg, zei ze: ‘Maarten is vanochtend vroeg overleden.’

Mijn mobiel had ik in mijn knuist geklemd.

‘Gecondoleerd,’ kon ik uitbrengen. Ze bedankte me. Ik vroeg of ik mocht komen. Dat mocht. Nadat we gedag hadden gezegd, smet ik de telefoon van me af.

Het verse sap spoelde ik door de gootsteen.

Zijn moeder zoende ik op beide wangen. Ze had tranen in haar ogen, maar maakte nog steeds een stabiele indruk.

‘Maarten had iets voor je,’ zei ze. ‘Hij heeft het me enkele dagen geleden al gegeven, nog voordat hij uit het ziekenhuis weg mocht.’

Ze gaf me een envelop. Ik pakte die aan en koesterde de inhoud voor later.

Ze pakte me zachtjes bij mijn elleboog en leidde me naar het platte bed waar Stiegford op lag. Hij was sereen.

Lippen iets geopend, ogen ontspannen dicht.

‘Fijn dat hij zo met je heeft kunnen praten,’ zei moeder Stiegford.

Ik knikte.

‘Ik hoop dat hij het ook zelf ook fijn vond,’ reageerde ik.

‘Dat weet ik zeker.’

‘Toch blijf ik het gevoel houden dat we niet klaar waren.

Maar dat waren we waarschijnlijk nooit.’

Ze glimlachte. ‘Mijn verhaal is nooit af, zei hij de eerste avond dat we thuis waren.’

‘Dat klopt,’ zei ik. ‘Zijn verhaal is nooit af.’

Epiloog

Het logeeradres liet ik voor wat het was. De envelop brandde op de passagierstoel in mijn auto. Hoe meer ik het westen naderde, hoe meer ik mij ervan vervreemd voelde. Thuis nam ik een borrel. De lamp in mijn werkkamer knipte ik aan en ik legde de envelop op mijn bureau voor me neer. Hier zou ik de tijd voor nemen. Ik bekeek de inhoud nu, morgen, overmorgen en nog vele malen, wist ik.

Het eerste wat ik uit het witte papieren omhulsel trok, was een flodderig vel, met daarop in zijn eigen handschrift een gedicht. 'Niet goed, wel voor jou,' had hij erboven gezet.

Verhalenreis

*Alleen en onverwachts
Vluchtend voor een eenzaam gemoed
Trek ik naar een plek vol herinneringen*

*Niet van mij
Maar toch door honger gevoed
Speur ik naar ieders zegeningen*

*Liefde en duisternis
Hand in hand lopen ze uiteen*

Tot een verhaal ze bindt in een tragisch boeket

*In welke huiskamer
Opent de kelk zich te leen
Opdat de lezer zijn zinnen verzet*

*Ik en niemand
Keren huiswaarts naar een open plek
Waar gastgedachten zich kunnen nestelen*

*Het verhalenboek(et)
Laat zich voeden door een lek
In mijn fantasie, netelig*

*Een slotzin die verlangt naar meer,
Een volgende reis.*

‘Van M., voor B. Ieder verhaal vindt een ander,’ stond eronder.

Vervolgens grabbelden mijn vingers naar een stuk lijntjespapier van een notitieblok op A4-formaat. In kriebelig handschrift, steeds slordiger naar het einde toe door zijn vermoeidheid, had Stiegford mij een boodschap nagelaten. Ik vouwde het dubbelgevouwen blad open en las in mezelf.

Beste Björn,

Nu ben ik nog redelijk fit, net aangekomen in het ziekenhuis. Als ik nu niets voor je schrijf, gebeurt het nooit meer. Met de hand schrijven is niet voor mij weggelegd, alles wat ik tot nu toe heb voortgebracht, deed ik respectievelijk op typemachine en computer. Vergeef me mijn gekrabbel.

Toen je mij belde met het bijna schaamteloze verzoek om me te interviewen voor mijn dood, kwam je als een godsgeschenk. Dit verhaal torste ik met me mee en in feite smeekte ik om iemand die het uit me zou trekken. Door het aan jou te vertellen heb ik mezelf lichter gemaakt. Ze zeggen toch wel eens dat iedere persoon die sterft eenentwintig gram verliest doordat zijn ziel of bewustzijn een vlucht maakt? Ik denk dat we daar nog eens twintig gram van af kunnen trekken, Björn. Nu al voel ik me een stuk lichter, en dat ligt niet alleen aan het weinige voedsel dat ik nog binnenkrijg. Naast jouw geduld voor mijn monologen, heb ik onze bijeenkomsten ook als bijzonder prettig ervaren. We hebben een goede band opgebouwd, om het maar eens afgezaagd te formuleren. Op het moment dat ik in mijn verhaal vertel dat Roland de enige vriend was die ik had toen hij in het water wegzwom, realiseerde ik me dat jij op dit moment de enige vriend ben die ik heb. Ik hoop dat jij dat ook zo

ervaart. Vergeef me mijn hautaine en gesloten houding in het begin. Het is zoals je zegt, ik word nu pas levenslustig en dat doet pijn.

Zoals ik je meldde, mag je met mijn verhaal doen wat je wilt. Ik heb een paar kleine eisen erbij die je ongetwijfeld zult respecteren. Houd alsjeblieft de gefingeerde namen in stand. Mijn voornaamste reden om dit verhaal te vertellen, is het kwijt te raken uit mijn geweten, niet om anderen ermee te schaden. Ten tweede: wees ook niet te expliciet in de beschrijving van de omgeving. Ik weet dat mensen zullen vragen waar nu die recreatieplas lag en wat nu Het Dorp is. Het lijkt mij niet van belang. Mochten ze een tipje van de sluier willen, zeg dan dat Gerrit Achterberg, een betere dichter dan ik, net na de oorlog hier in deze contreien zijn liefdesnestje vond. Meer hoeft men niet te weten. Ook hij had psychisch wat te stellen gehad. Net als Roy leefde hij roekeloos en vernietigend. Als Roy de pen als wapen had, zouden zijn gedichten waarachtig zijn als mijn strijd tegen het water. 'Een kleine ode aan het water,' het populaire vers van Achterberg, zou bijna toepasselijk worden, niet?

Dan het povere slot van mijn verhaal. Ik gok dat je mij en mijn hele verhaal in twijfel zal trekken. Tast de kanker zijn hersenen aan, zul je denken. Niets is minder waar, ik ben zo scherp als wat. De waarheid is en blijft dat ik niet

weet wat er in die boerderij gebeurd is, als ik er al in beland ben. Wel heb ik me ontelbare malen afgevraagd hoe nu de moddervlekken in de slaapkamer van Roy ontstaan kunnen zijn. Heb ik het slaapwandelen gedaan? Ik las ooit dat een man in de Verenigde Staten zijn schoonfamilie in slaapwandelende toestand vermoordde. Dan is dit nog zo ernstig niet. Of kwam het van de voeten van Roy zelf? Wie weet waar hij heeft rondgelopen... Dan Simon, Stefan en Rien: hebben zij hun gram gehaald? Ik weet het niet. Tot slot de meest onwaarschijnlijke versie: is het werkelijk Roland geweest die zich als ondode roerde in het hier en nu? Fungeerde de boerderij als ontmoetingsplek tussen mijn bewustzijn en dat van hem? Begin jaren negentig was die versie van het verhaal onbespreekbaar. Nu leven we in andere tijden, Maarten. Mocht je zin hebben het opnieuw uit te zoeken of het uit te laten zoeken, probeer het eens, zou ik zeggen. Het tijdgewricht anno nu stelt zich elastischer op ten opzichte van het bovennatuurlijke. Ik zal je helpen waar ik kan, vanaf de plek waar ik misschien zal zijn. Of niet.

Eén ding heb ik altijd verzwegen voor iedereen. In de grote envelop zit een klein envelopje met bijzondere inhoud. Ook in mijn verhaal richting jou heb ik het achterwege gelaten, omdat het mij nog steeds angst inboezemt. Kijk ernaar en denk wat je ervan wilt denken.

Ik trof het op mijn buik aan toen ik bij de boerderij vertrok richting huis. Hoe het bij mij is aanbeland? Ik weet het niet. Misschien droeg ik het per ongeluk al bij me. Of het is bij me achtergelaten. Welnu, die laatste optie is iets dat me angstig maakte en maakt.

Tot slot, mijn wens aan jou: een gelukkig en gezond leven. In ons eerste telefoongesprek rondom jouw biografieplannen vroeg ik of je niet met me mee dood wilde gaan. 'Dat zou pas compassie zijn,' grapte ik. Nu, met de dood in het vizier, ben ik me ervan bewust dat ik niet wil dat jij met me meeleeft, maar dat ik met jou meeleef. Straks trekt mijn lichaam de stekker eruit. Laten we eraan blijven terugdenken, aan de vertelling. Je was fantastisch publiek, ik had de tijd van m'n leven als verhalenverteller.

*Het ga je goed.
Mijn laatste groet,*

Maarten Stiegford

Voor- en achterkant van het A4tje had Stiegford volgeklad. Ik vouwde het document zorgvuldig weer dicht en ging gehaast op zoek naar het kleine envelopje dat hij aankondigde. Het was een wit vierkant envelopje.

Ik vouwde het open en zag op het eerste gezicht niets. Toen kneep ik in de zijkanten, waardoor het uitbolde. Ik hield het op de kop en schudde een paar keer. Een flinterdun papiertje dwarrelde eruit, midden op mijn bureaublad. De witte kant van het papiertje staarde me aan, maar ik zag in de doordruk dat de andere kant bedrukt was. Het was het etiket van een fles.

Ik keerde het etiket om en zag het flessenhalslogo van de neprum die Roland jaren geleden tot bloedens toe aan zijn mond had gehad. Het beeldmerk stond in een kruisvorm afgedrukt. Eigenlijk was het meer een plusje dan een kruis, vond ik. Het Glazen Kruis noemde Stiegford het in zijn verhaal. Het flesje dobberde rond in het water waar Roland verdronk en het halsetiket zou op onverklaarbare wijze bij Stiegford zelf beland zijn. Op zijn buik. Was hij tegen de fles aangezwommen en had het papiertje al die tijd tegen aan zijn buik vastgekleefd gezeten? De schrijver zelf zat duidelijk in de modus dat Roland er mee van doen had. Ikzelf kon er niets mee. Het etiket streek ik nog eens glad en ik liet het terug in de kleine envelop glijden. Sindsdien heb ik de kleine envelop nooit meer geopend.

Nu, schrijvend in Amsterdam, in de wetenschap dat Stiegford nooit meer zijn telefoon opneemt, nooit meer zijn groenhouten deur opent, blijf ik terugverlangen naar het landelijke oord dat zonder de bijzondere schrijver voor mij niet meer hetzelfde zal zijn. Een jaar nadat ik de laatste woorden met hem wisselde, durfde ik mijn beschrijving van zijn bekentenis pas af te maken. Het verhaal van Stiegford heb ik lang laten rusten. Net zoals bij het dranketiket wilde ik het inpakken en wegstoppen. Ik kon er geen goed kanaal voor vinden. Zou ik het in een biografie gieten, er een apart boek van maken of er gewoonweg mee naar de politie stappen om het onderzoek te heropenen? Geen van de opties gaf me een goed gevoel. Ik bleef het herschrijven, zonder zijn woorden geweld aan te doen. Wel bleef het verhaal aan me kleven als een langzaam transformerende korst op een wond.

Ik begin op een leeftijd te komen dat het er niet meer toe doet wat mensen van me denken. Het verhaal van Stiegford startte ik op als project om mezelf te bewijzen, maar dat doel heb ik allang uit het oog verloren. Daarom heb ik het uiteindelijk opgeschreven in de huidige vorm. Het is mijn verslag van Stiegfords ervaringen en niets meer dan dat. Een lezer heeft het goed, hij kan zijn schrijvers zelf uitzoeken, heeft de Duitse schrijver Kurt

Tucholsky ooit gezegd. Of geschreven. Zie als lezer maar wat je ermee doet.

De recreatieplas die Stiegford beschreef, heb ik afgelopen zomer om de twee weken bezocht. Ik wandelde eromheen, genoot van het uitzicht en keek naar de mensen die er zwommen of op het gras lagen.

De laatste keer dat ik de plas bezocht, was halverwege augustus. Ik probeerde te genieten van mijn zelfbenoemde pensioen. Het was niet mijn laatste bezoek omdat ik me dat had voorgenomen, maar om wat er die middag plaatsvond. Net als de keren ervoor wandelde ik eerst rondom de plas, liep het gras op en zeeg neer om de zon met gesloten ogen te voelen.

Het was een doordeweekse dag, met niet al te veel bezoekers. Een busje met buitenlandse toeristen kwam aan, vervolgens een busje met bejaarden. De één na de andere grijsaard durfde het voorzichtig aan om pootje te baden in het koele water. Uit de auto-inrit liepen vijf vrijwilligers met vijf mensen in rolstoelen een nieuw, betegeld deel rondom de recreatieplas op. Ze zetten de rolstoelen richting het water, netjes naast elkaar gepositioneerd op een houten steiger, zodat de inzittenden een prima uitzicht hadden over de paar plukjes mensen die balletje gooiden, zwommen of op een omgekeerde rubber boot balanceerden.

Ik dronk wat uit mijn waterflesje, richtte me op en wandelde rustig richting het betegelde deel dat het gras onderbrak. Eén van de vrijwilligers knikte me vriendelijk toe. Ik grijnsde, groette terug en liep tussen wat ballende kinderen door richting de houten steiger. Wat onhandig wurmde ik me tussen twee rolstoelen door, stootte per ongeluk een van de inzittenden aan, mompelde excuses, maar ontving geen reactie. Even keek ik de inzittende en haar buurman aan en ik zag alleen vochtige lippen en spuug in een mondhoek. De vrouw knikte zachtjes met haar hoofd. De man naast haar knipperde niet en lachte flauw. Ik voelde me een voyeur toen een van de begeleiders me zag staren en ik beantwoordde haar blik met een zo vriendelijk mogelijk gezicht.

Vervolgens praatten de begeleider en ik wat, over de omgeving en over de stakkers in rolstoelen. ‘Ze kunnen niet aangeven of ze ervan genieten,’ zei ze, ‘maar na jaren met ze rondgelopen te hebben, weet ik uit hun lichaamstaal en uitdrukking dat ze het naar hun zin hebben.’

Ze aaide rolstoeler Ine over haar bol en wreef met haar handpalm door de baard van Lex, wiens mond geen moment gesloten was maar ook geen klanken voortbracht. Veertigers die kwijlden van genot. De handbewegingen waren tot daar aan toe, maar de spreekwijze van de begeleider kriebelde mijn zenuwen.

‘Prachtige verhalen doen hier de ronde,’ zei de vrouw. ‘U zou echt eens wat achtergrondinformatie moeten opvragen bij het toeristisch centrum hier, ze hebben ook leuke wandelingen.’

Ik zei dat ik dat wist en ik vroeg haar recht op de vrouw af: ‘Kent u het verhaal van de man van het meer?’ Er brabbelde weer een oude baby, het was een van de rolstoelers rechts.

‘Wat zegt u?’ vroeg de vrouw.

‘De man van het meer. Kinderen hebben dat verhaal hier blijikbaar vaak verteld. Een soort spookverhaal eigenlijk.’ Weer brabbelde de rolstoeler aan de rechterkant. Ook maakte hij een langgerekt zeurgeluid.

De vrouw schudde haar hoofd. ‘De man van het meer,’ zei ze, waarbij ze elk woord uitsprak alsof deze het eerste woord van de zin vormde. De Man Van Het Meer.

‘Nee, ik ken het niet.’

De man rechts in de rolstoel bewoog zijn handen op en neer. Nu we een paar keer de man van het meer hadden laten vallen, woordelijk dan, begon deze plompe figuur – van wie ik de naam nog niet wist – in paniek te raken. Met bijna sadistisch genoegen vroeg ik me even later af of Roland wellicht de man van het meer kon zijn. Het plezier dat ik toen had mag nu sinister klinken, achteraf kon ik het mezelf beslist vergeven aangezien de begeleider de man aansprak met Roy. De begeleider en

haar collega's waren in alle staten omdat Roy weer bewoog, terwijl hij dat jaren niet had gedaan.

In het lichte tumult distantieerde ik me van de groep. Ik hield ze echter wel in de gaten. Met name Roy observeerde ik, die aanvankelijk roerloos leek, maar nu met zijn hele lijf schudde alsof er een sidderaal in zijn broekspijp zat. De begeleiders gebaarden heftig en besloten terug te gaan naar hun thuisbasis. Tijdens het gereedmaken van de bus verloren ze Roy uit het oog.

Is het mij te verwijten dat ik vergelding zocht voor datgene dat Roland en Maarten is aangedaan?

Ben ik te ver gegaan doordat ik toestond dat Roy zichzelf naar het water rolde, tot over de rand van de steiger?

